

Analyse av utdanningstilbudet i Buskerud fylkeskommune

PwC
27.05.2024

Sammendrag

Trykk på tittelen, så kommer du direkte til kapittelet!

Innledning

Dagens utdanningstilbud i Buskerud

Rammebetingelser

Overordnede analyser

Skoler

Utdanningsprogram

Øvrig opplæringstilbud og støttetjenester

Muligheter for innsparing og konkrete tiltak

Kilder

Sammendrag

Bakgrunn og mandat

Buskerud fylkeskommune ble etablert som egen fylkeskommune 1. januar 2024. Den nye fylkeskommunen har fått strammere økonomiske rammer. Det er estimert et innsparingsbehov på 200-300 mill. kroner.

Vi (PwC) har fått i oppdrag å analysere utdannings tilbudet i fylkeskommunen for å se på muligheter for innsparinger og komme med konkrete forslag til tiltak.

Metode og datagrunnlag

Det har vært utfordringer knyttet til å sammenligne historiske data og sammenligne med andre fylker som følge av fylkessammenslåinger og -oppløsninger. Metoder for beregninger er omtalt i kapittel 1.

Vurdering av mulige tiltak

Alle identifiserte tiltak (mulighetsrommet) har blitt vurdert med hensyn på både økonomiske effekter og kvalitative vurderinger av både positive og negative konsekvenser for brukerne/elevne, ansatte og samfunnet forøvrig.

I hovedsak er tiltakene vurdert i et kort og mellomlangt perspektiv. En del større strukturelle og radikale endringer må til, men vil innebære en noe lengre prosessuell tilnærming. Ikke minst gjelder det en strukturgjennomgang utover de endringene som foreslås her.

Til syvende og sist er det viktig at fylkeskommunen rigger seg for fremtiden i lys av at dagens kapasitet er for høy samtidig som det er ventet fremtidig nedgang i elevtall.

Prosjektet har vært gjennomført i fire faser

De fire fasene og tilhørende aktiviteter er illustrert under.

Rapportens struktur

Hvert kapittel starter med en side der vi oppsummerer hva kapittelet inneholder og hva som er hovedfunnene i kapittelet.

I kapittel 1, *Innledning*, presenterer vi bakgrunn, mandat, metode og tilnærming.

I kapittel 2, *Dagens utdanningstilbud i Buskerud*, beskriver vi kort de tjenestene fylkeskommunen tilbyr innen videregående opplæring.

Kapittel 3, *Rammebetingelser*, består av de viktigste rammebetingelsene for utdanningstilbudet; elevtallsutvikling, statlige føringer og framtidens kompetansebehov.

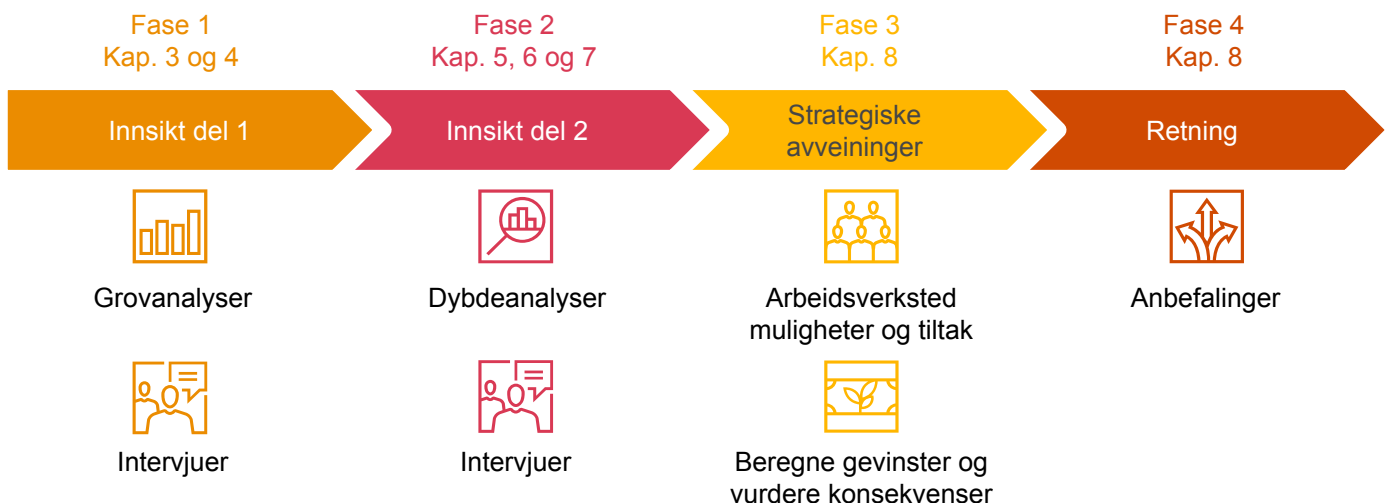
I kapittel 4, *Overordnede analyser*, analyseres ressursbruken innen videregående opplæring i Buskerud og andre fylker på et overordnet nivå.

Kapittel 5, *Skolene*, tar for seg ulikheter mellom skolene når det kommer til kostnader, elevtallsutvikling og kapasitetsutnyttelse.

I kapittel 6, *Utdanningsprogrammene*, ser vi nærmere på kostnader per utdanningsprogram, søkemønstre, ledige plasser og fag- og yrkesopplæring.

Kapittel 7, *Øvrig opplæringstilbud og støttetjenester*, omfatter analyser og vurderinger rundt øvrig tilbud som voksenopplæring, UngInvest og PPOT.

I kapittel 8, *Muligheter for innsparing og konkrete tiltak*, beskriver vi hvordan vi har identifisert og vurdert tiltakene og presenterer en liste med mulige tiltak.

Hovedfunn kapittel 3

Ramme- betingelser

De siste fire årene har den samlede elevtallsutviklingen i Buskerud vært tilnærmet uendret (-0,2 %), men variert mellom regionene. Hallingdal og Kongsberg/Numedal har hatt nedgang, Drammensregionen uendret utvikling, mens Ringerike har hatt en vekst i antall elever.

Det er en forventet nedgang i antall ungdommer 16-18 år i Buskerud frem mot 2050. Den kraftigste nedgangen kommer frem mot 2040, der antall ungdommer 16-18 år er ventet å være 9,8 % lavere enn i dag.

Alle regionene har en forventet nedgang i ungdommer 16-18 år, men nedgangen slår ulikt ut for de ulike regionene - og på ulike tidspunkt. Hallingdal kan forvente nedgang først, mens Ringerike kan forente noe økning før nedgangen inntre.

Opplæringsloven, Kunnskapsløftet 2020 og Fullføringsreformen er alle sentrale nasjonale føringer som fylkeskommunen må forholde seg til når fremtidens tjenester skal dimensjoneres. Fullføringsreformen gir elever og voksne nye rettigheter til å fullføre videregående opplæring.

Fremtidens kompetansebehov peker i retning av helsepersonell, håndverkere, ingeniører, teknologi, kompetanse til å gjennomføre det grønne skiftet og tverrfaglighet for å møte store samfunnsutfordringer.

Hovedfunn kapittel 4

Dagens utdanningstilbud

Samlede netto driftsutgifter til videregående opplæring var 2,07 milliarder kroner i 2023 i Buskerud fylkeskommune. Dette utgjør ca. 55,4 % av fylkeskommunens samlede utgifter.

Den største andelen av utgiftene går til utdanningsprogrammene, skolelokaler, fagopplæring, pedagogisk ledelse, samt fellesutgifter og støttefunksjoner.

Netto driftsutgifter til videregående opplæring i Buskerud økte fra ca. 1,98 milliarder kroner i 2021 til ca. 2,07 milliarder kroner i 2023. Justert for deflator (lønns- og prisvekst) var veksten på ca. 4,7 % i perioden.

I 2023 brukte Buskerud mer ressurser (netto driftsutgifter korrigert for utgiftsbehov) på videregående opplæring per innbygger enn Vestland, Akershus, Møre og Romsdal, Østfold og Rogaland

Hadde Buskerud hatt samme netto driftsutgifter per innbygger (etter korreksjoner for utgiftsbehov) som Vestland, ville Buskerud brukt ca. 171 mill. kr mindre på videregående opplæring i 2023. Sammenlignet med Akershus ville Buskerud brukt ca. 108 mill. kr. mindre.

Alle fylkene hadde vekst i netto driftsutgifter til videregående opplæring per innbygger i perioden 2021-2023. Veksten i Buskerud var på 14,1 %. Dette er noe høyere enn Akershus og Østfold.

Hovedfunn kapittel 5

Skolene

Kostnader per elev har økt med 15,8 % fra 2021 til 2023. Kostnad per elev er betydelig høyere ved Numedal vgs enn de andre videregående skolene i fylket.

Det synes ikke å være en entydig sammenheng mellom kostnad per elev og karakterutvikling på skolene.

Elevtallsutviklingen varierer mellom regionene og skolene. Hallingdal og Kongsberg/Numedal har hatt størst relativ nedgang med henholdsvis -5,3 % og -3,4 % de siste fire årene. Ringerike har hatt en økning på 4,4 %, mens Drammensregionen har hatt en marginal nedgang på -0,7 %.

Kjønnsbalansen på de skolene som har et bredt faglig tilbud er noe jevnere enn på skolene med et mindre tilbud.

Selv om elevtallet har vært stabilt de siste fire årene har lærerårsverkene økt.

Lærertettheten i Buskerud er på ca. 8 elever per lærer. Det er store forskjeller mellom skolene. Det er færrest elever per lærer ved Numedal vgs (3,7) og flest elever per lærer ved Drammen vgs (11,5).

Det er omtrent 10 % ledig kapasitet ved skolene i Buskerud, og det er spesielt Gol og Numedal som har mange ledige plasser. Det er samlet 6 % ledig kapasitet på VG1 og 13 % ledig kapasitet på VG2 og VG3.

Det er stor variasjon i ressursbruk på kantiner. De største skolene har stordriftsfordeler.

Det er liten sammenheng mellom skolenes størrelse og bruk av vikarer og overtid.

Ca. 11 % av elevene i fylket går på private skoler. Fylkeskommunen mister ca. 140 000 kroner i inntekt per elev som mottar vanlig undervisning i privat vgs.

Skolenes størrelser varierer, både i faktiske kvm og kvm per elev. Skolene med en kombinert profil og bredt programspekter har høyest arealbehov. Skolene med hovedprofiler, enten yrkesfag eller studiespesialisering, har et lavere forbruk av kvm per elev.

Hovedfunn kapittel 6

Utdannings- programmene

Netto driftsutgifter direkte til utdanningsprogrammene utgjorde ca. 39 % av de totale netto driftsutgiftene i Buskerud i 2023. Buskerud brukte mellom 2,5 og 51,8 mill. kroner *mer* på utdanningsprogrammene, sammenlignet med de fylkene som bruker minst på videregående opplæring.

Utdanningsprogrammene som kostet mest per elev i Buskerud i 2023 var Musikk, dans og drama, Restaurant- og matfag, Naturbruk og Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign, samt elektro og datateknologi.

De utdanningsprogrammene med størst økonomisk handlingsrom sammenlignet med andre fylker er Studiespesialisering, Salg, service og reiseliv, og Musikk, dans og drama.

Buskerud tilbyr flere plasser på kostnadskrevenne utdanningsprogrammer enn andre fylkeskommuner. Musikk, dans og drama er det dyreste utdanningsprogrammet. Samtidig tilbys det flere plasser innen Musikk, dans og drama i Buskerud enn i noe annet fylke.

Av yrkesfaglige utdanningsprogrammer har Helse og oppvekstfag flest elever. Salg, service og reiseliv, samt Restaurant og matfag har stigende popularitet, mens Musikk, dans og drama og Medier og kommunikasjon synker.

Utdanningsprogram med høyest andel ledig kapasitet på VG2 er Frisør, blomst, interiør og eksponeringsdesign, Naturbruk, Restaurant og matfag, samt Musikk, dans og drama.

Det er et potensial for å samle VG2 programområder ved færre skoler. Vurderingene bør ta flere hensyn; spredning av program, skolens profil, kostnader, og fremtidige behov.

Budsjettet til fagopplæring i Buskerud fylkeskommunene for 2024 tilsier at fylket vil ha blant de høyeste netto driftsutgiftene per innbygger til dette formålet i Norge.

Hovedfunn kapittel 7

Øvrig opplæringstilbud og støttetjenester

Voksenopplæring (VOV) i Buskerud opplever en økende trend i søkertall, delvis drevet av den nye opplæringsloven som trer i kraft i august 2024. Voksenopplæring er til sammen tildelt ca. 43 mill. kroner, hvor majoriteten av aktiviteten skjer på Åssiden vgs og innen Helse og oppvekstfag. Det er først og fremst Drammensregionen som har et tilbud med stordriftsfordeler, med over halvparten av det totale antall klasser.

Kombinasjonsklasser tilbys i et omfang på til sammen 5 fulle kombinasjonsklasser på 5 videregående skoler. Det er en forholdsvis jevn fordeling med 0,5 - 2 klasser per skole. Den totale tildelingen beløper seg til ca. 8 mill. kroner. Satsen per klasse var 1 565 100 kr i 2023.

Spesialundervisning i Buskerud koster rundt 118 millioner og gjelder om lag 350 - 400 elever. Dette omfatter alt fra behov for noe spesialundervisning i enkeltfag til helhetlige, spesialpedagogiske opplæringstilbud. Rundt 150 elever får opplæringen sin i tilrettelagte tilbud utenfor ordinære klasser. Gruppen med omfattende behov er økende. Enkelte av skolenes tilbud ligger i grenseland mellom opplæring og helse / pleie. Det vil være gunstig om flere elever gjennomfører sine løp på ordinær tid, det vil si enten 3 år i skole eller 2 år i skole og 2 år i bedrift. Det er et åpent spørsmål hvordan ny opplæringslov vil påvirke dette bildet. Nærmere samarbeid med kommuner om hvilken aktivitet ungdom skal ut til etter videregående vil være hensiktsmessig.

Lerberg skole og kompetansesenter har ansvaret for opplæring i helse- og barnevernsinstitusjon samt refusjon på tvers av fylker innen dette feltet. I Buskerud er det en netto eksport av elever i institusjoner, noe som resulterer i at det betales flere refusjoner enn det mottas. Driften har høy grad av volatilitet. Budsjettet er på omtrent 35 mill. kroner, hvor de største kostnadene og volumene er knyttet til elever i barnevernsinstitusjoner.

UngInvest er ikke er lovpålagt. Det er satt av et budsjett på 39,3 mill. kroner for tjenesten i 2024. I løpet av det siste skoleåret benyttet omtrent 250 ungdommer seg av tilbudet. En del av arbeidet er også tilknyttet deres eget Viten-senter. UngInvest har vist gode resultater i form av at unge er i positiv aktivitet ett år etter endt løp.

Oppfølgingstjeneste (OT) og PP-tjenesten (PPT) er lovpålagte oppgaver. PPOT får betydelig flere oppgaver i fremtiden med en større vekt på systemrettet arbeid. Det er per i dag lite arbeid på systemnivå i regi av PPOT. Det vil kreves mer tilstedeværelse på skolene og samhandling med NAV i fremtiden. PPOT har også grenseflater opp mot UngInvest.

Fagskolen i Viken (FiV) har 2 campus og over 1000 studenter i Buskerud. Fagskolene mottar finansiering både fra statlige tilskudd og fra fylkeskommuners frie midler, hvor sistnevnte ikke er lovpålagt. I 2024 bidrar Buskerud med 21,6 millioner i frie midler til FiV. Dette er en betydelig sum som representerer 28,8% av de statlige midlene de mottar, et bidrag som er markant høyere enn gjennomsnittet på 14,3% blant andre fylkeskommuner. Det er derfor relevant å vurdere om Buskeruds tilskuddsnivå er fornuftig.

Andre opplæringstilbud medfører også kostnader. Imidlertid er disse enten i stor grad statsfinansierte, eller de tilbys i mindre volum, slik at fylkeskommunen ikke påløper en stor kostnad. Disse tilbudene spiller en viktig rolle i å skape et mangfoldig og inkluderende utdanningslandskap.

Hovedfunn kapittel 8

Muligheter for innsparing og konkrete tiltak

Det er identifisert **52** tiltak fordelt på tre kategorier:

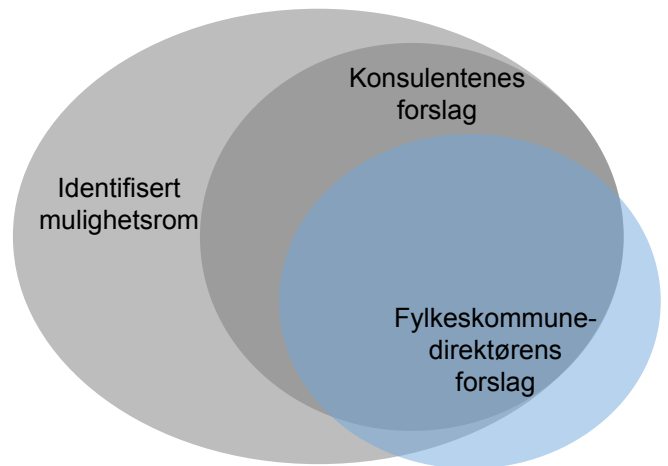
Kategori **A**: Tiltak i mulighetsrommet vi anbefaler

Kategori **B**: Tiltak i mulighetsrommet BFK bør vurdere

Kategori **C**: Tiltak i mulighetsrommet vi ikke anbefaler

Til sammen er det identifisert tiltak med en økonomisk effekt på ca. **170** mill. kroner. Enkelte av tiltakene er gjensidig utelukkende, slik at den samlede effekten av tiltakene er på underkant av **150** mill. kroner.

Samlet effekt av anbefalte tiltak er på nesten **112** mill. kroner.

34 tiltak med en samlet effekt på 111,6 mill. kroner	Økonomisk effekt			
	2025	2026	2027	2028
	-38,9	-86,1	-106,8	-111,6

15 tiltak med en samlet effekt på 53,9 mill. kroner	Økonomisk effekt			
	2025	2026	2027	2028
	-19,6	-45,9	-53,9	-53,9

3 tiltak med en samlet effekt på 3,8 mill. kroner	Økonomisk effekt			
	2025	2026	2027	2028
	-1,5	-3,8	-3,8	-3,8

1

Innledning

1.1. Prosjektet skal se på muligheter for innsparing innen utdanning i Buskerud fylkeskommune

Bakgrunn

Buskerud fylkeskommune ble etablert som egen fylkeskommune 1. januar 2024, som et resultat av et politisk vedtak om å løse opp Viken fylkeskommune. Den nye fylkeskommunen har fått strammere økonomiske rammer enn regionen fikk som en del av Viken fylkeskommune. Det er estimert et innsparingsbehov på 200-300 mill. kroner. I den forbindelse er det igangsatt et omstillingsprosjekt for å se på mulig tiltak for innsparing. Denne rapporten er et innspill til omstillingsprosjektet, og den tar for seg organisering og ressursbruk i Utdanningssektoren i Buskerud fylkeskommune.

Mandat gitt fra Buskerud fylkeskommune

Buskerud fylkeskommune bestilte en analyse av organiseringen av utdanningstilbudet i Buskerud fylkeskommune for å se på muligheter for innsparinger og for å komme med konkrete forslag til tiltak. Analysen utføres som et ledd i en økonomisk omstilling for å tilpasse virksomheten til nye økonomiske rammer.

Vurdering av mulige tiltak

Alle identifiserte tiltak (mulighetsrommet) har blitt vurdert med hensyn på både prissatte og ikke-prissatte konsekvenser.

De prissatte konsekvensene består av beregninger av økonomiske effekter for fylkeskommunen, både reduserte kostnader, men også eventuelle investeringskostnader.

De ikke-prissatte konsekvensene består av kvalitative vurderinger av både positive og negative konsekvenser for brukerne/elevne, ansatte og samfunnet forøvrig.

Mål som skal ivaretas i prosessen

Politisk handlingsrom

Den økonomiske omstillingen må gi som resultat at fylkeskommunen får et aktivitetsnivå i forhold til inntekter som gir rom for å utøve reelle politiske prioriteringer

Motiverte ansatte som blir satset på

Fylkeskommunen er en kunnskapsbedrift, og motiverte og kompetente ansatte er vår viktigste ressurs.

Gode tjenester tilpasset inntektsnivå

Buskerud fylkeskommune skal ha forsvarlig økonomisk styring hvor prioriterte tjenester blir utført til innbyggernes beste.

Det skal være bredt eierskap og involvering underveis

Prosesen skal gjennomføres gjennom bred ansattinvolvering og med politisk eierskap. Det politiske eierskapet gjennomføres i hovedsak av fylkesutvalget.

Kunnskapsbaserte beslutninger

Omstillingsplanen skal være basert på gode analyser, strategiske avveininger og konsekvensvurderinger.

1

Økonomisk effekt for fylkeskommunen

2

Konsekvenser for brukere

3

Konsekvenser for ansatte

4

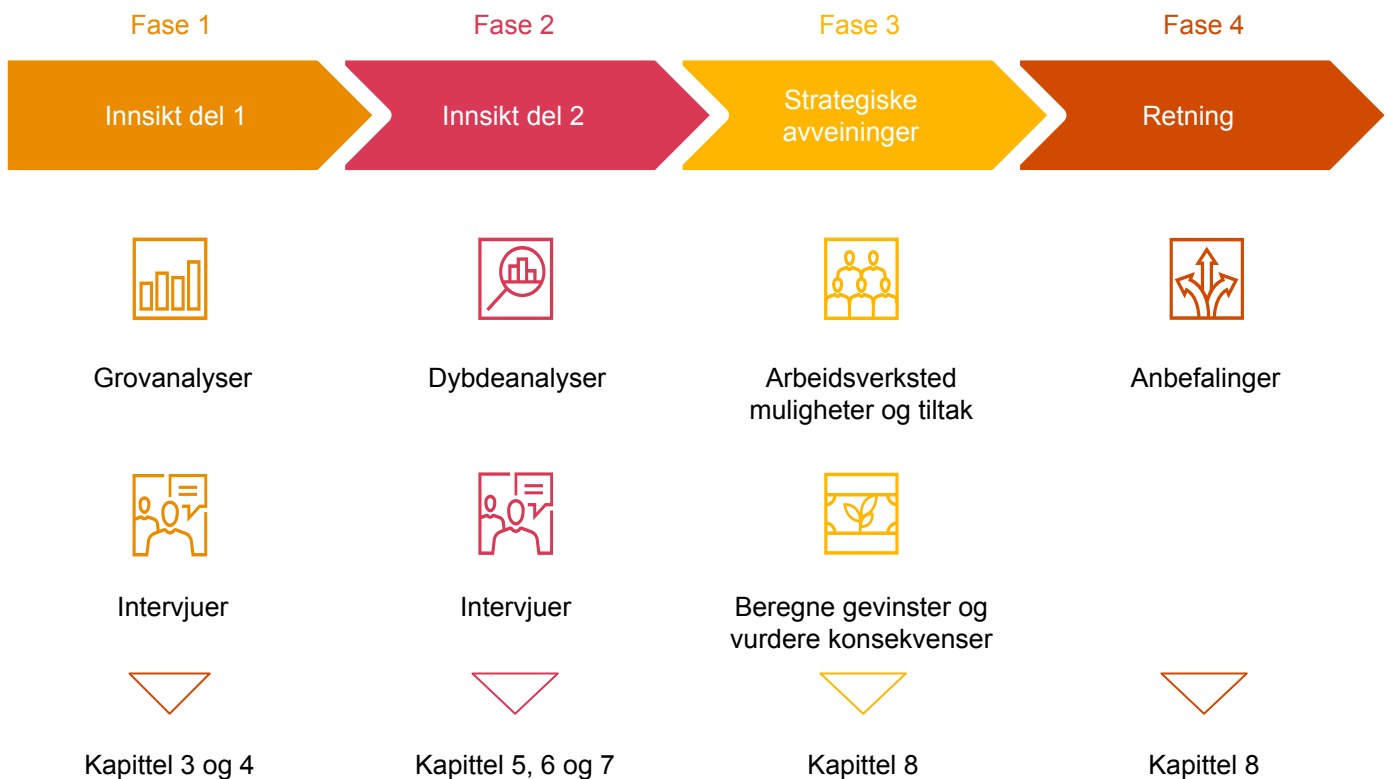
Konsekvenser for samfunnet

Prissatte konsekvenser

Ikke-prissatte konsekvenser

1.2 Prosjektet har vært gjennomført i fire faser

Oppdraget har vært gjennomført i fire faser. De fire fasene og tilhørende hovedaktiviteter er illustrert under.

Fase 1: Innsikt del 1

I fase 1 har vi gjennomført grovanalyser av fylkeskommunens økonomi og ressursbruk. Gjennom grovanalysene har vi identifisert områder hvor Buskerud fylkeskommune har innsparepotensial.

Videre har vi gjennomført intervjuer med seksjonsledere og virksomhetsledere i Opplæring og kompetanse.

Grovanalysene presenteres i kapittel 3 og 4.

Fase 2: Innsikt del 2

I fase 2 har vi gjennomført dybdeanalyser innenfor utvalgte områder. Vi har tatt utgangspunkt i konkurransegrunnlagets liste over analyseområder, samt utvidet med ekstra analyser etter innspill fra intervjuer.

Dybdeanalysene presenteres i kapittel 5, 6 og 7.

Vi har presentert status og foreløpige funn for både fylkesutvalget og de hovedtillitsvalgte underveis i prosessen.

Fase 3: Strategiske avveininger

I fase 3 har vi identifisert mulighetsrommet for innsparinger. Dette ble først og fremst gjort i et stort arbeidsverksted med over 60 ansatte fra Opplæring og kompetanse, inkludert ledere og tillitsvalgte 17.04.2024. I arbeidsverkstedet bidro også deltakerne med svært nyttig innsikt knyttet til konsekvensvurdering av tiltakene.

Det har også kommet innspill til mulige tiltak i intervjuene og basert på analysene. I tillegg var mulige tiltak et tema i en samling med alle ledere og tillitsvalgte i fylkeskommunen 29.04.2024.

Vi har beregnet økonomiske effekter i samarbeid med ressurser fra økonomiseksjonen og Opplæring og kompetanse.

Fase 4: Retninger

I fase 4 har vi sammenstilt alle vurderingene av økonomiske gevinster og øvrige konsekvenser for brukere, ansatte og samfunnet. Alle tiltakene i mulighetsrommet er vurdert og vi kommer i denne rapporten med vår anbefaling.

Tiltakene presenteres i kapittel 8.

1.3 Det er utfordringer knyttet til å sammenligne historiske data og sammenligne med andre fylker

Metode

De økonomiske analysene er gjennomført med utgangspunkt i Buskerud fylkeskommunes budsjett for 2024 og regnskapet for Viken fylkeskommune i perioden 2021-2023.

Ettersom Buskerud i perioden 2020-2023 var en del av Viken, finnes det ikke egne budsjett- og regnskapstall for Buskerud i denne perioden. Det er brukt to metoder for å etablere omfanget av kostnader til videregående opplæring i Buskerud i perioden:

1. Gjennomgang av regnskap for Viken fordelt på ansvar (dvs enheter) i Buskerud fylke. Eksempelvis kostnader ved Drammen videregående skole og Ringerike videregående skole.
2. Fordeling av kostnader som ikke er ført på ansvar som er forbundet med videregående opplæring i Buskerud, Akershus eller Østfold. Dette er kostnader som er ført på tjenester innenfor videregående opplæring, men som er ført på en sentral enhet og ikke ute på f.eks. videregående skoler. Disse er fordelt etter metoden som er beskrevet nedenfor.

Etter avtale med fylkesadministrasjonen og BDO, er Buskerud fylkeskommunes andel av frie inntekter i 2024 lagt til grunn for fordeling av kostnader som er ført på sentrale enheter. For 2024 utgjør Buskerud fylkeskommunes andel 22,7 prosent av de totale frie inntektene for BFK, AFK og ØFK.

I grovanalysen er det sett på hvordan ressursbruken til videregående opplæring har utviklet seg i Buskerud i perioden 2021-2024. Videre er det gjort sammenligninger av ressursbruken i Buskerud med andre fylkeskommuner. I sammenligninger med andre fylkeskommuner er fylkenes netto driftsutgifter justert for utgiftsbehov, slik at utgiftsnivået hensyntar forskjeller i demografiske behov o.l. Forholdene det korrigeres for, følger av behovsindeksen i fylkeskommunenes inntektssystem:

- Innbyggere i aldersgruppen 16-18 år
- Søkere til utdanningsprogram med høy kostnad
- Reiseavstand
- Søkere til læreplass

Analyser av netto driftsutgifter omfatter de KOSTRA-funksjonene (tjenestene) som ligger til videregående opplæring. En fullstendig liste over funksjonene som inngår, ligger i vedlegg 5.

Analysene må behandles med usikkerhet, ettersom det er vanskelig å fastslå hvor stor andel av ressursene til videregående opplæring i Viken som har blitt brukt på tjenester i Buskerud. Videre kan det ha blitt gjort ulike organisatoriske- og tjenestemessige endringer i perioden som vil påvirke kostnadene.

Datagrunnlag

For analysene er det hentet informasjon fra:

- Budsjett og økonomiplan for Buskerud fylkeskommune 2024-2027
- Detaljert budsjett med ansvar, tjenester og art for 2024
- Regnskap for Viken fylkeskommune 2021-2023 med fordeling på ansvar, tjenester og art
- KOSTRA-tall for samtlige fylkeskommuner for perioden 2021-2023
- Oversikt over elevtall totalt og fordelt på ulike utdanningsprogram, hentet fra KOSTRA og Udir
- For søkemønster og kapasitet har vi benyttet inntaksstatistikk for årene 2020-2023, samt foreløpige tall for skoleåret 24/25
- Kjønnsbalanse ved skoler og utdanningsprogram er hentet fra Udirs statistikkbase
- Vi har gjennomført samtaler med ledere i fylkeskommunen, for å sikre god forståelse av utdanningssektoren i Buskerud
- Vi har kvalitetssikret tallene sammen med fylkeskommunen.

2

Dagens utdanningstilbud i Buskerud

Utdanningstilbudet i Buskerud

Avdelingen *Opplæring og kompetanse* har ansvar for følgende hovedområder:

Videregående opplæring i skole og bedrift inklusive voksne med rett til videregående opplæring

Kombinasjonsprogram - opplæring minoritetsspråklige

Særskilt språkopplæring

Karriereveiledning for både ungdom og voksne

Realkompetansevurdering for videregående skole

Opplæring av grunnskoleelever i sosiale og medisinske institusjoner

Opplæring innenfor kriminalomsorgen

Fagskoleutdanning

Folkehøgskoletilbud

Oppfølgingstjeneste, pedagogisk psykologisk tjeneste, karriereveiledning og andre pedagogiske støttetjenester

Tilbud til ungdom i målgruppen som er utenfor videregående opplæring

Bestillerfunksjon for oppgavefellesskapet Fagskolen i Viken

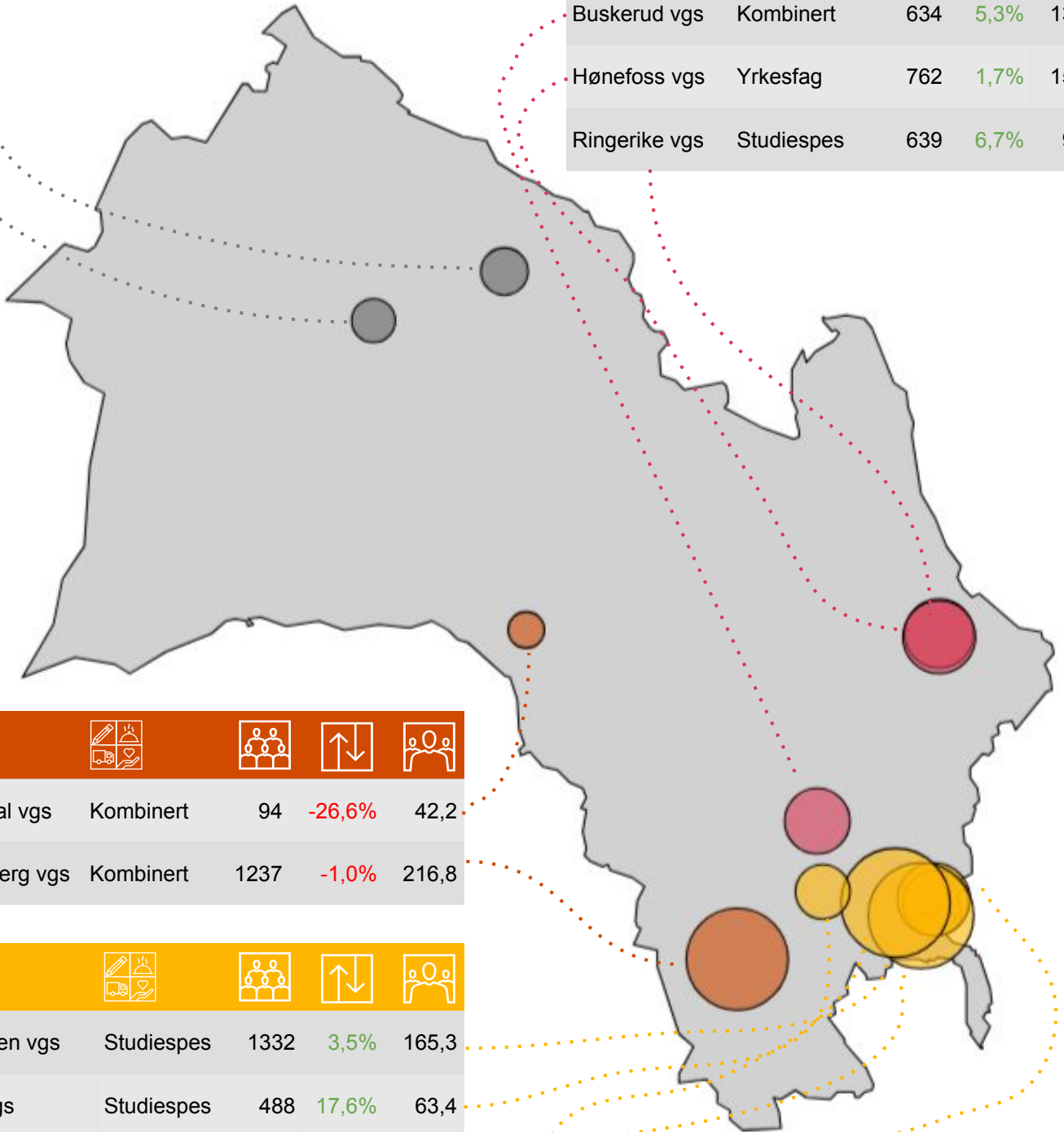
Fag- og yrkesopplæring

Fylkets tolv videregående skoler er delt i fire regioner

Skole				
Ål vgs	Yrkesfag	236	-0,4%	51,4
Gol vgs	Studiespes	262	-9,3%	55,0

Skole				
Buskerud vgs	Kombinert	634	5,3%	131,4
Hønefoss vgs	Yrkesfag	762	1,7%	155,5
Ringerike vgs	Studiespes	639	6,7%	90,9

Skole				
Numedal vgs	Kombinert	94	-26,6%	42,2
Kongsberg vgs	Kombinert	1237	-1,0%	216,8

Skole				
Drammen vgs	Studiespes	1332	3,5%	165,3
Eiker vgs	Studiespes	488	17,6%	63,4
Lier vgs	Yrkesfag	564	-8,6%	114,8
St. Hallvard vgs	Studiespes	708	-0,6%	108,0
Åssiden vgs	Yrkesfag	1300	-6,5%	285,6

Fagprofil	Elever 23/24	Elevtalls- endring 20/21-23/24	Årsverk 23/24 (tall fra HR)

Utdanningstilbudet i Buskerud

Tabellen under viser en oversikt over de ulike utdanningsprogrammene ved de ulike videregående skolene og andre opplæringstilbud og støttetjenester som tilbys ved de ulike skolene.

St. Hallvard, Drammen, Eiker, Ringerike og Gol videregående skole har flest studiespesialiserende utdanningsprogram, mens Lier, Ål, Hønefoss og Åssiden har flest yrkesfaglige utdanningsprogram. Kongsberg, Numedal og Buskerud er mer blandede skoler.

I tillegg til ordinær undervisning, tilbys voksenopplæring og kombinasjonsklasser ved skoler i alle regionene. Alle skolene, med unntak av Numedal, har avdelinger med spesialundervisning for elever med nedsatt funksjonsevne.

Tabell 2.1: Oversikt over utdanningsprogram ved de ulike videregående skolene i Buskerud fylkeskommune.

	Gol	Ål	Kongsberg	Numedal	Buskerud	Hønefoss	Ringerike	Drammen	Eiker	Lier	St Hallvard	Åssiden	Sum
Studieforberedende													
Idrettsfag													6
Kunst, design og arkitektur													2
Medier og kommunikasjon													2
Musikk, dans og drama	*												4
Studiespesialiserende													8
Yrkesfag													
Bygg- og anleggsteknikk													6
Elektro og datateknologi													7
Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign													3
Håndverk, design og produktutvikling													2
Helse- og oppvekstfag													8
Informasjonsteknologi og medieproduksjon													3
Naturbruk (med mulighet for studieforberedende Vg3)													2
Restaurant- og matfag													5
Salg, service og reiseliv													9
Teknologi- og industrifag													5
Sum yrkesfag og studieforberedende	4	5	12	5	9	10	4	4	3	5	3	8	
Øvrig opplæringstilbud og støttetjenester													
Påbygg Vg3													
International Baccalaureate													
Urmaker (landslinje)													
Yrkessjåfør (landslinje)													
Vg2 industriteknologi med fordypning plast og kompositt													
Opplæring innenfor kriminalomsorgen													
Ressurssenter for elever med autismespekteret													
Elevplasser kombinasjonsprogrammer													
Elevplasser voksenopplæring													
Elevplasser for elever med store behov for særskilt tilrettelegging													
Elevplasser for Vg3 i skole													

* MDD vil kun være tilgjengelig for Vg3 skoleåret 2024-2025, deretter vil Gol ikke lenger tilby MDD.

3

Rammebetingelser

Hovedfunn kapittel 3 - Rammebetingelser

Hovedfunn kapittel 3

Innledning til kapitlet

I dette kapitlet ser vi på fylkeskommunens viktigste rammebetingelser for å møte fremtiden innen videregående opplæring.

Først ser vi på elevtallsutviklingen og demografiske fremskrivninger.

Deretter ser vi nærmere på de mest sentrale statlige føringene for videregående opplæring.

Til slutt ser vi nærmere på framtidens kompetansebehov - et viktig premis for å sikre at utdanningstilbudet møter fremtidig behov i næringslivet og arbeidsmarkedet.

De siste fire årene har den samlede elevtallsutviklingen i Buskerud vært tilnærmet uendret (-0,2 %), men variert mellom regionene. Hallingdal og Kongsberg/Numedal har hatt nedgang, Drammensregionen uendret utvikling, mens Ringerike har hatt en vekst i antall elever.

Det er en forventet nedgang i antall ungdommer 16-18 år i Buskerud frem mot 2050. Den kraftigste nedgangen kommer frem mot 2040, der antall ungdommer 16-18 år er ventet å være 9,8 % lavere enn i dag.

Alle regionene har en forventet nedgang i ungdommer 16-18 år, men nedgangen slår ulikt ut for de ulike regionene - og på ulike tidspunkt. Hallingdal kan forvente nedgang først, mens Ringerike kan forente noe økning før nedgangen inntre.

Opplæringsloven, Kunnskapsløftet 2020 og Fullføringsreformen er alle sentrale nasjonale føringene som fylkeskommunen må forholde seg til når framtidens tjenester skal dimensjoneres. Fullføringsreformen gir elever og voksne nye rettigheter til å fullføre videregående opplæring.

Fremtidens kompetansebehov peker i retning av helsepersonell, håndverkere, ingeniører, teknologi, kompetanse til å gjennomføre det grønne skiftet og tverrfaglighet for å møte store samfunnsutfordringer.

3

3.1. Elevtallsutvikling

3.2. Statlige føringene

3.3. Framtidens kompetansebehov

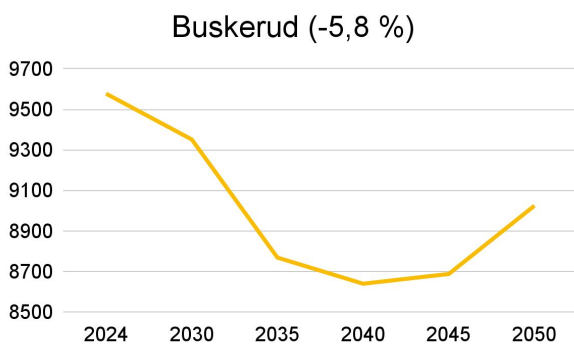
3.1 Elevtallsutvikling

Historisk elevtallsutvikling

Tabellen til høyre viser elevtallsutviklingen i Buskerud de siste fire årene, fordelt på de fire regionene. De siste fire årene har den samlede elevtallsutviklingen i Buskerud vært tilnærmet uendret (-0,2 %).

Elevtallsutviklingen varierer mellom regionene. Hallingdal og Kongsberg/Numedal har hatt størst relativ nedgang med henholdsvis -5,3 % og -3,4 % for de siste fire årene. Ringerike har hatt en økning på 4,4 %, mens Drammensregionen har hatt en marginal nedgang på -0,7 %.

Elevtallsfremskrivninger

Figur 3.1: Estimert antall innbyggere i alderen 16-18 år i Buskerud, 2024-2025 Kilde: SSB

Tabell 3.1: Antall elever 23/24 og endring i elevtall 20/21-23/24

	Antall elever 23/24	Endring 21-24
Sum region Hallingdal	498	-5,3 %
Sum region Kongsberg/Numedal	1 331	-3,4 %
Sum region Ringerike	2 035	4,4 %
Sum region Drammensområdet	4 392	-0,7 %
Buskerud totalt	8 256	-0,2 %

Kilde: Buskerud fylkeskommunes inntaksstatistikker

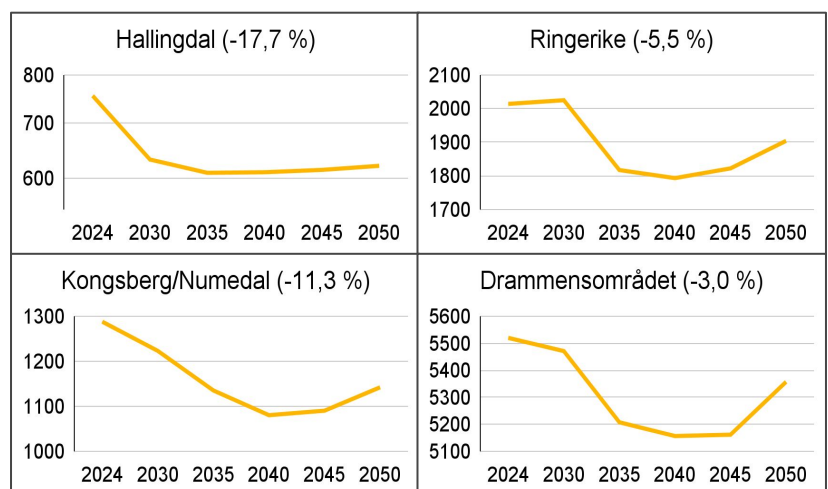
Figuren til venstre viser estimert antall ungdommer i alderen 16-18 år i Buskerud fra 2024 til 2050. Figuren viser en forventet nedgang på 5,7 %. Den kraftigste nedgangen kommer frem mot 2040, der antall ungdommer 16-18 år er ventet å være 9,8 % lavere enn i dag. Deretter er det forventet en økning frem mot 2050.

Tallene er hentet fra SSB, og de er beheftet med noe usikkerhet. Geopolitisk uro har allerede ført til at et økende antall flyktninger kommer til norske kommuner. Denne utviklingen kan komme til å fortsette. Fullføringsreformen kan også komme til å endre mønsteret i hvor mange som setter seg på skolebenken i denne aldersgruppen, og hvor lenge de vil oppta en plass.

I figurene under viser vi forventet utvikling for de ulike regionene. Merk at antall elever på y-aksen varierer mellom de ulike regionene. En mer detaljert fremstilling per kommune ligger i vedlegg 1 og vedlegg 2.

Alle regionene har samlet forventet nedgang i antall ungdommer 16–18 år i perioden. Fallet er størst frem mot 2040. Alle regionene har en forventet økning fra 2040 og frem mot 2050, med unntak av Hallingdal der endringen er marginal mellom 2040 og 2050.

Nedgangen slår ulikt ut for de ulike regionene. Det er forventet størst relativ nedgang i Hallingdal og Kongsberg/Numedal med hhv. -17,7 % og -11,3 %. Hallingdal er forventet å oppleve fall i antall ungdommer 16-18 år først blant regionene, ettersom det største fallet skjer i tiden frem mot 2030. Region Ringerike har en forventet oppgang i elevtallet fra 2024 til 2030, før en nedgang i årene frem mot 2035. Kongsberg/Numedal har en jevn nedgang frem mot 2040. Drammensområdet kan forvente en svak nedgang frem mot 2030 og en kraftigere reduksjon mellom 2030 og 2035.

Figur 3.2: Estimert antall innbyggere i alderen 16-18 år per region, 2024-2050 Kilde: SSB

3.2 Statlige føringer

Det er flere nasjonale føringer som fylkeskommunene må forholde seg til når de skal prioritere og sette rammer for hvordan videregående opplæring skal tilbys ungdom og voksne.

Opplæringsloven

Opplæringsloven gir tydelige bestemmelser for elevenes individuelle rettigheter til tilpasset undervisning og spesialundervisning. Det er stadig flere elever med behov for spesialundervisning.

Den nye opplæringsloven trer i kraft 1. august 2024. Mye av innholdet i dagens opplæringslov videreføres, men den inneholder også noen endringer og tydeliggjøringer. En del av endringene henger sammen med *fullføringsreformen* i videregående opplæring og kvalifisering til videre arbeid og studier.

Fullføringsreformen - med åpne dører til verden og fremtiden

Meld.St.21 (2020-2021)

Fullføringsreformen gir elever og voksne nye rettigheter til å fullføre videregående opplæring. Reformen peker spesielt på to områder som de legger vekt på:

- Et fleksibelt opplæringsløp som tar hensyn til ungdom og voksnes ønsker, erfaringer og livssituasjon.
- En videregående opplæring som er preget av mestring, motivasjon og læring og gir relevant kompetanse til videre utdanning og arbeid.

Konsekvensene for fylkeskommunene og de videregående skolene er at det kan bli flere voksne som ønsker å sette seg på skolebenken igjen, og det kan være flere ungdom som bruker mer tid på gjennomføring. Dette gir utfordringer med forutsigbarhet, men muligheter sett i lys av reformens målsettinger om at undervisningen skal bli mer fleksibel og modulbasert. Dette åpner for mer digital undervisning og sammensetning av aldersklasser og fagprogrammer på nye måter. Reformen stiller store krav til fylkeskommunen som skoleeier og de enkelte skolene om å tenke nytt om hvordan de underviser, både strukturelt og pedagogisk. Fullføringsreformen blir, ifølge Lektorlaget, den største endringen av videregående opplæring siden Reform-94.

Fullføringsreformen virker sammen med andre viktige rammeverk, som Opplæringsloven og LK20.

Kunnskapsløftet 2020 (LK20)

LK20, eller Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020, er det nyeste læreplanverket for grunnskolen og videregående opplæring i Norge. Det ble implementert fra høsten 2020.

LK20 inneholder overordnede læreplaner, fagfornyede læreplaner i fag, og læreplaner i fag i yrkesfaglige utdanningsprogrammer. Disse læreplanene definerer hva elevene skal lære i de forskjellige fagene, og hva de skal kunne etter endt opplæring.

En av de viktigste endringene i LK20 sammenlignet med det tidligere læreplanverket (LK06), er en sterkere vektlegging på dybdelæring og kritisk tenkning. Målet er å gi elevene en dypere forståelse av fagene, og å utvikle deres evne til å bruke kunnskapen de lærer på en kritisk og reflektert måte.

LK20 inneholder også nye tverrfaglige temaer, som demokrati og medborgerskap, bærekraftig utvikling, og folkehelse og livsmestring. Disse temaene skal integreres i undervisningen i alle fag, for å gi elevene en mer helhetlig og tverrfaglig forståelse av viktige samfunnsproblemer.

3.3 Framtidens kompetansebehov

Kortsiktig kompetansebehov

Stortingsmeldingen **Utsyn over kompetansebehovet i Norge** (Meld. St. 14 (2022-2023)) har sett på både kortsiktig og langsiktig behov for kompetanse. I 2022 rapporterte helse- og sosialsektoren om størst udekket kompetansebehov, med 22 prosent av den samlede arbeidskraftmangelen. Det er særlig mangel på sykepleiere. Om lag 20 prosent av den rapporterte arbeidskraftmangelen kom fra bygge- og anleggsnæringen. Her er det størst etterspørsel etter betongarbeidere og tømrere. Andre næringer som opplevde et stramt arbeidsmarked i 2022 inkluderer visse deler av industrien og ingeniør- og IT-yrker.

Dette bildet sammenfaller med **NHOs kompetansebarometer for 2023** og **NAVs arbeidsmarkedsprognose**. Begge analysene fremhever at mangel på håndverksfag og ingeniør/teknisk kompetanse fremdeles er en utfordring og vil være det framover. IKT-kompetanse trekkes fram med to dimensjoner. Næringslivet trenger både spesialkompetanse og at IKT-modenheten er over et visst nivå hos alle arbeidstakere. Videre tror mange arbeidsgivere at de må rekruttere økt kompetanse på kunstig intelligens, digital sikkerhet, samarbeid på digitale plattformer og programmering.

Langsiktig kompetansebehov

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse sin rapport **Framtidige kompetansebehov** (03/24) peker på globale trender som påvirker kompetansebehovet også i Norge. Disse er:

- Demografiske endringer med sentralisering og en aldrende befolkning
- Geopolitisk uro som øker etterspørsel etter forsvars- og sikkerhetskompetanse
- Teknologisk utvikling (og KI) krever spesialisert kompetanse og økt allmenn kunnskap om IKT og digitalisering
- Grønn omstilling

På kort og lang sikt er det mangel på helsepersonell, og det kan bli mangel på lærere om antall studenter fortsetter å synke. Ellers viser rapporten det samme som NHOs kompetansebarometer.

Stortingsmeldingen **Utsyn over kompetansebehovet i Norge** fremskriver et økt behov for sammensatt og tverrfaglig kompetanse.

Dette gjelder innen følgende områder:

- Kompetanse til å gjennomfører det grønne skiftet
- Kompetanse til å opprettholde et høyproduktivt og konkurransedyktig næringsliv
- Teknisk kompetanse og flere teknologer
- Kompetanse innenfor humaniora og samfunnsfag for å møte stadig mer komplekse utfordringer
- Behov for høyere utdanningsnivå i befolkningen generelt for å dra nytte av den raske teknologiutviklingen og håndtere klimakrisen
- Arbeidsstyrken må utrustes med et bredere sett av kompetanser
- Sosial kompetanse vektlegges mer
- Fler- og tverrfaglighet for å møte de store samfunnsutfordringene

Kompetansebehov i Buskerud

Mulighetsrommet for Vikens næringsliv

Menon Economics utarbeidet våren 2022 en rapport der de vurderte tilstanden til næringslivet i Viken. Funnene ble basert på en rekke informasjonskilder som spørreundersøkelse rettet mot bedrifter i Viken, dybdeintervjuer og tilgjengelig statistikk.

Rapporten peker på følgende mulighetsrom for næringslivet i Viken:

- ▶ Det grønne skiftet
- ▶ Helseindustri
- ▶ Utvikling av IKT-nisjer
- ▶ Automatisering og robotisering i industrien
- ▶ Reiselivsnæring
- ▶ Verdiskapingsvekst innen skjermede næringer

Rapporten kommer også med anbefalinger til de ulike kommuneregionene. Dette er oppsummert i teksten til høyre.

Det finnes ikke et oppdatert kunnskapsgrunnlag for framtidig næringsutvikling eller vurdering av fremtidig kompetansebehov i Buskerud.

Vi anbefaler at fylkeskommunen ser nærmere på dette før det fattes endelige vedtak om endringer i utdanningsprogrammene. Det finnes gode metoder for dette på kort sikt (2-3 år). På lengre sikt er metodene dårligere og det er behov for metodeutvikling.

Mulighetsrom per kommuneregion

Hallingdal

De største næringene i Hallingdal er bygg og anlegg, handel og forsyningsindustri. Regionen har en lav andel av befolkningen med universitets- og høyskoleutdanning, og økningen i sysselsetting har hovedsakelig skjedd i næringer med lav produktivitet. Hallingdal står for nesten en fjerdedel av Vikens kraftproduksjon.

Det er identifisert utviklingsmuligheter innenfor grønn omstilling, reiseliv, digitalisering og tiltrekning av arbeidskraft.

Drammensregionen

Næringslivet i regionen er svært diversifisert. De største næringene i Drammensregionen er handel, bygg og anlegg og andre tjenester, som står for 45 % av den private sysselsettingen. Omtrent 10 % av næringslivet i regionen er eksportrettet. Regionen har mange kunnskapsintensive arbeidsplasser og en høyt utdannet arbeidsstyrke. Regionens nærhet til hovedstaden gir tilgang til et stort arbeids-, leverandør- og kundemarked.

Det er identifisert utviklingsmuligheter innenfor grønn omstilling, høyproduktive næringer, helseindustri, IKT-nisjer, samt bedre oppfølging av næringsutvikling og samarbeid internt i regionen og med andre regioner.

Kongsbergregionen

De største næringene i regionen er industri, bygg og anlegg og petroleum. Kongsbergregionen er den mest eksportrettede regionen i Viken og har en høy andel av universitets- og høyskoleutdanning. Regionen står også for nærmere 40% av Vikens kraftproduksjon.

Ringeriksregionen

Handel, bygg & anlegg og helse er de største næringene målt i verdiskaping i Ringeriksregionen. Næringslivet domineres av næringer som typisk betjener lokale markeder, men de skiller seg fra andre regioner ved å være sterke innen ferdigvare- og annen industri.

Ringeriksregionen står for om lag 10 % av Vikens kraftproduksjon. Regionen scorer høyere enn gjennomsnittet for Viken på innovasjon som er "ny for Norge" eller "ny globalt".

An aerial photograph of a dense forest. A dirt road or path runs horizontally across the middle of the image. The trees are mostly evergreens, with some bare, greyish trees on the left side. The lighting is natural, creating various shades of green and brown.

4

Overordnede analyser

Hovedfunn kapittel 4 - Overordnede analyser

Innledning til kapittelet

I dette delkapittelet analyseres ressursbruken innenfor videregående opplæring i Buskerud og andre fylker. Ettersom Buskerud ikke har eksistert som egen enhet i perioden 2020-2023, er det gjort beregninger for ressursbruk i det som utgjør Buskerud fylkeskommune. Dette er nærmere forklart i det videre.

Kostnader per skole og per utdanningsprogram omtales nærmere i kapittel 5 og 6.

4.1 Utgifter til videregående opplæring

4.2 Sammenligning med andre fylker

4.3 Administrasjon

Hovedfunn kapittel 4

Samlede netto driftsutgifter til videregående opplæring var 2,07 milliarder kroner i 2023 i Buskerud fylkeskommune. Dette utgjør ca. 55,4 % av fylkeskommunens samlede utgifter.

Den største andelen av utgiftene går til utdanningsprogrammene, skolelokaler, fagopplæring, pedagogisk ledelse, samt fellesutgifter og støttefunksjoner.

Netto driftsutgifter til videregående opplæring i Buskerud økte fra ca. 1,98 milliarder kroner i 2021 til ca. 2,07 milliarder kroner i 2023. Justert for deflator var veksten på ca. 4,7 % i perioden.

I 2023 brukte Buskerud mer ressurser (netto driftsutgifter korrigert for utgiftsbehov) på videregående opplæring per innbygger enn Vestland, Akershus, Møre og Romsdal, Østfold og Rogaland

Hadde Buskerud hatt samme netto driftsutgifter per innbygger (etter korreksjoner for utgiftsbehov) som Vestland, ville Buskerud brukt ca. 171 mill. kr mindre på videregående opplæring i 2023. Sammenlignet med Akershus ville Buskerud brukt ca. 108 mill. kr. mindre.

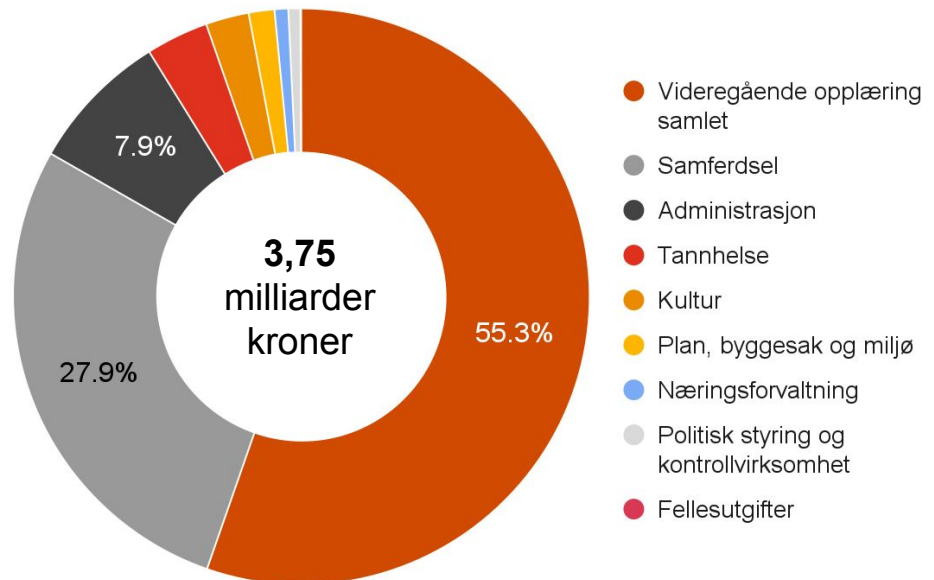
Alle fylkene hadde vekst i netto driftsutgifter til videregående opplæring per innbygger i perioden 2021-2023. Faktisk vekst i Buskerud var på 14,1 %. Dette er noe høyere enn Akershus og Østfold.

4.1 Utgifter til videregående opplæring i Buskerud

I dette delkapittelet vil vi se på kostnader til videregående opplæring i Buskerud fylkeskommune som helhet og utvikling over tid.

Utgifter til videregående opplæring utgjør ca. 55 prosent av utgiftene i Buskerud fylkeskommune

Figuren til høyre viser fordeling av kostnader basert på Buskerud sin andel av 2023-regnskapet til Viken fylkeskommune. Det er usikkerhet knyttet til å beregne Buskeruds andel av Viken-regnskapet, men det gir en indikasjon på hvor stor andel videregående opplæring utgjør av totalen i fylkeskommunen.

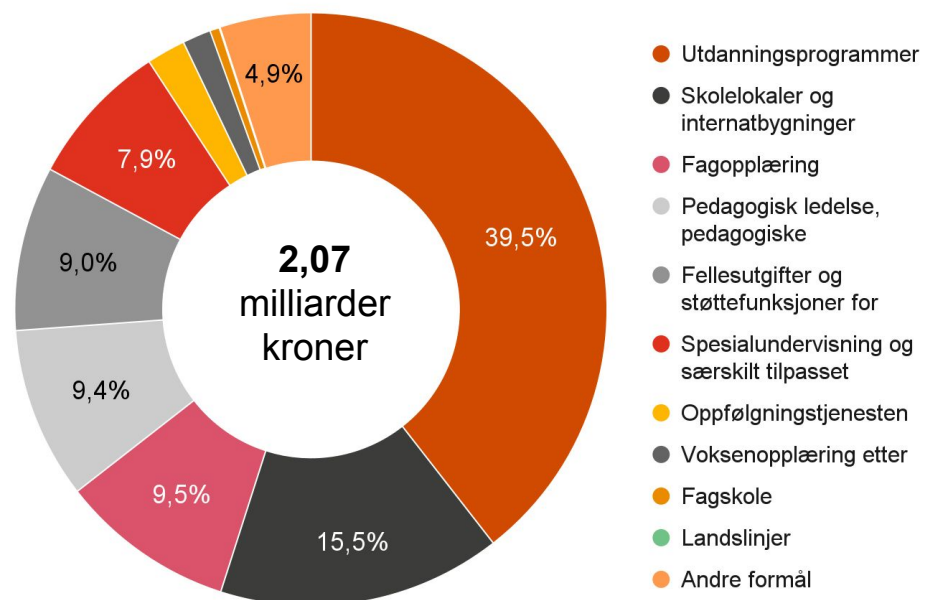

Figur 4.1: Fordeling av kostnader basert på Buskerud sin andel av 2023-regnskapet til Viken fylkeskommune

Ulike utgiftsområder innen videregående opplæring

Figuren til høyre viser fordeling av kostnader innenfor videregående opplæring basert på Buskerud sin andel av 2023-regnskapet til Viken fylkeskommune. Selv om det er usikkerhet knyttet til å beregne Buskeruds andel, gir det en indikasjon på hvor store de ulike utgiftsområdene innen opplæring er.

Naturlig nok går den største enkeltdelen (39,5 %) til utdanningsprogrammer. Videre er fagopplæringen naturlig nok betydelig, med 9,5 % og sammen med utdanningsprogrammene utgjør dette nesten 50 % av samlet budsjett. Skolelokaler og internatbygninger utgjør 15,5 % av kostnadene.

Figur 4.2: Fordeling av kostnader innenfor videregående opplæring basert på Buskerud sin andel av 2023-regnskapet til Viken fylkeskommune

Utviklingen i kostnader til videregående opplæring i Buskerud

Tabellen under viser utvikling over tid, basert på Buskeruds andel av regnskapstallene for Viken fylkeskommune 2021-2023. Av tabellen kan vi se at netto driftsutgifter til videregående opplæring har økt med 4,7 % i perioden. Den største økning har kommet innen utdanningsprogrammer, skoler og internatbygninger og pedagogisk ledelse.

Tabell 4.1: Utvikling i netto driftsutgifter videregående opplæring, 2021-2023. Tall justert med deflator (2023-tall)

Område, tall i mill. kroner	2021	2022	2023	Endring i perioden	
				i mill. kroner	i prosent
Skolelokaler og internatbygninger	302,9	332,4	321,1	18,2	6,0%
Fellesutgifter og støttefunksjoner for videregående opplæring	172,6	172,6	186,2	13,6	7,9%
Pedagogisk ledelse, pedagogiske fellesutgifter og gjesteelevsoppgjør	165,5	189,0	194,1	28,7	17,3%
Utdanningsprogrammer	797,5	786,1	818,1	20,5	2,6%
Fagskole	- 5,4	0	11,2	16,6	308,5%
Landslinjer	2,1	1,4	0,9	- 1,1	-54,6%
Oppfølgingstjenesten og pedagogisk psykologisk tjeneste	44,2	43,6	44,1	- 0,1	-0,3%
Spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring	159,3	156,2	164,8	5,5	3,4%
Fagopplæring	226,4	206,3	198,0	- 28,4	-12,5%
Voksenopplæring etter opplæringsloven	24,1	26,3	32,4	8,4	34,7%
Andre formål	91,4	95,9	102,6	11,1	12,2%
Sum videregående opplæring	1 980,6	2 009,7	2 073,5	92,9	4,7%
Endring sist år		29,1	63,8		
Endring sist periode i prosent		1,5%	3,2%		

Kilde: Regnskap for Viken fylkeskommune 2021-2023.

Ressursbruken til videregående opplæring i 2023

Som tidligere vist, økte netto driftsutgifter til videregående opplæring i Buskerud fra ca. 1,98 milliarder kroner i 2021 til ca. 2,07 milliarder kroner i 2023, justert med deflator. Dette tilsvarer en økning på ca. 4,7 prosent.

Kostnader innenfor videregående opplæring fordeler seg på 27 funksjoner (KOSTRA). Det vil si at kostnadene føres mot 27 ulike tjenester i regnskapet. På neste side er en oversikt over kostnadene i Buskerud fordelt på hver av funksjonene i 2023. Vedlegg 5 gir en oversikt over kostnadene i Buskerud knyttet til de samme funksjonene for årene 2021 og 2022.

De områdene, sortert etter KOSTRA-funksjoner, innenfor videregående opplæring med høyest netto driftsutgifter i perioden fremgår i listen nedenfor. I listen er de sortert etter hvilke med høyest beløp.

- Utdanningsprogrammene (samlet)
- Skolelokaler og internatbygninger (f510)
- Fagopplæring (f570)
- Pedagogisk ledelse, pedagogiske fellesutgifter og gjesteelevsoppgjør (f520)
- Fellesutgifter og støttefunksjoner for videregående opplæring (f515)
- Spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring (f562)
- Andre formål (f590)

Alle funksjonene mellom Studiespesialisering (f521) og Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign (f537) er ulike utdanningsprogram i videregående opplæring. Summen av disse er langt høyere enn andre funksjoner. Samlet var netto driftsutgifter på utdanningsprogrammene i 2023 på ca. 818 mill. kr.

Som tidligere beskrevet er det et betydelig avvik mellom kostnadene som er ført på de ulike geografiske enhetene (skolene), og dermed kan knyttes direkte til hvert av fylkene som tidligere var en del av Viken, og kostnadene som er regnskapsført på videregående opplæring i Viken totalt. Gjennomgangen av regnskapstallene viser at dette særlig kommer av noen KOSTRA-funksjoner, der kostnadene i mindre grad er fordelt ut. Disse funksjonene inkluderer:

- Skolelokaler (f510)
- Fellesutgifter og støttefunksjoner for videregående opplæring (f515)
- Fagskole (f554)
- Landslinjer (f559)
- Oppfølgingstjenesten og Pedagogisk psykologisk tjeneste (f561)
- Fagopplæring (f570)
- Voksenopplæring etter opplæringsloven (f581)

Andelen kostnader som er fordelt etter frie inntekter er vist per funksjon i tabellen på neste side. Se “% fordelt etter frie inntekter”.

Dette betyr at kostnadene på disse områdene i stor grad er kostnader som er fordelt ut til fylkene basert på fordelingsnøkkelen som tidligere ble presentert (frie inntekter), og dermed stor grad av usikkerhet. En sammenligning av kostnadene i Buskerud med de andre fylkene for disse funksjonene vil derfor gi begrenset innsikt, ettersom kostnadene i liten grad er faktisk kjente kostnader regnskapsført på enheter i Buskerud.

Tabell 4.2: Netto driftsutgifter i Buskerud fordelt på funksjoner i hele 1 000 kroner, 2023

Funksjon	Beskrivelse	Netto driftutgifter	% fordelt etter frie inntekter
510	Skolelokaler og internatbygninger	321 086	76 %
515	Fellesutgifter og støttefunksjoner for videregående opplæring	186 245	40 %
520	Pedagogisk ledelse, pedagogiske fellesutgifter og gjesteelevsoppgjør	194 129	11 %
521	Studiespesialisering	280 446	0 %
522	Bygg- og anleggsteknikk	62 959	1 %
523	Elektro og datateknologi	69 365	0 %
524	Design og håndverk	271	5 %
525	Restaurant- og matfag	25 585	0 %
526	Helse- og oppvekstfag	87 780	0 %
527	Idrettsfag	45 724	0 %
528	Teknologi- og industrifag	54 704	2 %
529	Musikk, dans og drama	49 648	0 %
530	Medier og kommunikasjon	22 524	0 %
531	Naturbruk	13 110	2 %
532	Service og samferdsel	138	9 %
533	Kunst, design og arkitektur	13 348	0 %
534	Håndverk, design og produktutvikling	3 385	0 %
535	Informasjonsteknologi og medieproduksjon	16 285	2 %
536	Salg, service og reiseliv	50 305	0 %
537	Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign	22 479	1 %
554	Fagskole	11 189	93 %
559	Landslinjer	947	13 %
561	Oppfølgingstjenesten og Pedagogisk psykologisk tjeneste	44 065	32 %
562	Spesialundervisning og særskilt tilpasset opplæring	164 814	3 %
570	Fagopplæring	197 992	98 %
581	Voksenopplæring etter opplæringsloven	32 447	-51 %
590	Andre formål	102 553	8 %
	SUM	2 073 524	26 %

Kilde: Regnskap Viken, 2023.

4.2 Sammenligning med andre fylker

Kvaliteten i økonomiske data har variert og medført behov for noen valg og forbehold

For å sammenligne ressursbruken i Buskerud med andre, er det gjort en fordeling av ressursbruken i Viken fylkeskommunene på Buskerud, Østfold og Akershus. Denne fordelingen er gjort med utgangspunkt i regnskapstall for Viken i perioden og fordeling av utgifter på enhetene i fylket etter dimensjonen "ansvar" i regnskapet. Fremgangsmåten er nærmere omtalt i vedlegg 3. En betydelig andel av utgiftene (2,5 milliarder kroner i 2023) er ikke fordelt på de tre fylkene når man sorterer på ansvar. For disse kostnadene er andelen av de frie inntektene i Viken brukt som fordelingsnøkkel. Dette er også nærmere omtalt i vedlegg 3.

Ettersom en betydelig andel av kostnadene er fordelt etter frie inntekter, er det usikkerhet assosiert med disse tallene. Herunder en forutsetning om at andelen frie inntekter for 2024 er representativt for ressursfordelingen og kostnader i Viken fylkeskommune i perioden 2021-2023 og at det har vært en korrekt og komplett fordeling av kostnadene som er ført på de geografiske enhetene.

Netto driftsutgifter korrigert for utgiftsbehov

Tabellen på neste side viser netto driftsutgifter til videregående opplæring *korrigert for utgiftsbehov*. For at tallene skal være sammenlignbare må det korrigeres for forskjellene i forventet ressursbruk til videregående opplæring mellom fylkene. Forholdene det korrigeres for er:

- Innbyggere i aldersgruppen 16-18 år
- Søkere til utdanningsprogram med høy kostnad
- Reiseavstand
- Søkere til læreplass

Tabell 4.3: Korrigerte netto driftsutgifter til videregående opplæring per innbygger, alle fylker, 2021-2023 og beregnet teoretisk innsparingspotensial

Tall i hele kroner	2021 (kr)	2022 (kr)	2023 (kr)	Endring 21-23	Teoretisk innsparings- potensial (mill. Kroner)
Vestland	5 919	5 905	6 875	+16.2%	-170,6
Akershus	6 331	6 693	7 110	+12.3%	-107,8
Møre og Romsdal	6 285	6 598	7 205	+14.6%	-82,4
Østfold	6 419	6 751	7 268	+13.2%	-65,5
Rogaland	6 404	6 814	7 436	+16.1%	-20,6
Buskerud	6 587	7 079	7 514	+14.1%	-
Vestfold og Telemark	6 619	7 025	7 599	+14.8%	22,8
Innlandet	6 624	7 046	7 716	+16.5%	54,1
Trøndelag	6 854	7 092	7 811	+14.0%	79,4
Agder	7 285	7 375	8 132	+11.6%	165,1
Troms og Finnmark	7 440	7 595	8 595	+15.5%	288,7

Kilde: Regjeringen.no, frie inntekter. SSB/KOSTRA. PwCs beregninger.

Tabellen over viser at Buskerud hadde korrigerte netto driftsutgifter til videregående opplæring på 7 514 kroner per innbygger i 2023. Fylket med lavest netto driftsutgifter var Vestland, med 6 875 kroner per innbygger. Troms og Finnmark har høyest utgift med 8 595 kroner per innbygger. Både Akershus og Østfold har i perioden hatt lavere utgifter enn Buskerud. Også fylkene Rogaland og Møre og Romsdal hadde lavere korrigerte netto driftsutgifter per innbygger enn Buskerud i hele perioden. Innlandet og Vestfold og Telemark hadde lavere kostnader enn Buskerud i både 2021 og 2022, men høyere i 2023.

Alle fylkene har hatt en betydelig vekst i perioden fra 2021 til 2023. Agder har hatt lavest vekst (11,6 %), mens Innlandet har hatt høyest vekst (16,5 %). Buskerud har hatt en vekst på 14,1 %, noe høyere enn Akershus (12,3 %) og Østfold (13,2 %). Disse tallene er ikke justert for deflator, men er korrigert for utgiftsbehov (ref. forrige side).

Teoretisk innsparingspotensial

Basert på beregningen av korrigerte netto driftsutgifter og befolkningstall, er det beregnet et teoretisk innsparingspotensial for Buskerud fylkeskommune. Det vil si at det er sett på hvor mye forskjellen i ressursbruk utgjør for fylket og hvor mye Buskerud ville endret sine netto driftsutgifter ved å ha samme netto driftsutgift per innbygger som de andre fylkene.

Tabellen viser at Buskerud ville brukt opp mot 171 mill. kroner mindre på videregående opplæring i 2023 om fylkeskommunen hadde hatt samme netto driftsutgifter per innbygger som Vestland fylkeskommune, som hadde lavest driftsutgifter per innbygger i landet i 2023. Sammenlignet med Akershus og Østfold har Buskerud et teoretisk innsparingspotensial på henholdsvis 108 mill. kroner og 66 mill. kroner.

Denne analysen gir en indikasjon på hvor mye ressurser som er brukt på videregående opplæring i Buskerud i perioden som Viken har eksistert, sammenlignet med de andre fylkene. Ettersom Buskerud fylkeskommune ikke har eksistert i perioden, er det vanskelig å fastslå nøyaktig hvor mye ressurser som er brukt på videregående opplæring innenfor fylket i perioden. Det understrekes at dette er en teoretisk sammenligning og er mer en indikasjon på områder og nivåer man bør gå videre med.

På de neste sidene har vi sett nærmere på ressursbruken og sammenlignet tall for KOSTRA-funksjonene som inngår i videregående opplæring.

4.3 Administrasjon Opplæring og kompetanse

Opplæring og kompetanse er én av fem avdelinger under fylkeskommunedirektøren. Opplæring og kompetanse er videre delt inn i tre seksjoner, Opplæring og samhandling, Fag- og yrkesopplæring og Skoleforvaltning. I tillegg har avdelingen en leder for virksomhetene. Seksjon for skoleforvaltning er videre delt inn i to enheter, Inntak og dimensjonering og Eksamen og vurdering.

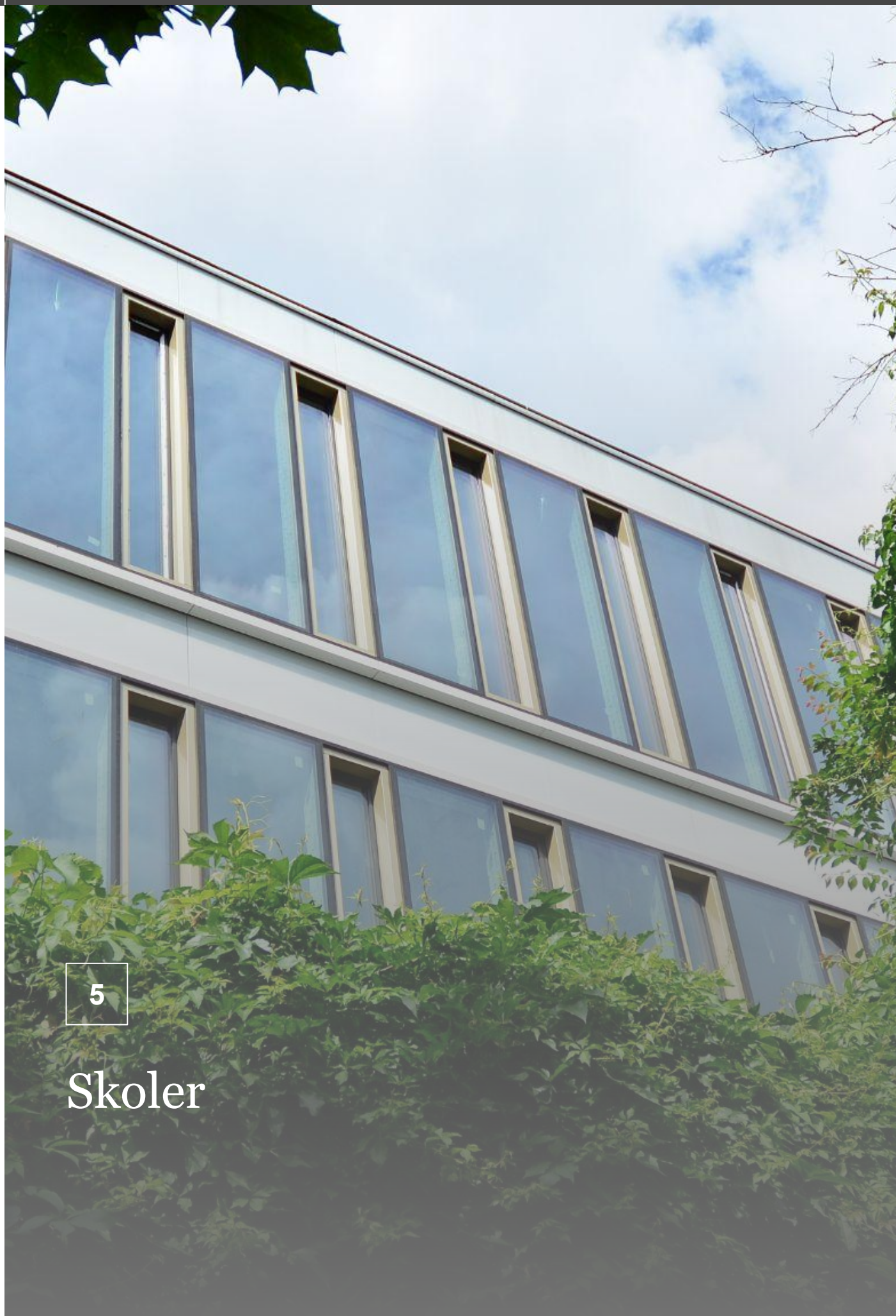

Figur 4.3: Administrasjon opplæring og kompetanse

De tre nye fylkene presenterer administrasjonen innenfor Opplæring og kompetanse på sine nettsider. Akershus fylkeskommune oppgir å ha en skoleadministrasjon på 12 personer i lederposisjoner. Med sine 24 567 elever (tall fra Udir, 2023) utgjør dette en dekningsgrad på 2047 elever per leder i administrasjonen. Tilsvarende har Østfold 1816 elever per leder (6 ledere, 10 898 elever) og Buskerud har 1 304 elever per leder (7 ledere, 9 129 elever), og den høyeste lederdekningen av de tre fylkene. Andre fylker som oppgir tilsvarende informasjon er Agder med 10 ledere på 11 643 elever, noe som gir en lederdekning på 1 164 elever per leder.

Dette er en overordnet og enkel sammenligning, da oppgaveportefølje og fylkenes særbehov kan gi utslag i ulike behov for organisering og lederdekning.

Dagens organisering av dette området er noe annerledes enn ledersammensetningen i tidligere Buskerud fylkeskommune. Dagens oppsett har svært kort fartstid, og det er for tidlig å gjennomføre en evaluering av hvordan dagens oppsett fungerer. Det er likevel viktig at det gjennomføres en evaluering sett opp mot behovet for å redusere fylkeskommunens kostnader og ressursbruk til ledelse og administrasjon.

5

Skoler

Hovedfunn kapittel 5 - Skolene

Innledning til kapitlet

I dette kapitlet vil vi se litt nærmere på ulikheter mellom de ulike skolene. Det er behov for å avklare hvordan struktur og antall skoler påvirker kostnadsbildet. Det vil være naturlig at det er forskjeller mellom skolene, alt etter hvor skolene er plassert, hvilken sammensetning av fag og elever, men også relatert til antall elever og elevtallsutvikling.

I denne delen av rapporten vil det kun være intern benchmarking mellom de ulike offentlige videregående skolene i Buskerud.

Fullføringsreformen gir elever utvidet rett til å fullføre videregående opplæring. Hvordan dette vil treffe skolene i Buskerud, mht antall plasser og hvilke skoler som møter økt elevvekst, er usikkert.

5.1 Utgifter per skole

5.2 Elevtallsutvikling per skole

5.3 Kapasitetsutnyttelse

5.4 Administrative ressurser per skole

5.5 Overtid og vikarer

5.5 Private skoler

Hovedfunn kapittel 5

Kostnader per elev har økt med 15,8 % fra 2021 til 2023. Kostnad per elev er betydelig høyere ved Numedal vgs enn de andre videregående skolene i fylket.

Det synes ikke å være en entydig sammenheng mellom kostnad per elev og karakterutvikling på skolene.

Elevtallsutviklingen varierer mellom regionene og skolene. Hallingdal og Kongsberg/Numedal har hatt størst relativ nedgang med henholdsvis -5,3 % og -3,4 % de siste fire årene. Ringerike har hatt en økning på 4,4 %, mens Drammensregionen har hatt en marginal nedgang på -0,7 %.

Kjønnsbalansen på de skolene som har et bredt faglig tilbud er noe jevnere enn på skolene med et mindre tilbud.

Selv om elevtallet har vært stabilt de siste fire årene har lærerårsverkene økt.

Lærertettheten i Buskerud er på ca. 8 elever per lærer. Det er store forskjeller mellom skolene. Det er færrest elever per lærer ved Numedal vgs (3,7) og flest elever per lærer ved Drammen vgs (11,5).

Det er omtrent 10 % ledig kapasitet ved skolene i Buskerud, og det er spesielt Gol og Numedal som har mange ledige plasser. Det er samlet 6 % ledig kapasitet på VG1 og 13 % ledig kapasitet på VG2 og VG3.

Det er stor variasjon i ressursbruk på kantiner. De største skolene har stordriftsfordeler.

Det er liten sammenheng mellom skolenes størrelse og bruk av vikarer og overtid.

Ca. 11 % av elevene i fylket går på private skoler. Fylkeskommunen mister ca. 140 000 kroner i inntekt per elev som mottar vanlig undervisning i privat vgs.

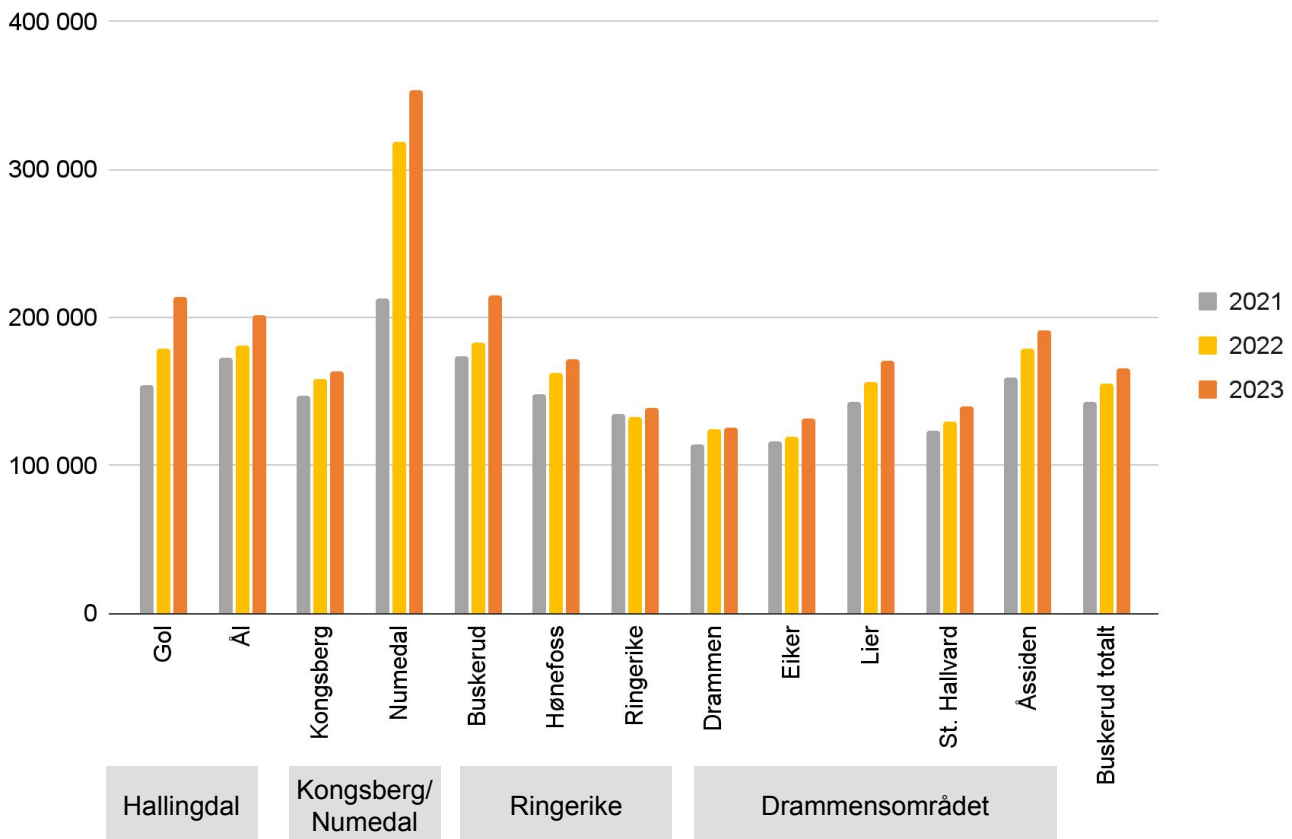
Skolenes størrelser varierer, både i faktiske kvm og kvm per elev. Skolene med en kombinert profil og bredt programspekter har høyest arealbehov. Skolene med hovedprofiler, enten yrkesfag eller studiespesialisering, har et lavere forbruk av kvm per elev.

5.1. Utgifter per skole

Kostnader per elev fordelt på de videregående skolene

Figuren under viser kostnader per elev fordelt på de videregående skolene for perioden 2021-2024. Kostnadstallene i figuren er ekskl. eiendom og byggekostnader.

Figur 5.1: Kostnad per elev fordelt på de videregående skolene, 2021-2023. Kilde: Regnskap 2021, 2022 og 2023.

Målt i kostnad per elev er det svært store forskjeller mellom skolene, der Drammen vgs ligger lavest i 2023 med rundt 126.000,-, mens Numedal ligger høyest med rundt 350.000,- per elev. Tildelingen av ressurser til Numedal er lagt opp noe annerledes enn for de andre skolene. Tallene er derfor ikke helt sammenlignbare. Numedal får tildelt 10 klasseressurser, men leverer langt flere klasser enn dette. Skolen slår sammen undervisningstimer både horisontalt og vertikalt for at de ikke skal bruke mer enn rammen på 10 klasseressurser.

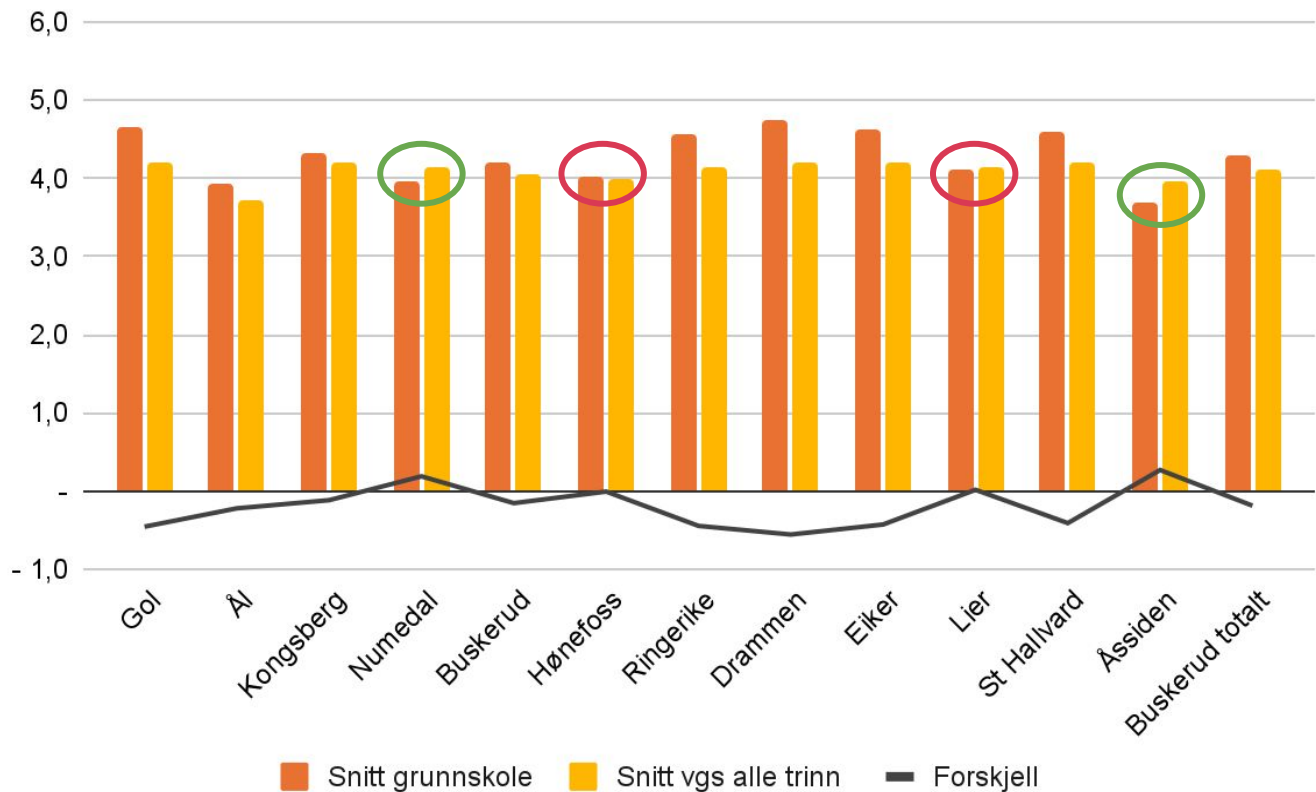
Kostnad per elev har gått opp fra rundt 143.000,- per elev i 2021 til rundt 166.000,- per elev i 2023.

Gjennomsnittskostnaden har økt med 15,8 % på disse skoleårene, samtidig som antall elever har vært tilnærmet uendret med 0,2 %. Det er kun Ringerike vgs som har en tilnærmet flat utvikling, mens Numedal og Gol har hatt en økning på kostnad per elev på hhv 66 % og 38 % disse skoleårene.

Lønnskostnadene utgjør en betydelig andel av kostnadene ved en skole. Derfor vil trend og utvikling som følge av endrede elevtall og årsverk ved hver enkelt skole naturlig nok gi ulike endring i budsjett per elev. Dette omtales nærmere i del 5.3.

Karakterutvikling fra grunnskole til videregående skole

I figuren under ser man karakterutviklingen i snitt fra grunnskolen til videregående. De grønne sirklene indikerer at snittet har gått opp fra grunnskole til videregående skole. Dette gjelder for Numedal og Åssiden. Hønefoss og Lier har tilnærmet uendret snitt (røde sirklere). De resterende skolene har alle hatt nedgang i gjennomsnittlige karakterer.

Figur 5.2: Figuren viser karakterutvikling pr videregående skole i Buskerud for skoleåret 2022/2023, inkludert endring. Kilde: Udir. Karakterstatistikk.

På forrige side er kostnad per elev illustrert. Det er interessant å se på om det er noen sammenheng mellom kostnad per elev og karakterutvikling for elevene. Numedal er skolen med klart høyest kostnad per elev. Denne skolen er også en av to som kan vise til en forbedring i karakterene sammenlignet med grunnskolen. Åssiden er den andre skolen som har en positiv karakterutvikling. Denne skolen ligger ca midt på kostnadsmessig sammenlignet med de andre skolene i Buskerud. Videre er det kun Hønefoss og Lier som ikke har noen endring i snittkarakter fra grunnskolen til videregående. Disse skolene drifter relativt likt når det kommer til kostnad per elev. De resterende skolene ligger både over og under snittet når det kommer til kostnad per elev. Basert på dette er det ingen entydig sammenheng mellom kostnader per elev og karakterutvikling.

5.2. Elevtallsutvikling per skole

Antall elever i de fylkeskommunale skolene har vært tilnærmet uendret (-0,2 %) de siste fire årene.

Elevtallsutviklingen varierer mellom regionene og skolene. Hallingdal-regionen har hatt en nedgang på 5,3 % i perioden. Nedgangen har primært skjedd ved Gol vgs, som har hatt en nedgang på 9,3 %. Ål vgs har hatt tilnærmet uendret utvikling i antall elever.

Regionen for Kongsberg og Numedal har hatt en nedgang på 3,4 % i perioden. Numedal vgs har hatt en nedgang på 26,6 % i perioden, Kongsberg vgs har hatt en nedgang på 1 %.

Ringerike har hatt en økning på 4,4 %. Ringerike er den eneste regionen med økning i antall elever i perioden. Alle de tre skolene i regionen har hatt økning.

Drammensregionen har hatt en marginal nedgang på -0,7 %, men det er store variasjoner mellom skolene. Eiker vgs og Drammen vgs har hatt en økning, på hhv. 17,6 % og 3,5 %. St. Hallvard vgs har hatt tilnærmet uendret elevtall i perioden, mens Lier vgs og Åssiden vgs har hatt nedgang på hhv. 8,6 % og 6,5 %.

Tabell 5.1: Antall elever per skole og region, 20/21-23/24 og prosentvis endring i perioden.

	Antall elever				Endring 21-24
	20/21	21/22	22/23	23/24	
Gol videregående skole	289	268	253	262	-9,3 %
Ål videregående skole	237	238	234	236	-0,4 %
<i>Sum region Hallingdal</i>	<i>526</i>	<i>506</i>	<i>487</i>	<i>498</i>	<i>-5,3 %</i>
Kongsberg videregående skole	1 250	1 211	1 232	1 237	-1,0 %
Numedal videregående skole	128	85	87	94	-26,6 %
<i>Sum region Kongsberg/Numedal</i>	<i>1 378</i>	<i>1 296</i>	<i>1 319</i>	<i>1 331</i>	<i>-3,4 %</i>
Buskerud videregående skole	602	589	584	634	5,3 %
Hønefoss videregående skole	749	727	738	762	1,7 %
Ringerike videregående skole	599	630	640	639	6,7 %
<i>Sum region Ringerike</i>	<i>1 950</i>	<i>1 946</i>	<i>1 962</i>	<i>2 035</i>	<i>4,4 %</i>
Drammen videregående skole	1 287	1 308	1 324	1 332	3,5 %
Eiker videregående skole	415	419	449	488	17,6 %
Lier videregående skole	617	611	613	564	-8,6 %
St. Hallvard videregående skole	712	709	706	708	-0,6 %
Åssiden videregående skole	1 390	1 321	1 356	1 300	-6,5 %
<i>Sum region Drammensområdet</i>	<i>4 421</i>	<i>4 368</i>	<i>4 448</i>	<i>4 392</i>	<i>-0,7 %</i>
Buskerud totalt	8 275	8 116	8 216	8 256	-0,2 %

Kilde: Buskerud fylkeskommunes inntaksstatistikk

Kjønnsbalanse i videregående skole

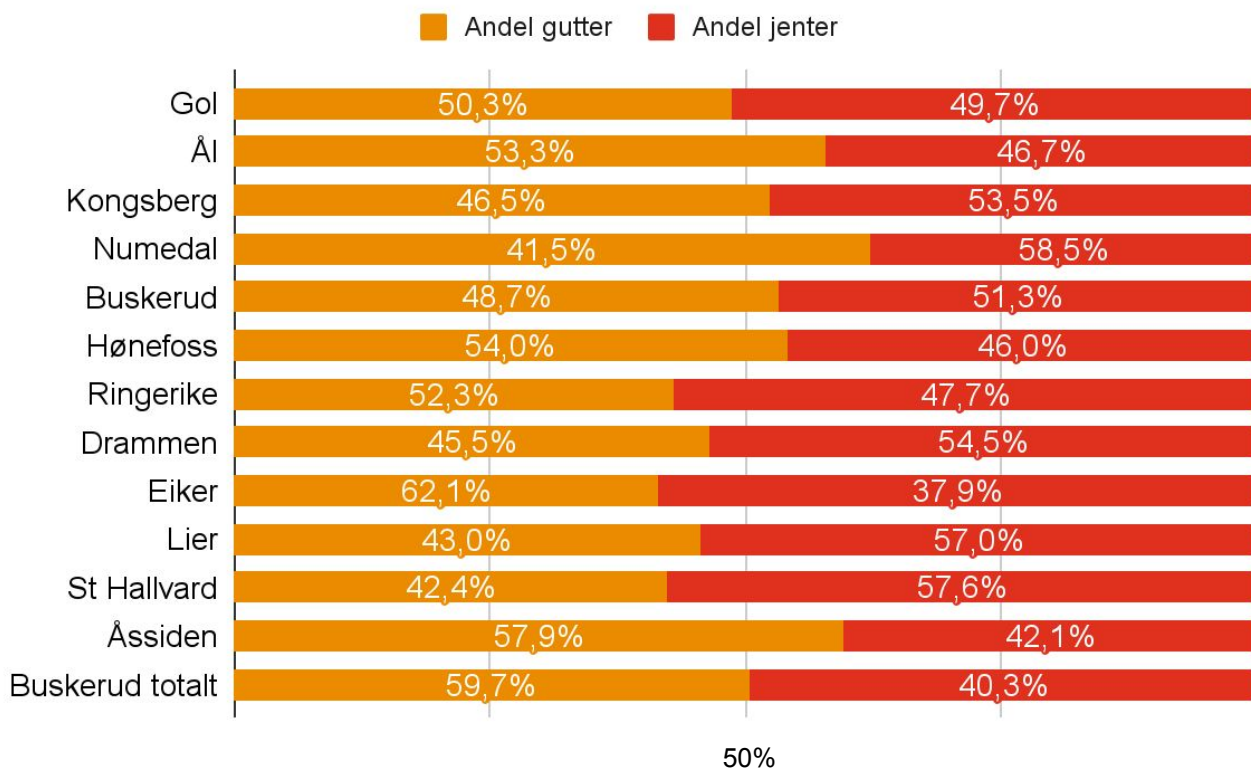
Dersom man velger å samle noen utdanningsprogram på færre skoler, så kan dette påvirke kjønnsbalansen ved skolene som mister et utdanningsprogram eller ved skoler som får flere elever på et utdanningsprogram. Dersom dette påvirker kjønnsbalansen i en retning som er uheldig for en skole, kan det være en del av diskusjonsgrunnlaget, ved vurdering av evt hvilken skole som skal få beholde et utdanningsprogram på bekostning av en annen skole.

Statistikk fra Utdanningsdirektoratet (2022), viser at 6 av 10 elever i VG1 på yrkesfag er gutter (på landsbasis). Disse tallene har vært relativt stabile over tid. Kun 6 % av alle elevene ved Elektro og datateknologi er jenter. Utdanningsprogrammet Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign har overvekt av jenter, som utgjør hele 91 %. Studiespesialiserende utdanningsprogram er mer jevnt fordelt på landsbasis, hvorav jentene utgjorde 55 % av elevene.

Kjønnsbalansen på yrkesfaglige utdanningsprogram på VG1 i Buskerud viser at 60% av elevene er gutter, noe som tilsvarer samme nivå som på landsbasis (se vedlegg 13-16). Studiespesialiserende utdanningsprogram i Buskerud ligger på samme nivå på kjønnsdelingen nasjonalt, med 55 % jenter.

I figuren under ser vi at kjønnsandelen er ganske lik på skolene hvor det er et bredt tilbud med både yrkesfaglig og studiespesialiserende utdanningsprogram. Ut fra statistikken i figuren ser vi at Eiker, Ringerike og St. Hallvard er de skolene som skiller seg mest ut, med overvekt av jenter. Eiker og St Hallvard har en overvekt av jenter med 57 % og Ringerike med 58 %. Disse skolene tilbyr alle studiespesialisering og 1-2 ulike yrkesfagretninger. Videre ser vi ut fra figuren at Numedal, Ål og Åssiden har overvekt av gutter, hvorav Numedal har 64 %, Ål har 58 % og Åssiden har 60 % gutter. Dette er skoler som hovedsakelig har yrkesfaglige utdanningsprogram.

Figur 5.3: Kjønnsfordeling skoleåret 2023-2024 i Buskerud per vgs

Kilde: Utdanningsdirektoratet

5.3 Kapasitetsutnyttelse ved de ulike videregående skolene

I dette delkapittelet vil vi se på

- Antall elever per lærer
- Antall elever per plass og ledige plasser
- Utnyttelse av skolebyggene

Antall elever per lærer

Tabellen under viser at mens elevtallet har vært stabilt i perioden 20/21-23/24 (-19 elever), så har antall lærere økt (+15 lærere).

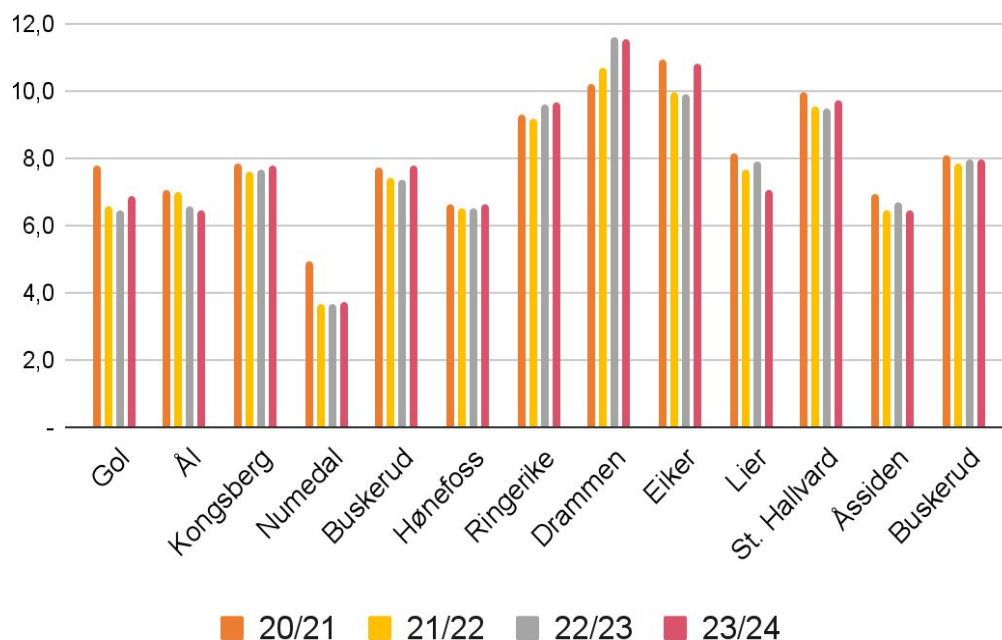
Tabell 5.2: Endringer i antall elever, antall lærere, ledere og øvrige ansatte i årsverk

Skoleår	Elever	Lærere	Ledere	Øvrige	Sum ansatte
2020/2021	8275	1023	105	329	1457
2021/2022	8116	1039	109	335	1482
2022/2023	8216	1034	107	340	1481
2023/2024	8256	1038	106	337	1480
Endring fra 20/21 til 23/24	-19	15	1	7	23

Kilde: Tall fra Buskerud fylkeskommune

Det er betydelige forskjeller mellom de ulike skolene. For Buskerud samlet var snittet i 23/24 rundt 8 elever per lærer (figur 5.4). I 23/24 var antall elever per lærer høyest ved Drammen vgs og lavest ved Numedal vgs. For de aller fleste skolene har det vært en nedgang i antall elever per lærer. Ettersom elevtallet har vært tilnærmet uendret, betyr dette at antall lærere har økt. I perioden har antall elever sunket med rundt 20 elever, mens antall lærer har steget med 15.

Utdanningsforbundet (2023) viser til at det er utfordrende å følge opp lærertetthet i offentlig videregående skoler basert på offentlig statistikk og rapportering. Basert på tallene hentet fra Utdanningsforbundet (2023), ser vi at landsgjennomsnittet for antall elever per lærerårsverk er på 8,8. Basert på landsgjennomsnittet ser vi av figuren under at gjennomsnittet i Buskerud ligger litt under gjennomsnittet, med 8,1 elever per lærerårsverk for skoleåret 2023/2024. For 23/24 skiller Drammen (11,5) og Eiker (10,8) seg ut med høyest antall elever per lærerårsverk. De ligger tett opp mot gjennomsnittet for Oslo. Numedal skiller seg mest ut med lavest antall elever per lærerårsverk med 3,7.

Figur 5.4: Antall elever per lærer ved de ulike videregående skolene for skoleårene 20/21-23/24 Kilde: Buskerud fylkeskommune

Utnyttelsesgrad - avviket mellom tilbudte plasser og elever

Buskerud fylkeskommune har en praksis med å ha noe ledig kapasitet ved alle skoler, for å sikre fleksibilitet til å endre tilbudet fra år til år, basert på elevenes søkemønster. Siden elevene har rett på å få ett av de tre øverste ønskene sine for utdanningsprogram, skaper dette et behov for ledige plasser. I denne sammenhengen har vi her sett på utnyttelsesgraden av antall elever opp mot antall plasser.

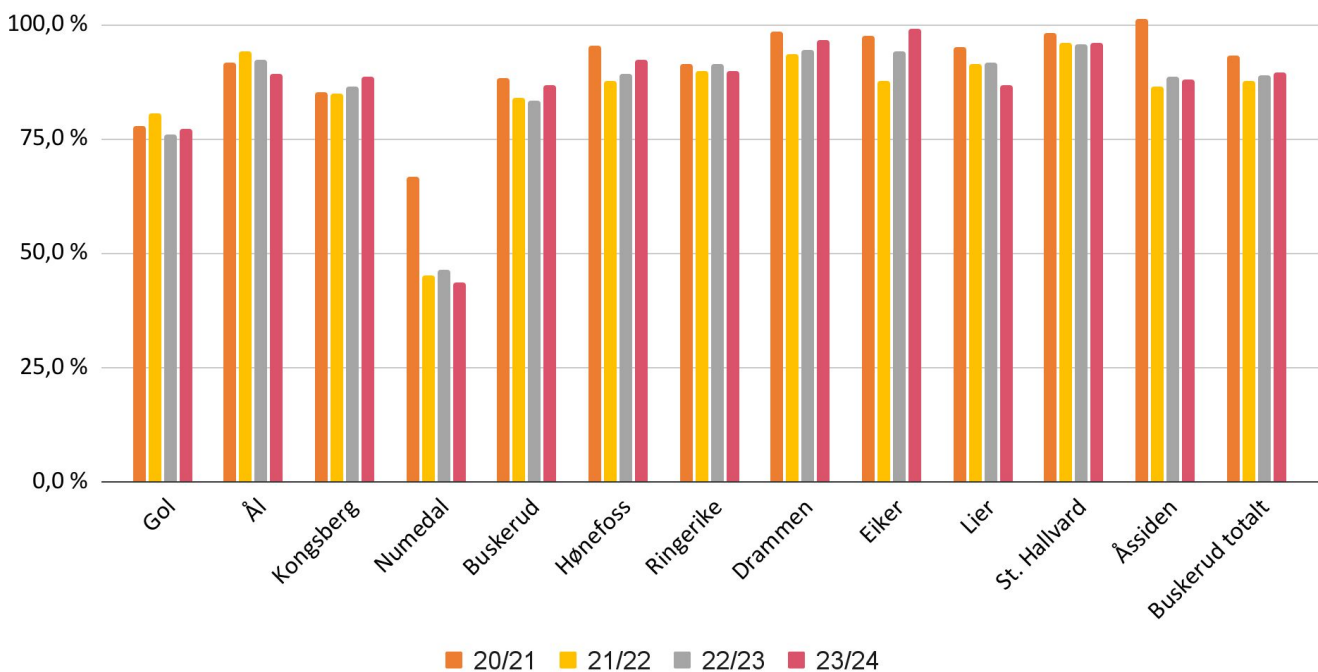
Tabell 5.3: Antall ledige plasser på hvert årstrinn fordelt på de fire regionene

	Antall plasser			% ledige plasser		
	VG1	VG2	VG3	VG1	VG2	VG3
Region Hallingdal	254	216	133	15	22	16
Region Ringerike	918	809	541	6	15	10
Region Drammensområdet	1770	1742	1224	5	8	11
Region Numedal/Kongsberg	589	620	401	7	22	25
Totalt	3531	3387	2299	6	13	13

Tabellen viser antall ledige plasser på hvert årstrinn fordelt på de fire regionene i Buskerud fylkeskommune. Det er samlet 6 % ledig kapasitet på VG1 og 13 % ledig kapasitet på VG2 og VG3.

Andel ledige plasser varierer mellom regionene.

Kilde: Inntaksstatistikk. Buskerud fylkeskommune

Figur 5.5: Utnyttelsesgrad per vgs og samlet, 20/21-23/24. Kilde: Buskerud fylkeskommune

Utnyttelsesgraden sier noe om hvor mange plasser som fylles med elever. Ved 100 % utnyttelsesgrad har man ingen ledige plasser. Diagrammet over viser en synkende utnyttelsesgrad for skolene i Buskerud totalt. Utnyttelsesgraden samlet sett går fra 94,9% i 20/21 til 89,4% i 22/23. En utnyttelsesgrad på 89,4% betyr at det er en overkapasitet samlet på nesten 1.000 plasser. I perioden har antall elever gått marginalt ned, mens antall elevplasser har økt fra 8.883 og opp til 9.240. Det ble altså tilbudt 357 flere plasser i en periode der antall elever er stabilt.

Eiker er eneste skole med full utnyttelse i 23/24. Skolen med lavest utnyttelse i hele perioden, er Numedal. I 23/24 er utnyttelsen på 44 %. Tallene for Numedal er ikke representative, da de ligger inne med flere plasser enn de får ressurser til, og dermed får en kunstig høy ledig kapasitet. Hvis vi ser bort fra Numedal vgs, er det Gol vgs som ligger med lavest utnyttelsesgrad.

Tilsammen har skolene i Buskerud rundt 1000 ledige plasser i 2023, noe som tilsvarer ca 10 %. Til sammenligning har Akershus en ledig kapasitet på 8,9% og Østfold 11,1%. Noe ledig kapasitet er viktig for å sikre fleksibilitet i forbindelse med Fullføringsrefomen. Det er likevel interessant å se om man kan sette sammen et utdanningstilbud som fører til noe høyere utnyttelsesgrad. Dette omtales nærmere under tiltak.

I kapittel 6 vil vi se nærmere på ledige plasser per utdanningsprogram.

Utnyttelse av skolebyggene

De 12 videregående skolene i Buskerud har samlet 196 781 kvm brutto areal tilgjengelig i eide bygg. Dette er fra fylkeskommunen selv oppgitt som brutto areal og fordelingen mellom skolene er som følger:

Tabell 5.4: Oversikt over areal eid lokaler ved hver videregående skole, sortert på region

	Samlet areal brutto	Kvm per elev
Gol videregående skole (Studiespes)	4 574	17,5
Ål videregående skole (Yrkesfag)	7 522	31,9
Sum region Hallingdal	12 096	24,3
Kongsberg videregående skole (Kombinert)	27 405	22,2
Numedal videregående skole (Kombinert)	4 197	44,6
Sum region Kongsberg/Numedal	31 602	23,7
Buskerud videregående skole (Kombinert)	33 104	52,2
Hønefoss videregående skole (Yrkesfag)	23 842	31,3
Ringerike videregående skole (Studiespes)	14 143	22,1
Sum region Ringerike	71 089	34,9
Drammen videregående skole (Studiespes)	19 050	14,3
Eiker videregående skole (Studiespes)	8 141	16,7
Lier videregående skole (Yrkesfag)	11 445	20,3
St. Hallvard videregående skole (Studiespes)	13 873	19,6
Åssiden videregående skole (Yrkesfag)	29 485	22,7
Sum region Drammensområdet	81 994	18,7
Buskerud totalt - VGS	196 781	23,8

Kilde: Elevtall fra inntakststatistikken for 2023/2024 og bygningsdatabasen fra Buskerud fylkeskommune

Antall kvadratmeter varierer betydelig fra skole til skole. Den største skolen bygningsmessig er Buskerud videregående skole. Dette er også den skolen med høyest antall kvm per elev - 52,2 kvm/elev. Skolen med flest elever i skoleåret 2023/2024, Drammen Videregående skole, har med sine 19050 kvm det laveste antall kvm per elev på 14,3 kvm.

I tillegg til disse kvadratmeterene med skolebygg, kommer de byggene som er tilgjengelig for Ringerike folkehøgskole (8 302), Lerberg skole (2 093), tidligere Strømsø VGS (5 487) og UngInvest Drammen (3 699). Samlet utgjør disse altså 19 581 kvm og totalt blir dette 216 362 kvm inkludert de 12 videregående skolene.

Stor bygningsmasse som likevel oppleves som kapasitetsmessig utfordrende

Til tross for at utnyttelsesgraden på byggene ikke synes å være optimal eller enhetlig, fremkommer det av intervjuene at kapasiteten er sprengt og at det ikke er tilstrekkelig med plass.

Det fremkommer også at tilpasning av klasser oppleves som utfordrende i den grad at størrelsen på samtlige klasserom oppleves å være for lite. De yrkesfaglige skolene har fra tidligere av bygd klasserom basert på yrkesfaglige klasser som rommer opp til 15 elever. På mindre skoler med færre elever, forsøker man å legges til rette for sammenslåing på tvers av trinn og retning for å øke effektiviteten og spare kostnader.

Det gjelder også spesielt på skolene hvor det er behov for spesial- pedagogiske klasser, hvor skjerming og egnede arealer er essensielt. Økt behov for paviljonger, ekstra bygg og andre skjermede arealer ble nevnt i intervjuene.

Som tabellen på forrige side viser varierer antall kvadratmeter betydelig fra skole til skole. Målt i antall kvadratmeter per elev synes det heller ikke å være et entydig mønster mellom kvadratmeter per elev og hvilke type skole vi snakker om. De skolene som har hovedtyngden innenfor yrkesfag varierer mellom 20,3 kvm til 31,9 kvm per elev. De videregående skolene som har hovedtyngden innenfor studiespesialisering varierer mellom 14,3 til 22,1 kvm. De største skolene er derimot de som har en "kombinert profil, selv om Kongsberg klarer seg med 22,2 kvm. De skolene med størst bruttoareal er Numedal og Buskerud vgs. Begge skoler med et bredt tilbud innenfor både studiespesialiserende og yrkefag og dermed kategorisert som en kombinert skole. Buskerud vgs har dessuten Naturbruk, som krever store arealer.

Renholdskostnader (lønn til renhold)

Det er store variasjoner knyttet til renholdskostnader per skole også målt i kostnader per kvm. I sammenstillingen her har vi kun inkludert kostnader til lønn renhold og forutsatt pensjonskostnadene til 15% og arbeidsgiveravgiften til 14.1% for 2023. Fordelingene mellom skolene ser da slik ut:

Tabell 5.5: Renholdslønn 2023 per skole

Skole	Renholdslønn 2023, tall i hele tusen kr	Per kvm
Gol	1 670	365
Ål	2 019	269
Kongsberg	5 815	212
Numedal	807	192
Buskerud	3 337	101
Hønefoss	3 346	140
Ringerike	3 839	272
Drammen	5 196	273
Eiker	2 187	269
Lier	2 529	221
St.Hallvard	3 696	266
Åssiden	5 815	197

Tabellen til venstre viser forskjellene mellom de ulike skolene knyttet til renholdslønn 2023. Her omgjort til pris per kvm bruttoareal. Gjennomsnittlig brukes det rett over 200 kroner per kvadratmeter. Inkludert sosiale kostnader er kostnaden rundt 40,3 mill. kroner i 2023.

Aller høyest ligger Gol med 365 kroner per kvm, mens Buskerud ligger lavest med sine 100 kroner per kvm.

En del av skolene har også en del tilleggskostnader utover ren lønn. Det er ikke med i tallene her.

5.4. Administrative ressurser per skole

Tabellen under viser at 337 av fylkeskommunens 1480 årsverk innen utdanning er innen kategorien "øvrige". Dette utgjør ca. 23 % av alle årsverkene og inkluderer årsverk knyttet til blant annet kantine, renhold, vaktmester og merkantile ressurser. Det er mange ulike stillingskoder i bruk, som ikke lett lar seg knytte til de ulike oppgavene. Vi har derfor ikke skilt ut flere kategorier i tabellen. Dette er det derimot interessant å gjøre, slik at man kan sammenligne ressursbruk per elev på de ulike skolene.

Tabell 5.6: Årsverk 23/24

Skoleår	Lærere	Ledere	Øvrige	Sum ansatte
2023/2024	1038	106	337	1480

Kilde: Tall fra Buskerud fylkeskommune

Alle skolene foruten Åssiden, har utgifter på kantine til elevene (se tabellen under). Åssiden vgs sin kantine er drevet av et privat firma. Drammen har lavest kostnader, mens Numedal har høyest. Gol bruker mer ressurser enn Buskerud, som drifter to kantiner og internat.

Gjennom arbeidsverkstedene og intervjuer er det kommet forslag om å effektivisere kantinedrift ved å standardisere drift og innkjøp på tvers og å gå bort fra pålegg om økologiske matvarer. I tillegg bør kantineene lære av hverandre, for å se hvor de kan redusere kostnader.

Tabell 5.7: Kantinekostnader per elev for de ulike skolene

Skole	Kantine total	Per elev
Gol	989 071	3 775
Ål	496 045	2 102
Kongsberg	1 318 251	1 066
Numedal	505 277	5 375
Buskerud	1 434 447	2 263
Hønefoss	909 149	1 193
Ringerike	757 069	1 185
Drammen	1 059 180	795
Eiker	1 334 363	2 734
Lier	1 202 466	2 132
St.Hallvard	614 120	867

Kilde: Regnskapstall fra Buskerud fylkeskommune

Nærmere om utvalgte stillinger ved skolene

Nedenfor er en oversikt over antall årsverk innenfor utvalgte stillinger ved hver skole. Dette er per 31.12.24 og kan avvike noe fra hjemler i oversikten ovenfor. Tabellen på siden over er per 31.12.23.

Tabell 5.8: Oversikt over utvalgte stillinger per skole

Skole	Rektor og ass. rektor	Adm. leder	Konsulent/ spesial- konsulent	Rådgiver/ Spesial- rådgiver	Avd. leder/ Utd. leder	Kontor- medarbeider/ service- medarbeider	Samlet
Gol (S)	1,0		2,9		4,0		7,9
Ål (Y)	1,0	1,0	1,0		2,8	1,0	6,8
Kongsberg (B)	4,0		10,3	0,6	10,8		25,7
Numedal (B)	1,0		1,7		3,0	1,2	6,9
Buskerud (B)	1,0	1,0	15,2	2,0	10,4		29,6
Hønefoss (Y)	2,0	1,0	5,6	1,0	8,0		17,6
Ringerike (S)	2,0	1,0	3,8		5,0		11,8
Drammen (S)	1,0	1,0	15,2	2,0	10,4		29,6
Eiker (S)	1,0	1,0	3,0		3,0		8,0
Lier (Y)	2,0	1,0	5,0	1,3	5,0		14,3
St. Hallvard (S)	2,0	1,0	4,0	0,7	5,0	1,8	14,5
Åssiden (Y)	1,0	0,5	28,6	8,6	13,0		51,7
Buskerud totalt	19,0	8,5	96,3	16,2	80,4	4,0	224,4

Kilde: PAI-uttrekk per 31.12.23. Buskerud fylkeskommune

Tabellen over viser at det er total 225,4 årsverk innenfor de stillingskategoriene som er tatt med her. Det vil naturlig variere hva de enkelte har av stillingsinnhold. Blant annet har vi kun tatt med de rådgiverene som ikke er knyttet mot en en eller annen fagretning. Av andre stillinger som ikke er med her utover lærere, er først og fremst skolenes renholdere og vaktmestre.

5.5. Overtid og vikarer

I tabellen nedenfor er tallene for vikarlønn, overtid, ekstrahjelp og refusjon sykelønn spesifisert per vgs for regnskapsåret 2023.

Regnskapet for 2023 viser at det ble brukt ca. 21 mill. kroner til vikarer. Åssiden vgs brukte mest, mens Gol vgs brukte minst. Drammen vgs har høyest forbruk av ekstrahjelp, mens Gol har lavest. Det er ingen sammenheng mellom antall elever eller lærere og kostnader brukt på området.

Ved å øke utnyttelsesgraden hos ansatte med ledig kapasitet, vil behovet for vikarer og ekstrahjelp reduseres. Dette omtales nærmere i tiltakene.

Tabell 5.9: Ressursbruk på de ulike skolene til vikarer og ekstrahjelp, samt overtid. Refusjon sykelønn er også lagt inn.

Tall i hele tusen kr.	Vikarlønn	Ekstrahjelp	Overtid	Ref sykelønn	Netto
Buskerud videregående skole	1 743	1 308	2 154	-3 085	2 120
Drammen videregående skole	2 745	2 328	3 299	-4 707	3 664
Eiker videregående skole	600	634	960	-2 471	-278
Gol videregående skole	238	119	471	-1 412	-586
Hønefoss videregående skole	1 351	813	3 733	-1 941	3 957
Kongsberg videregående skole	3 615	1 555	3 506	-5 345	3 331
Lier videregående skole	1 333	494	845	-3 726	-1 054
Numedal videregående skole	1 529	407	197	-1 058	1 074
Ringerike videregående skole	1 494	412	978	-1 553	1 331
St. Hallvard videregående skole	1 906	288	989	-2 344	838
Ål videregående skole	670	431	922	-475	1 548
Åssiden videregående skole	3 667	1 036	4 330	-10 087	-1 055
Buskerud totalt	20 889	9 825	22 383	-38 204	14 892

Kilde: Regnskapstall fra Buskerud fylkeskommune

5.6 Private skoler

I Buskerud er det seks private videregående skoler. Samlet antall elever på disse skolene har ligget stabilt på rundt 1000 elever de siste tre årene. Dette utgjør ca. 11 % av alle de videregående elevene i Buskerud.

Tabell 5.10: Antall elever private videregående skoler

Private videregående skoler	21/22	22/23	23/24
Akademiet Drammen AS	333	331	331
Akademiet VGS Heltberg Drammen AS	121	148	161
Akademiet Ypsilon videregående skole AS	210	204	205
Briskeby videregående skole AS	44	46	45
Norges Toppidrettsgymnas Geilo AS	98	99	100
Tyrifjord videregående skole	196	163	144
Sum	1002	991	986
<i>Andel elever på private skoler av totalt antall elever i fylket</i>	<i>11.0%</i>	<i>10.8%</i>	<i>10.7%</i>

Kilde: Utdanningsdirektoratet

Private skoler i Norge mottar finansiering gjennom statlige tilskudd og egenbetaling fra elevene. Fylkeskommunale skoler finansieres gjennom fylkeskommunenes frie inntekter. Når en elev i et fylke velger å gå på en privat eller statlig skole i stedet for en fylkeskommunal skole, reduseres fylkeskommunens utgifter til denne eleven betydelig. Derfor blir det samlede rammetilskuddet til fylkeskommunene på landsbasis justert hvert år for å ta hensyn til endringer i antall elever på private og statlige skoler.

I tillegg til justeringen i det samlede rammetilskuddet, blir det også foretatt en omfordeling mellom fylkeskommunene. Dette er kjent som korreksjonsordningen. Gjennom denne ordningen får hver fylkeskommune et trekk i innbyggertilskuddet for elever som bor i fylket og går på statlige og private skoler. Midlene som trekkes tilbake fra disse fylkeskommunene blir deretter fordelt ut igjen til alle fylkeskommuner basert på en samlet kostnadsnøkkel. Dermed er korreksjonsordningen en ren omfordelingsordning mellom fylkeskommunene.

Tabell 5.10: Trekksatsene for elever i statlige og private skoler 2024

Kategori	Kroner per elev
Vanlig undervisning	139 600
Skoler med naturbruk	169 200
Spesialskoler	356 000
Opphold/innlosjering ved skolen	376 100

Av tabellen kan vi lese at fylkeskommunen mister ca. 140 000 kroner i inntekt per elev som mottar vanlig undervisning i privat videregående skole. Dette utgjør ca. 140 mill. kroner for 1000 elever i private skoler.

I det videre arbeidet og i utvikling av tiltak har vi ikke vurdert en utvidelse av antall private plasser eller flere private skoler. Dette er omfattende og bør kombineres med en større utredning av fremtidig skolestruktur.

Kilde: Grønt hefte

6

Utdanningsprogram

Hovedfunn kapittel 6 - Utdanningsprogram

Hovedfunn kapittel 6

Innledning til kapittelet

Hensikten med dette kapittelet er å få en oversikt over hvilke utdanningsprogram som elevene søker seg til, hvor det er ledige plasser og om det peker seg ut noen spesielle kandidater for effektivisering.

Elevene har rett til å få ett av sine tre ønsker for utdanningsprogram. Dette krever en viss fleksibilitet for å sikre at alle får oppfylt retten sin. For 2023 hadde Buskerud over 10% ledige plasser. Dersom man kan redusere overkapasitet, kan dette bidra til å spare kostnader.

Fullføringsreformen gir elever utvidet rett til å fullføre videregående opplæring. Hvordan dette vil treffe skolene i Buskerud, med hensyn på antall plasser og hvilke utdanningsprogrammer som møter økt elevvekst, er usikkert.

Buskerud har fire regioner med til sammen 12 videregående skoler. Det er en uttalt intensjon at alle regionene skal ha et variert utdanningstilbud, så elevene finner et utdanningsprogram de ønsker i pendleravstand fra der de bor.

6

6.1 Utgifter per utdanningsprogram og sammenligning med andre fylker

6.2 Elevenes søkemønster

6.3 Ledige plasser per utdanningsprogram

6.4. Fag- og yrkesopplæring

Netto driftsutgifter direkte til utdanningsprogrammene utgjorde ca. 39 % av de totale netto driftsutgiftene i Buskerud i 2023. Buskerud brukte mellom 2,5 og 51,8 mill. kroner *mer* på utdanningsprogrammene, sammenlignet med de fylkene som bruker minst på videregående opplæring.

Utdanningsprogrammene som kostet mest per elev i Buskerud i 2023 var Musikk, dans og drama, Restaurant- og matfag, Naturbruk og Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign, samt elektro og datateknologi.

De utdanningsprogrammene med størst økonomisk handlingsrom sammenlignet med andre fylker er Studiespesialisering, Salg, service og reiseliv, og Musikk, dans og drama.

Buskerud tilbyr flere plasser på kostnadskrevenne utdanningsprogrammer enn andre fylkeskommuner. Musikk, dans og drama er det dyreste utdanningsprogrammet. Samtidig tilbys det flere plasser innen Musikk, dans og drama i Buskerud enn i noe annet fylke.

Av yrkesfaglige utdanningsprogrammer har Helse og oppvekstfag flest elever. Salg, service og reiseliv, samt Restaurant og matfag har stigende popularitet, mens Musikk, dans og drama og Medier og kommunikasjon synker.

Utdanningsprogram med høyest andel ledig kapasitet på VG2 er Frisør, blomst, interiør og eksponeringsdesign, Naturbruk, Restaurant og matfag, samt Musikk, dans og drama.

Det er et potensial for å samle VG2 programområder ved færre skoler. Vurderingene bør ta flere hensyn; spredning av program, skolens profil, kostnader, og fremtidige behov.

Budsjettet til fagopplæring i Buskerud fylkeskommunene for 2024 tilsier at fylket vil ha blant de høyeste netto driftsutgiftene per innbygger til dette formålet i Norge.

6.1. Utgifter per utdanningsprogram og sammenligning med andre fylker

I dette delkapittelet ser vi på ressursbruk per elev på de ulike utdanningsprogrammene. Vi sammenligner ressursbruken med de fylkeskommunene som har lavere netto driftsutgifter til videregående opplæring per innbygger enn Buskerud; Østfold, Akershus, Rogaland, Vestland og Møre og Romsdal.

Sammenlignet med de andre fylkene ble det brukt mer ressurser på utdanningsprogrammene i Buskerud enn de andre fylkene i 2023, med unntak av Møre og Romsdal. Sammenlignet med Akershus ble det brukt 47,9 mill. kroner mer, mens det ble brukt 51,8 mill. kroner mer enn Rogaland.

Programmet som er uthevet med **fet skrift** er utdanningsprogrammer der Buskerud gjennomgående for perioden 2021-2023 brukte mer ressurser per elev sammenlignet med de andre fylkene. Unntaket er Møre og Romsdal.

Tabellen nedenfor viser Buskerud sitt teoretiske innsparingspotensiale sammenlignet med de andre fylkene innenfor de ulike utdanningsprogrammene. De grønne tallene viser hvor mye mindre Buskerud ville brukt på utdanningsprogrammet (tall i hele tusen) ved å ha samme netto driftsutgift per elev som sammenligningsfylket. Tilsvarende viser røde tall viser at sammenligningsfylket har høyere netto driftsutgifter per elev, slik at det ikke er et teoretisk innsparingspotensial for Buskerud. Dette er for eksempel tilfellet for idrettsfag, der Buskerud har laveste netto driftsutgift per elev (se vedlegg 8).

Ettersom noen av fylkene har eksistert i perioden og andre ikke, er det brukt ulike kilder for elevtall, både SSB og Udir. Dette er nærmere omtalt i vedlegg 7.

Vedlegg 8-10 viser netto driftsutgifter per elev fordelt på utdanningsprogrammene for Buskerud og sammenligningsfylkene. Disse ligger til grunn for analysene av teoretisk handlingsrom (forskjell i ressursbruk) for Buskerud per utdanningsprogram.

Tabell 6.1: Sammenligning av ressursbruk med andre fylker og teoretisk innsparingspotensial, 2023

Tall i hele 1.000 kroner	Akershus	Østfold	Vestland	Møre og R.	Rogaland
Studiespesialisering	-22 301	-13 689	17 368	62 053	-2 208
Bygg- og anleggsteknikk	2 751	-296	-5 696	400	-10 287
Elektro og datateknologi	-5 432	289	-4 078	4 545	-8 610
Restaurant- og matfag	-5 331	-2 819	-910	-662	-8 026
Helse- og oppvekstfag	-2 846	-2 102	-3 164	-1 734	-9 594
Idrettsfag	5 397	9 981	9 005	7 984	6 673
Teknologi- og industrifag	-1 970	3 971	-6 831	-460	-8 463
Musikk, dans og drama	-7 644	4 492	-10 867	-7 530	-4 797
Medier og kommunikasjon	-202	-517	-4 013	30 530	7 475
Naturbruk	2 201	1 818	-2 235	-1 838	122
Kunst, design og arkitektur	2 228	2 363	4 668	1 658	2 663
Håndverk, design og produktutvikling	-1 778	81	363	-3 353	36
Informasjonsteknologi og medieproduksjon	1 365	-499	-1 616	5 371	-1 841
Salg, service og reiseliv	-12 927	-3 679	-11 614	-2 644	-13 067
Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign	-1 427	-1 840	369	-9 919	-1 841
Totalt handlingsrom	-47 917	-2 447	-19 250	84 401	-51 766

Kilde: PwCs beregninger.

Ressursbruk på de “rimeligste” og “dyreste” utdanningsprogrammene

Som vist bruker Buskerud mer ressurser per elev på utdanningsprogrammene totalt sammenlignet med de fem andre fylkene, men det er også store variasjoner mellom programmene. Nedenfor er en oversikt over hvor mye Buskerud brukte på de “rimeligste” og “dyreste” utdanningsprogrammene i 2023.

Tabell 6.2: Netto driftsutgifter per elev til de “rimeligste” programmene i Buskerud og sammenligningsfylke, 2023

Utdanningsprogram	Buskerud	Laveste fylke*	Innsparingspotensial (mill. Kroner)**
Studiespesialisering	kr. 79.967	-8,0 %	-22,3
Idrettsfag	kr. 82.385	-	-
Kunst, design og arkitektur	kr. 82.909	-	-
Medier og kommunikasjon	kr. 96.256	-17,8 %	-4,0
Informasjonsteknologi og medieproduksjon	kr. 106.437	-11,3 %	-1,8
Helse- og oppvekstfag	kr. 112.973	-10,9 %	-9,6

Kilde: PwCs beregninger. Regnskap for Viken fylkeskommune. KOSTRA/SSB. Udir.

Tabell 6.3: Netto driftsutgifter per elev til de “dyreste” programmene i Buskerud og sammenligningsfylke, 2023

Utdanningsprogram	Buskerud	Laveste fylke*	Innsparingspotensial (mill. Kroner)**
Musikk, dans og drama	kr. 164.398	-21,9 %	-10,9
Restaurant- og matfag	kr. 136.818	-31,4 %	-8,0
Naturbruk	kr. 136.557	-17,0 %	-2,2
Salg, service og reiseliv	kr. 128.658	-26,0 %	-13,1
Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign	kr. 120.854	-44,1 %	-9,9
Elektro og datateknologi	kr. 119.595	-12,4 %	-8,6

Kilde: PwCs beregninger. Regnskap for Viken fylkeskommune. KOSTRA/SSB. Udir.

De studieforberedende utdanningsprogrammene skiller seg ut med lave netto driftsutgifter, med unntak av Musikk, dans og drama, samt Naturbruk (VG3). Musikk, dans og drama har betydelig høyere netto driftsutgifter enn andre utdanningsprogram og ligger høyere enn de andre fylkene per elev, med unntak av Østfold.

Buskerud har lavere netto driftsutgifter per elev til Idrettsfag og Kunst, design og arkitektur, men betydelig høyere netto driftsutgifter til flere av de andre utdanningsprogrammene. Det kan være innsparinger både i å redusere kostnadene på utdanningsprogrammene og dreie elevtallene i retning mer kostnadseffektive utdanningsprogrammer.

Per 1. oktober var det 3,7 prosent av elevmassen i Buskerud som gikk Musikk, dans og drama. Dette er ganske likt som Rogaland og Møre og Romsdal, men betydelig høyere enn i Vestland, Akershus og Østfold, der andelen var mellom 2,4 og 3 prosent. Hadde andelen som gikk Musikk, dans og drama vært redusert til samme nivå som i Vestland, ville det vært 107 færre elever på Musikk, dans og drama. Om disse elevene hadde fått plass på studiespesialisering ville fylkeskommunen spart ca. 9 mill. kroner. For skoleåret 2024/2025 er det tatt ned 22 plasser på Musikk, dans og drama.

Også på programmene 1) Restaurant- og matfag, 2) Salg, service og reiseliv og 3) Elektro og datateknologi har Buskerud et betydelig teoretisk handlingsrom og høye netto driftsutgifter per elev.

Per 1. oktober var det 2,3 prosent av elevene som gikk Restaurant- og matfag i Buskerud. Kun Møre og Romsdal hadde en høyere andel (2,5 prosent), mens de andre fylkene hadde en andel på mellom 1,5 og 1,9 prosent. Hadde andelen som gikk Restaurant- og matfag vært redusert til samme nivå som i Vestland (1,5 prosent) ville det vært 64 færre elever på restaurant- og matfag.

Per 1. oktober var det 4,8 prosent av elevene som gikk Salg, service og reiseliv i Buskerud. Dette er høyere enn alle de andre fylkene det sammenlignes med, som hadde en andel på mellom 2,2 og 3,8 prosent. Hadde andelen som gikk Salg, service og reiseliv vært redusert til samme nivå som i Møre og Romsdal (2,2 prosent) ville det vært 179 færre elever på Salg, service og reiseliv.

Per 1. oktober var det 7,1 prosent av elevene som gikk på Elektro og datateknologi i Buskerud. Dette er høyere enn de andre fylkene det sammenlignes med, med unntak av Møre og Romsdal som hadde 7,2 prosent. De andre fylkene hadde mellom 5,2 og 6,5 prosent. Hadde andelen som gikk Elektro og datateknologi vært redusert til samme nivå som i Akershus (5,2 prosent) ville det vært 156 færre elever på elektro og datateknologi.

Ettersom Buskerud er en hytte- og et reiselivsfylke, er det viktig for næringslivet å kunne rekruttere lokal arbeidskraft. En eventuell nedjustering av antall plasser på Restaurant og matfag, Salg, service og reiseliv, samt Elektro må vurderes opp mot næringslivets behov. Siden dette er kostbare utdanningsprogram, bør fylkeskommunen legge vekt på å drifte programmene effektivt, og med fulle klasser. Se mer om dette under, i kapittelet om ledig kapasitet.

Tabell 6.4: Karakterer i utvalgte studieforberedende og yrkesfaglige utdanningsprogram for skoleåret 2022-2023.

	Eng ST VG1	Mat 1T	Norsk VG3	Eng VG1 YF	Mat 1P-Y HS
Drammen	4.7	3.8	4.2	4.2	
Eiker	4.5	3.9	4.1	3.8	3.5
Gol	4.2	4.2	4		
Kongsberg	4.5	3.4	4.3	4	3.7
Ringerike	4.3	3.5	4.4	3.9	
St.Hallvard	4.4	3.9	3.6		
Buskerud				3.9	3.6
Hønefoss				3.9	3.6
Lier				4.2	3.7
Ål				3.6	3.6
Åssiden				4	2.8
Buskerud FK	4.4	3.8	4.1	3.9	3.5
Viken	4.5	3.9	4.2	3.9	3.5
Landet	4.5	3.9	4.2	3.9	3.5
Møre og R.	4.6	3.9	4.2	3.9	3.7
Rogaland	4.5	3.9	4.2	3.9	3.5
Vestland	4.5	3.9	4.2	3.9	3.6

Karaktersnitt for utvalgte programfag

Som vist på forrige side (tabell 6.2 og 6.3) bruker Buskerud mer ressurser på flere utdanningsprogrammer enn de fylkene som vi sammenligner med. Når vi ser på resultatene for noen generelle studieforberedende og yrkesfaglige programfag, ser vi at Buskerud ikke leverer bedre resultater i 2023, selv om de bruker mer ressurser. Dette er bare et utvalg programfag, og bildet kan se annerledes ut i andre fag. Det er også mange andre kvalitetsparametere for skolene enn karakterer, blant annet areal- og utstyrsnivå og lærernes utdanning og erfaring.

Numedal er ikke tatt med i tabell 6.4. Av hensyn til personvern, er ikke alle resultatene offentliggjort, siden det er få elever på flere programfag. Engelsk VG1 er offentlig, og der trekker Numedal Buskeruds snitt opp på studieforberedende, men ned på yrkesfag.

Skoleårgjennomføring og ressursbruk på utdanningsprogrammer

Utdanningsdirektoratet viser statistikk for gjennomføring etter 5/6 år. Tallene er gjengitt i Tilstandsrapport for videregående opplæring i Viken inn mot nye Akershus, Buskerud og Østfold (2023). Det er ikke kommet nyere tall.

Statistikken viser at andel elever som har fullført og bestått har økt for alle tre regionene. For Buskerud øker gjennomføringsgraden fra 78,8% for 2014-kullet til 81,2% for 2016-kullet. Buskerud har en lavere gjennomføringsgrad på studiespesialiserende enn Akershus, Østfold og nasjonalt, men ligger høyere på gjennomføringsgrad for yrkesfag. Når det kommer til gjennomføring av læretiden for 2017-kullet, ligger Buskerud over Akershus, men lavere enn Østfold og nasjonalt.

Hvis man ser på gjennomføringsgrad for hvert enkelt skoleår for seg, og ikke over en 5/6-årsperiode, så har andelen som har fullført og bestått gått gradvis nedover fra 2020- til 2022-kullet. Dette kan ha sammenheng med pandemien. Alle årene har skolene i Buskerud lavere gjennomføringsgrad enn skolene i Akershus. Buskerud ligger høyere enn Østfold for 2020- og 2022-kullene. Gjennomføringsgrad har i en del tilfeller sammenheng med fravær. Denne sammenhengen kan vi ikke se mellom Akershus, Buskerud og Østfold for perioden, hvor Østfold har lavest fravær for 2022-kullet, 6,6% mot hhv 7,22 i Akershus og 7,24 i Buskerud.

Tabell 6.5: Gjennomføringsgrad og ressursbruk på de ulike studieprogrammene (%) for Akershus, Østfold og Buskerud. Grønne celler indikerer lavere ressursbruk sammenlignet med Buskerud og røde celler indikerer høyere ressursbruk sammenlignet med Buskerud.

	Akershus	Østfold	Buskerud
Studiespesialisering	92,3	89,6	89,3
Bygg- og anleggsteknikk	79,2	75,3	85,3
Elektro og datateknologi	89,9	93,6	92,6
Restaurant- og matfag	52,9	53,3	49,4
Helse- og oppvekstfag	87,3	92,6	87,3
Idrettsfag	89,0	93,8	94,4
Teknologi- og industrifag	64,4	61,4	68,4
Musikk, dans og drama	92,3	90,4	84,2
Medier og kommunikasjon	82,9	87,7	91,2
Naturbruk	76,3	72,9	58,1
Kunst, design og arkitektur*	81,7	83,3	82,0
Håndverk, design og produktutvikling*	76,7	85,2	92,0
Informasjonsteknologi og medieproduksjon*	86,6	82,8	93,6
Salg, service og reiseliv*	75,2	73,4	79,1
Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign*	81,1	79,7	69,7

Kilde: Udir/Tilstandsrapport for videregående opplæring i Viken inn mot nye Akershus, Buskerud og Østfold (2023)

Tabellen over viser gjennomføringsgrad på de ulike utdanningsprogrammene for skolene i tidligere Viken/ Buskerud, Akershus og Østfold. Utdanningsprogrammene uten stjerne, viser gjennomføringsgrad etter 5-6 år for 2016-kullet, mens de nyere utdanningsprogrammene (*) viser fullføring og bestått for skoleåret 2022-2023. Fargene i cellene er hentet fra ressurstabellen på side 48, som viser ressursbruk på de ulike programmene. Ressursbruken er fra regnskapstall 2023.

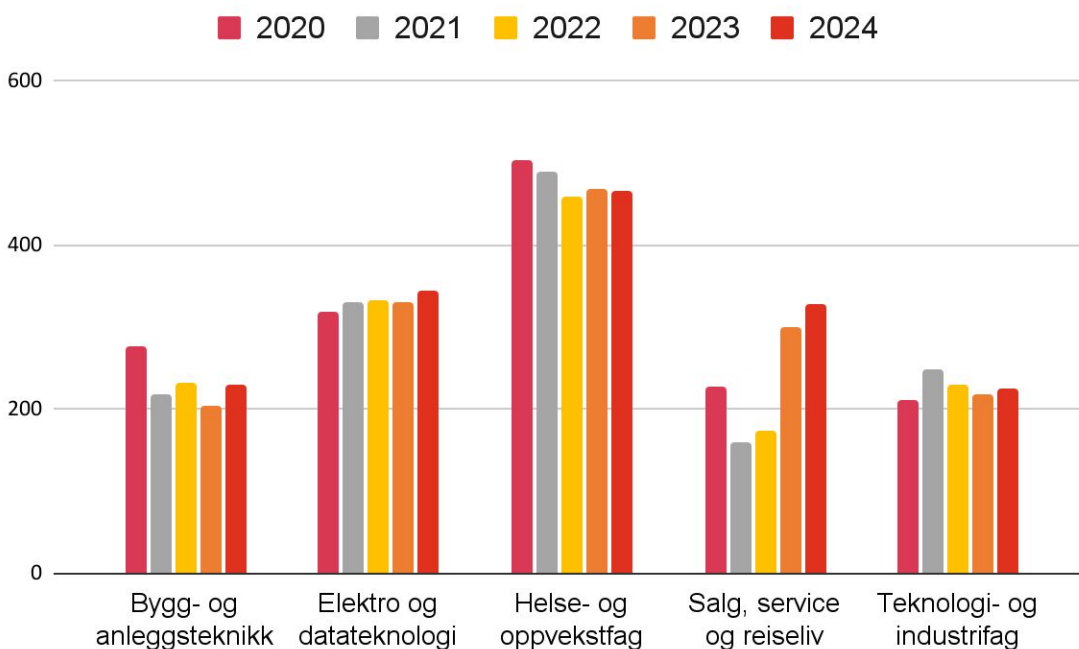
Buskerud bruker mer ressurser enn Akershus og Østfold på Studiespesialisering, Restaurant og matfag, Helse- og oppvekstfag og FBIE uten at dette resulterer i høyere gjennomføringsgrad. Dette er et øyeblikksbilde, og det kan se anderledes ut for andre år.

6.2. Elevenes søkemønster

Søkertall til større yrkesfaglige utdanningsprogram

Figurene under viser søkertall til de ulike utdanningsprogrammene (VG1) mellom 2020 og 2024. De ulike årenes inntaksstatistikker har noe ulike benevninger, hvilket kan bety at de ikke er helt sammenlignbare. Formålet her er å se på utdanningsprogrammernes popularitet, og dermed bruke antall primærsøkere (1. ønske søkere) programmene har. Begrepet "primærsøker" brukes ikke for statistikken fra år 2022 og 2023, men dukker opp igjen i 2024. Vi har derfor brukt kolonnen "Total antall søkere" for disse årene. Tallene for 2024 er per 1. mai.

Elevenes søkemønster de siste årene viser at Elektro og datateknologi og spesielt Salg, service og reiseliv går opp, mens Helse og oppvekstfag har relativt stabil søkermasse de siste tre årene (figur 6.1).

Figur 6.1: Endring i søkertall på de større yrkesfaglige programmene fra 2020 til 2024. Kilde: *Inntaksstatistikk Buskerud fylkeskommune*

Variasjon i søkertall på ulike utdanningsprogrammer påvirkes i noe grad av konjunkturer i samfunnet. Reduksjon i søkermengden til Bygg og anleggsteknikk de siste årene kan være påvirket av redusert byggeaktivitet, som følge av høye renter. Dette har spesielt påvirket hyttemarkedet, noe som igjen kan påvirke interessen for å utdanne seg innen bygg og anlegg. Fra intervjuene vi har gjennomført, påpekes viktigheten av å beholde utdanningsprogrammet ved skolene i distriktene, for å sikre lokal arbeidskraft, siden dette er en trend som antagelig snur.

Salg, service og reiseliv øker i popularitet ved flere skoler. Rektorer vi har snakket med peker på økende interesse for reiseliv hos ungdommen som en generell trend. Utdanningsprogrammet er også relevant for Buskerud fylkeskommune, som en stor reiselivsdestinasjon, og utdanningsprogrammet gir dermed en etterspurt kompetanse for lokalt næringsliv.

Helse og oppvekstfag opplever noe redusert søking fra 2021 til 2022, men så har søkermassen stabilisert seg. Dette er en utdanning som samfunnet har økende behov for, med den demografiske utviklingen som de fleste norske kommuner står overfor. Det er nødvendig å sikre lokal arbeidskraft innen helsefag i hele landet, og utdanningsprogrammet bør derfor være godt tilgjengelig.

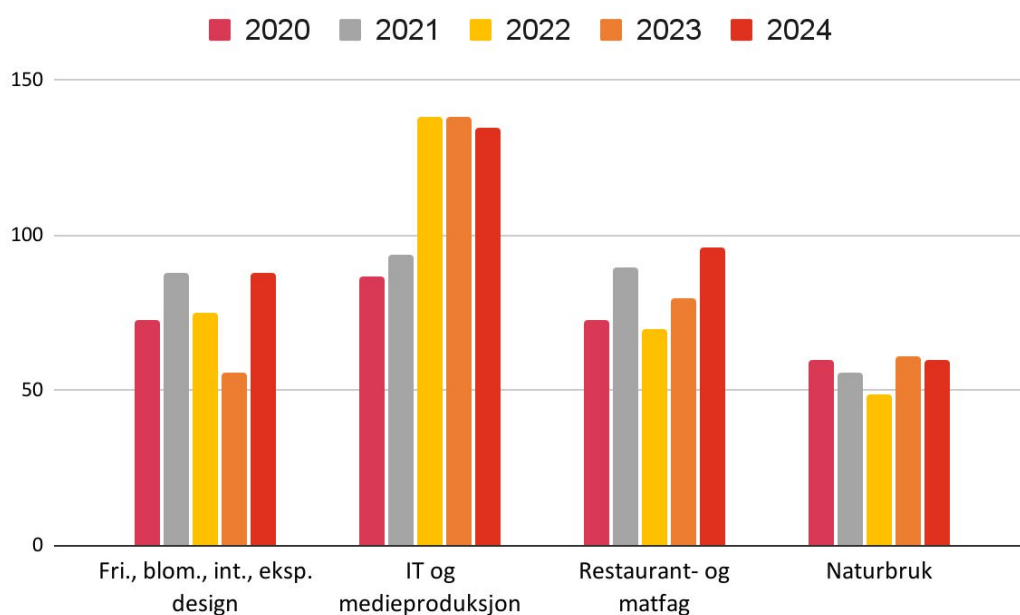
Lier og Hønefoss vgs tilbyr dobbeltkompetanseløp, hvor elevene både får fagbrev og studiekompetanse. Formålet med dobbeltkompetanseløp er blant annet å styrke motivasjon og mestring ved å ha en varierende hverdag med praksis og teori fra dag én, i tillegg til å få flere til å velge yrkesfag, uten at de trenger være redde for å miste muligheter ved å ikke få studiekompetanse. Innsikt vi har fått gjennom samtalene, viser at dette er kostbare tilbud, og det er viktig å bygge kunnskap om gjennomføringsevne og bruk av kompetansen i ettertid og evaluere kost/nytte ved tilbudet.

Søkertall til mindre yrkesfaglige utdanningsprogram

For de mindre utdanningsprogrammene (figur 6.2) ser vi at Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign (FBIE) har hatt en nedadgående trend, men denne ser mer positiv ut for 2024. IT- og medieproduksjon har stabilt høye søkertall, mens Restaurant og matfag øker jevnt (figur 6.2).

De mindre utdanningsprogrammene varierer naturlig nok mer enn de store programmene. Tilbakemeldinger gitt i intervjuene beskriver viktigheten av utdanningsprogram som er relevant for samfunnet, hvor IT- og medieproduksjon verdsettes høyt. Restaurant- og matfag blir beskrevet som viktig på de mindre stedene i fylkeskommunen, for å sikre lokal arbeidsstyrke til reiselivsnæringen.

Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign (FBIE) har hatt en negativ søketrend. Tallene fra 2024 (som ikke er helt bekreftet) viser økt popularitet kommende skoleår. Buskerud tar ned antall plasser på VG2 i FBIE for skoleåret 2024/2025. Gjennom samtaler har det kommet fram innspill som berører skolenes profil og mangfold, og en oppfordring om å sikre bredde ved skolene selv om noen utdanningsprogrammer får en endret geografisk spredning.

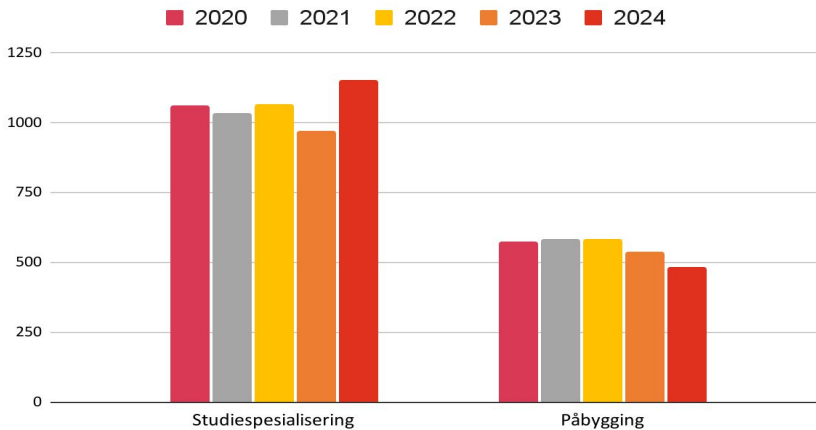
Figur 6.2: Endring i søkertall på de mindre yrkesfaglige utdanningsprogrammene fra 2020 til 2024. Kilde: *Inntaksstatistikk Buskerud fylkeskommune.*

De fleste yrkesfaglige utdanningsprogram er ressurskrevende å bygge opp og drifte (se tabell 6.3). Det foreligger en rekke krav til lokaler, spesialisert kompetanse hos lærere, samt bruk av maskiner og annet verktøy. Det er derfor viktig å ha et langsiktig perspektiv på hvor ulike utdanningsprogrammer blir etablert, da reetablering er kostbart.

Søkertall til større studieforberedende utdanningsprogram

Studiespesialisering har økt antall søkere i 2024, mens Påbygg går noe ned. Studiespesialisering er 840 årstimer pr år, 30 timer i uka (minstetallet). Noen skoler velger å gi ekstra valgfag, slik at eleven får 35 time uke, om det er et program de trenger, som egentlig ikke hører til den valgte programvifta. Dette koster ekstra og er noe skolene må vurdere kost/nytte av.

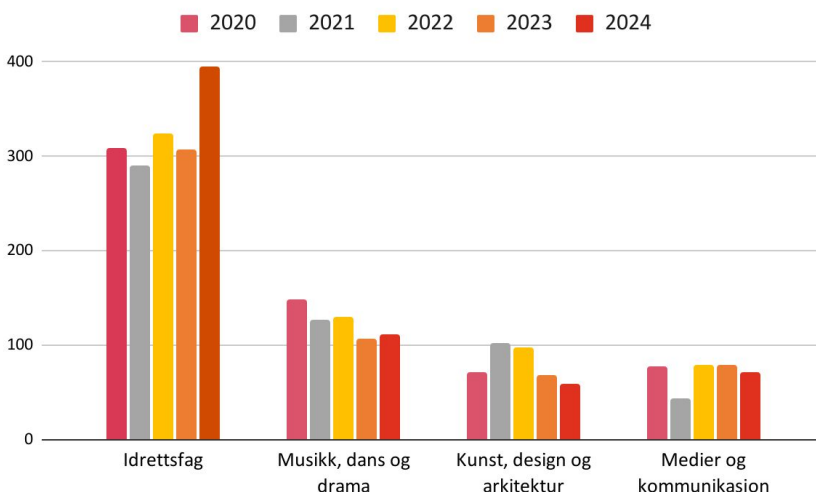
Figur 6.3: Antall søkere til et de mindre studieforberedende utdanningsprogrammene. Kilde: *Inntaksstatistikk Buskerud fylkeskommune.*

Søkertall til mindre studieforberedende utdanningsprogram

Idrettsfag er populært også i 2024, mens Musikk, dans og drama, samt Kunst, design og arkitektur har stabil eller synkende søkertall (figur 6.4). Musikk, dans og drama har hatt nedadgående søkermasse de siste årene. Musikk tilbys ved 3 skoler i Buskerud, mens Ringerike har Dans i tillegg på VG2 og VG3, og St. Hallvard har alle tre programmene, drama inkludert. Dans vil trappes ned på Ringerike fra og med skoleåret 24/25.

Det er flere elever som tilbys Musikk, dans og drama i Buskerud enn i andre fylker. Dette utdanningsprogrammet er samtidig kostbart, og det er et lite etterspurt utdanningsprogram fra næringslivet. På den andre siden, så er det få estetiske fag å velge mellom for elever som ønsker å ha en mindre teoretisk hverdag, men samtidig ønsker å få studiekompetanse

Medier og kommunikasjon er et annet kostbart utdanningsprogram som gir studiekompetanse. Det var tidligere et yrkesfaglig utdanningsprogram. Fra et næringslivsperspektiv, blir det utdannet flere innen medier og kommunikasjon enn det samfunnet har behov for. Det er dessuten mange som går inn i medie- og kommunikasjonsfaglig yrker, med ordinær studiespesialiserende utdanningsbakgrunn.

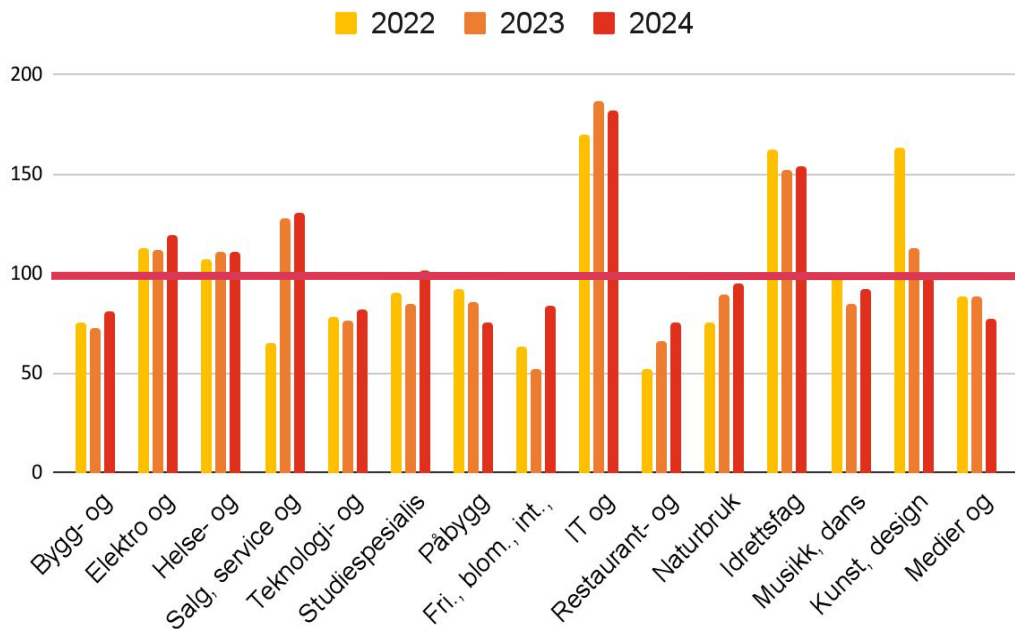

Figur 6.4: Antall søkere til studiespesialiserende utdanningsprogram. Kilde: *Inntaksstatistikk Buskerud fylkeskommune.*

6.3 Ledige plasser ved de ulike utdanningsprogrammene

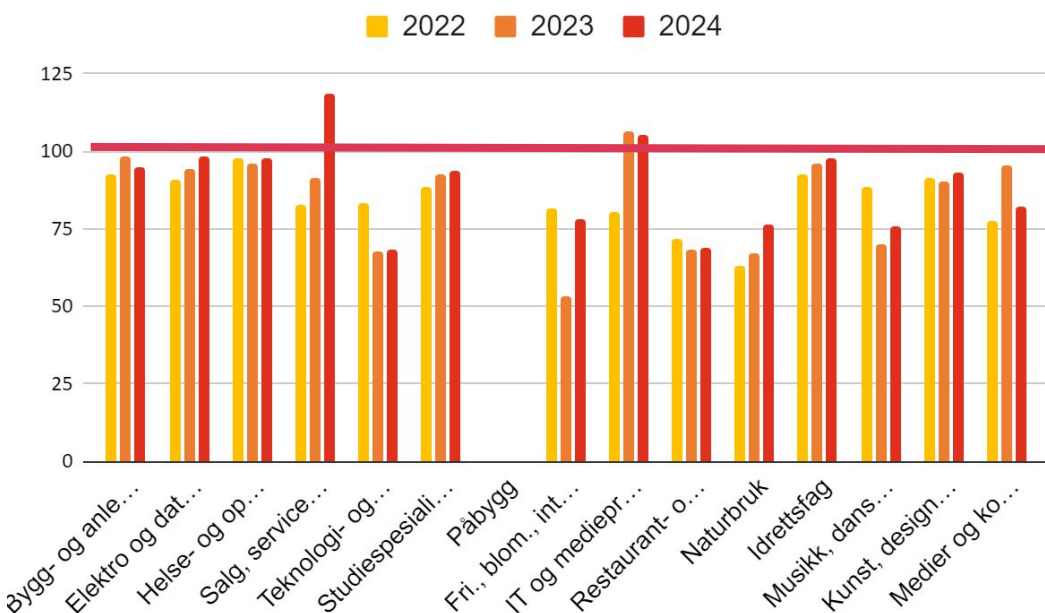
I kapittel 5 omtalte vi ledig kapasitet på de ulike skolene. I dette kapittelet ser vi nærmere på ledig kapasitet innenfor de ulike utdanningsprogrammene.

Det er undersøking av 1. ønske-søkere på Bygg og anleggsteknikk, Teknologi og industrifag, Påbygg, FBIE, Restaurant og matfag og Medier og kommunikasjon (figur 6.5). For skoleåret 2024/2025 er det tatt ned noen plasser på FBIE, Naturbruk og Musikk, dans og drama, og dette vises ved en bedre balanse mellom antall plasser og søkere.

Figur 6.5: Over- og undersøking til utdanningsprogrammer VG1 i Buskerud. Kilde: Inntaksstatistikk fra Buskerud fylkeskommune.

Når vi ser på søking til VG2 (1. ønske-søkere), ser vi at det er noen programmer som skiller seg ut med under 75% dekning fra 1. ønske-søkere. Dette gjelder Teknologi og industrifag, Restaurant og matfag, Naturbruk og Musikk, dans og drama. Det kan være en risiko for lavere motivasjon blant elever som ikke får sitt førstevalg. Inntaksstatistikk for 2024 blir klart senhøsten 2024, etter at inntak er gjennomført og elevtall rapportert..

Figur 6.6: Over- og undersøking til utdanningsprogrammer VG2 i Buskerud. Kilde: Inntaksstatistikk fra Buskerud fylkeskommune.

Buskerud fylkeskommune har en praksis med å ha noe ledig kapasitet ved alle skoler, for å sikre fleksibilitet til å endre tilbudet fra år til år, basert på elevenes søkemønster. Siden elevene har rett på å få ett av de tre øverste ønskene sine for utdanningsprogram, skaper dette et behov for et visst antall ledige plasser. I tillegg er det et politisk valg at alle regioner skal ha et bredt utdanningstilbud.

Når vi ser på ledig kapasitet på VG1 og VG2 for skoleåret 2023 (tabell 6.6), ser vi at noen utdanningsprogrammer har mer ledig kapasitet enn nødvendig, mht fleksibilitet for elevene. Dette gjelder spesielt for VG2 for utdanningsprogrammer som Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign (FBIE), Naturbruk, Restaurant og matfag og Musikk, dans og drama. Disse trendene ser ut til å fortsette for skoleåret 2024/2025 (midlertidig inntaksstatistikk fra Buskerud fylkeskommune).

Vedlegg 17 viser hvilke VG2 programfag som har mest kapasitet for skoleåret 2023/2024. De programfagene som har ledig kapasitet ved flere skoler er Frisør og Interiør, Kokk og servitør og Kjøretøy. Flere av tilbudene med få søkere og mye ledig kapasitet justeres ned allerede for skoleåret 2024-2025.

Antall plasser på FBIE, Musikk, dans og drama og Naturbruk er tatt ned for skoleåret 2024/2025. Likevel er det undersøking på Musikk og Dans ved flere skoler på VG2. Andre programfag som skiller seg ut med svake søketall er Salg, service og reiseliv, Kjøretøy og Realfag ved Numedal og IB på Kongsberg. Dette er også i stor grad sammenfallende med 2023.

Det vil bli noe endret søkemønster, da tidligere Asker-elever nå vil søke seg til skoler i Akershus, i stedet for i Nedre Buskerud. Det kan også komme noen nye søkemønster på Ringerike, fra nabokommuner i Akershus.

Tabell 6.6: % ledig kapasitet på VG1 og VG2 på de ulike

	VG1	VG2
Bygg og anleggsteknikk	7	13
Elektro og datateknologi	4	7
Frisør, blomst, int, eksp.design	10	44
Helse- og oppvekstfag	3	9
IT og medieproduksjon	-1	-4
Naturbruk	10	31
Restaurant og matfag	10	32
Salg, service og reiseliv	2	11
Teknologi- og industrifag	7	25
Studiespesialisering	6	8
Musikk, dans og drama	22	31
Idrettsfag	3	5
Kunst, design og arkitektur	5	10
Medier og kommunikasjon	8	8

Kilde: Inntaksstatistikk Buskerud fylkeskommune.

Kommentar til overkapasitet på utdanningsprogrammene

Fagvifta ved skolene har vært et tema under samtalene vi har gjennomført. Det er et ønske om å sikre en god spredning på utdanningsprogrammer i de ulike regionene, spesielt på VG1. Hvilke utdanningsprogram og programfag som er populære, vil dessuten variere fra år til år.

Oppsummert viser tallene at det er potensial for å samle VG2 programområder ved færre skoler. Alle programområdene i **vedlegg 17** bør sees på, men vurderingene bør ta flere hensyn; spredning av utdanningsprogrammer ved skolene og skolenes profil, kostnader ved utdanningsprogrammene, næringslivets og samfunnets behov og om det slår ut urimelig på tilbudet til ett kjønn. Det anbefales å se spesielt på utdanningsprogrammene vist i tabell 6.6, og sammenligne dette med 2024-tall for ledige plasser til høsten.

Innsparingspotensialet ved å samle utdanningsprogrammer ligger i å få fullere klasser, slik at man kan spare lærerressurser. Dersom færre skoler tilbyr utstyrskrevede programfag, vil man også kunne redusere kostnader til investering og vedlikehold. I tillegg vil det være besparende om man overfører elever fra utdanningsprogrammer med høye driftskostnader, til programmer med lavere driftskostnader. I dette bildet må man også vurdere risiko for frafall og ivaretagelse av sårbare elever.

Buskerud har høyere driftsutgifter ved flere utdanningsprogrammer, sammenlignet med andre fylker. Når innsparingstiltak skal vurderes, er det viktig både å se på hvordan man kan redusere driftskostnadene ved hvert enkelt program (og spesielt program med mange elever, som studiespesialisering) og mulighetene ved å redusere valgmulighetene for elevene.

Skolene, elevene og lærerne må ha forutsigbarhet mtp hvilke utdanningsprogram som skal tilbys over tid. Det er kostbart å bygge opp nye program, hvis man først legger noe ned.

Elevtallet er også en joker. Det er ikke en jevn trend i hele fylket med fallende elevtall i årene som kommer. Ringerike opplever økt elevtall, før det synker igjen, og estimatene viser oppgang i elevtall igjen i slutten av perioden mot 2050, selv om elevtallet ikke kommer opp på dagens nivå igjen. Fullføringsreformen kan også føre til at flere elever tar opp plasser over flere år.

Fullføringsreformen legger opp til en annen organisering av voksnes opplæring, med mer modulbasert og fleksibel undervisning. Dette skal også skje for ungdomselevne, men det ligger lenger fram i tid. Flere voksne vil antagelig benytte seg av ny rett til opplæring, med implementering av reformen. Der det er ledig kapasitet på dagtid, kan det være en mulighet å fylle klassene med voksne, men erfaring viser at dette er krevende for de voksne elevene.

Stortingsmeldingen *Utsyn over kompetansebehovet i Norge* peker på behovet for sammensatt og flerfaglig kompetanse, digital modenhet og forståelse for komplekse samfunnsproblemer. For å møte dette behovet, handler det mer om hvordan undervisning foregår i hvert fag og om grunnleggende ferdigheter, enn hvilke fag som tilbys.

6.4 Fag- og yrkesopplæring

Fag- og yrkesopplæring går over fire år. For de fleste innebærer dette to år i skole og to år i bedrift. Utdanning i skolen er dekket tidligere i dette kapitlet, der utdanningsprogrammene i videregående opplæring er omtalt. Videre er det også mulig å gjennomføre fag- og yrkesopplæring ved å gå ett år på skole og tre i bedrift, eller ta alle fire år i bedrift.

Budsjettet til fagopplæring i Buskerud fylkeskommune i 2024 er på 282,5 mill. kroner (funksjon 570). Det er ikke sammenlignbare tall for perioden 2020-2023, ettersom kun to prosent av utgiftene til dette formålet i Viken er sporbare til de tre fylkene i regnskapet. Tabellen nedenfor viser hvordan midlene i budsjettet fordeler seg på ulike tjenester.

Tabell 6.7: Budsjett fagopplæring (KOSTRA-funksjon 570) fordelt på 5-siffer, 2024, tall i hele 1.000 kroner

Funksjon	Tjeneste	Budsjett 2024 (netto) i hele tusen (med endringer etter 1. tertial)
57000	Fagopplæring	30 036
57001	Tilskudd til lærebedrifter	195 295
57002	Vg3 i skole*	11 755
57003	Prøvenemnder og fagprøver	24 588
57004	Teoriopplæring for lærlinger	1 605
57005	Tilskudd til lærekandidater	6 629
57006	Gjestelærlingtilskudd	12 609
SUM		282 517

Kilde: Budsjett for Buskerud fylkeskommune 2024.

Med ca. 282,5 mill. kroner i netto utgifter til fagopplæring forventer man i Buskerud å bruke ca. 1.073 kroner per innbygger. Dette er høyere enn det samtlige fylkeskommuner brukte i netto driftsutgifter til dette formålet i 2023. Agder fylkeskommune var det fylket som brukte mest ressurser til dette formålet per innbygger i fjor, med 1.046 kroner per innbygger. Disse tallene er ikke korrigert for utgiftsbehov og hensyntar derfor ikke forskjellen i andelen elever på yrkesfaglig utdanningsprogram. Ved å korrigere for utgiftsbehov reduseres netto driftsutgifter i Agder til 979 kroner, men Buskerud er fortsatt høyest blant fylkeskommunene i 2023.

Som tabellen over viser, utgjør tilskudd til lærebedrifter den største delen av kostnadene knyttet til fagopplæring. Dette består av tilskudd til opplæringsbedrifter og selvstendige lærebedrifter. Samlet utgjør dette ca. 68 prosent av budsjettet til fagopplæring. Tilskuddene fordeler seg på:

- **Basistilskudd I**, som er tilskudd til bedrifter som tegner lærekontrakt eller opplæringskontrakt med ungdom som har rett til videregående opplæring (ungdomsrett) etter opplæringsloven § 3-1.
- **Basistilskudd II**, som er tilskudd til bedrifter som tegner lærekontrakt eller opplæringskontrakt med lærlinger og praksisbrevkandidater som er 21 år eller eldre, og som inngår lærekontrakt eller opplæringskontrakt med full opplæring i bedrift, jf. opplæringsloven § 4-5 tredje ledd.

Fylkeskommunen har i forbindelse med etableringen av Buskerud fylkeskommune gjennomgått kostnadene til tilskudd til lærebedrifter og tatt grep for å redusere kostnader. Området er i hovedsak styrt av føringer fra Udir, der også satser for tilskuddene er fastsatt. Skal man gjøre større endringer her må fylkeskommunen redusere antallet lærekontrakter. Dette vil ramme utdanningstilbudet og tilgangen på faglært arbeidskraft i fylket, og er dessuten forventet at antallet kontrakter vil øke fremover med ny opplæringslov. Fremover vil yrkesfaglig rekvalifisering bli en rettighet, som innebærer at de som har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse har rett til opplæring inntil de oppnår ny sluttkompetanse innen et yrkesfaglig utdanningsprogram.

Videre vil det fra august 2024 bli introdusert modulbasert opplæring for voksne innenfor yrkesfag. Dette er en måte å organisere opplæring frem mot fagbrev på, som direktoratet mener vil være bedre tilpasset den enkelte voksne sine behov, utgangspunkt og livssituasjon. Disse elevene vil man ønske å få ut i lærekontrakt så fort som mulig, noe som igjen vil øke kostnadene til dette området fremover.

Kombinasjonen av at yrkesfaglig rekvalifisering fremover vil bli en rettighet og at man introduserer modulbasert opplæring for voksne innenfor yrkesfag vil kunne øke kostnadene til dette området betraktelig. Her kompenseres Staten for ekstra kostnadsøkning.

Det er fire kategorier/former for lærekontrakter:

- Lærekontrakt: Elever med opplæring og læreplass i bedrift. Dette utløser tilskudd til bedriften der lærlingen gjennomfører læretiden. Det gis tilskudd for opplæringsdelen (tiden), men ikke for verdiskapingsdelen.
- Opplæringskontrakt: Elever som oppnår kompetansebrev, men ikke fag- eller svennebrev.
- Fagbrev på jobb: Ordning for voksne som er i et arbeidsforhold. En mulighet for voksne til å få fag- eller svennebrev på grunnlag av allsidig praksis, realkompetansevurdering og opplæring kombinert med veiledet praksis i vanlig arbeid.
- Vg3 fagopplæring i skole: Elever som gjennomfører fagopplæring i skole.

Tabell 6.8: Antall lærekontrakter per 29.04.24, fordelt etter type læreordning

Utdanningsprogram	Opplæringskontrakt	Lærekontrakt	Fagbrev på jobb	Vg3 fagopplæring i skole	Totalt
Bygg- og anleggsteknikk	25	598	23	6	652
Design og håndverk	0	3	0	0	3
Elektro og datateknologi	1	429	9	5	444
Frisør, blomst, int, eksp. design	2	38	2	0	42
Helse- og oppvekstfag	4	415	19	40	478
IT og medieproduksjon	4	65	0	5	74
Naturbruk	16	46	2	0	64
Restaurant- og matfag	20	68	6	8	102
Salg, service og reiseliv	13	141	1	4	159
Service og samferdsel	3	7	0	0	10
Teknologi- og industrifag	22	353	7	3	385
Totalt	110	2 166	69	72	2 417

Kilde: Buskerud fylkeskommune. Oversikt over løpende lærekontrakter per 29.04.24.

Budsjettet til fagopplæring utgjør en betydelig andel av utgiftene innenfor videregående opplæring og tabellen ovenfor viser at det per 29. april 2024 var i overkant av 2.400 lærekontrakter i fylket.

Vg3 i skole

Det er budsjettert med ca. 11 755 mill. kroner til Vg3 i skole. Dette tilbudet er et løp som går over ett år for elever der fylkeskommunen ikke får formidlet opplæring i bedrift. Fylkeskommunen erfarer at alternativer er mindre anerkjent i arbeidslivet enn lære plass i bedrift. Det er også høy strykprosent blant elevene og mange har faglige utfordringer, ettersom opplæringen skjer over ett år. Det er ønskelig at flest mulig elever får opplæring i bedrift og at en større del av innsatsen rettes mot samarbeid med næringslivet og etableringen av tilstrekkelig antall læreplasser.

Det er uklart hvor stor den økonomiske effekten ved å etablere flere læreplasser vil være, ettersom dette vil medføre økte tilskudd. Det er likevel flere indirekte besparelser, som at læreresurser blir frigjort, arealer kan benyttes til annen undervisning og at elevene får en tilhørighet til bedriften og muligens en kortere vei til fast jobb etter å ha fullført utdanningsløpet. I følge NHO kompetansebarometer har vi fortsatt et stort behov for flere fagarbeidere.

Det vil fortsatt kunne være særtilfeller der elever bør fullføre Vg3 i skole, men dette bør utgjøre en mindre andel enn i dag. Det er dessuten mulig å redusere kostnader ved Vg3 i skole ved at man i større grad enn i dag bruker kombiklasser i teoriundervisning og ved å benytte instruktører, fremfor lærere, i undervisningen.

Prøvenemnder og fagprøver

Det er budsjettert med ca. 24,6 mill. kroner til prøvenemnder og fagprøver i 2024. Dette inkluderer honorarer til nemnder/sensorer for gjennomføring av fagprøver. I Buskerud har man ca. 300 prøvenemndsmedlemmer og fylkeskommunen må kjøre opplæring for samtlige. For fylkeskommunen er dette en lovpålagt oppgave og alle skal opp til en fagprøve når man er ferdig med læretiden.

Fylkeskommunens satser for honorar til nemnder/sensorer er betydelige høyere i dag sammenlignet med før Buskerud ble en del av Viken fylkeskommune. Ved opprettelsen av Viken ble satsene harmonisert på tvers av de tidligere fylkeskommunene og er opprettholdt etter etableringen av Buskerud fylkeskommune. Dette kommer av at de fleste sensorene tar oppdrag på tvers av fylkesgrensene. Her er det vurdert til ikke å være innsparingspotensial fordi Buskerud må ha en konkurransedyktig avlønning.

En utfordring ved inngangen til 2024 har vært at det ikke ble gjennomført fagprøver på slutten av perioden i Viken fylkeskommune. Dette medførte et etterslep som ble tatt med over ved etableringen av Buskerud fylkeskommune. Disse prøvene ble gjennomført tidlig i 2024 og medførte et merkostnad knyttet til fagprøver på ca. 5 mill. kroner.

Gjestelærlingstilskudd

Det er budsjettert med netto ca. 12,6 mill. kroner til gjestelærlingstilskudd i 2024. Dette er tilskudd til lærlinger som Buskerud har i andre fylker fratrukket gjestelæringsinntekter som Buskerud får fra andre fylker for deres lærlinger i Buskerud.

Dette er gjerne landsdekkende linjer eller mindre tilbud som man ikke dekker i Buskerud fylke. Fylkeskommunen har lite handlingsrom knyttet til dette og tilskuddet består av tidligere nevnte basistilskudd I og II. Buskerud fylkeskommune har 441 kandidater fra andre fylker med kontrakt i Buskerud, og 307 egne kandidater med kontrakt i andre fylker.

Teoriopplæring for lærlinger

Det er budsjettert med ca. 1,6 mill. kroner teoriopplæring for lærlinger i 2024. Dette dekker utgifter for de som får teoriopplæring i fellesfag på Åssiden VGS. Dette er dekket ved midler fra tildelingsbrev fra Udir for inneværende år.

Tiltaket dekker lære kandidater og elever som har behov for å ta opp teoriundervisning i fellesfag, og er til for å hjelpe disse med å bestå. Disse elevene vil ellers få rettigheter etter fullføringsreformen og fylkeskommunen antas å ha økte kostnader om tilbudet ikke gis.

Vikersund-prosjektet

Fylkeskommunen har i mange år jobbet med å etablere alternative opplæringsløp for ungdom sammen med næringslivet og bedrifter. På bakgrunn av dette tok Hæhre initiativ til etableringen av praksisorientert opplæringsarena i tilknytning til Vikersund hoppbakke i samarbeid med de videregående skolene, midt fylket og NAV Modum. Prosjektet startet opp høsten 2016 med fokus på at praksis og programfag skulle gå sammen.

Tidsperioden for pilotprosjektet skulle være fra juni 2016 til juni 2017, men har hvert år blitt forlenget som et prosjekt uten fastsatt varighet. Tilbudet favner svært få elever kun de i nærhet til Vikersundbakken. Elevene som er del av prosjektet har kun vurdering i yrkesfaglig ferdypning (YFF) og kroppsøving. Elevene er fritatt fra vurdering i andre fag iht IOP. Tilbudet følger ikke opplæringsloven slik det er innrettet og dette gir store begrensninger i elevenes fremtidige muligheter.

Det er 21 elever som er en del av Vikersund-prosjektet per mai 2024. Syv elever skal fortsette neste skoleår.

Tabell 6.9: Regnskapet for de siste årene viser at Buskerud fylkeskommune har brukt (i mill. kroner):

2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024*
0,5	4,4	5,2	5,8	6,1	6,6	6,7	6,2	1,5

*Per utgangen av mars 2024.

Det er ikke avsatt midler til prosjektet utover 2024. Hæhre har kostnader på maskiner og drivstoff. Tilbakemeldingen fra selskapet er at de dekker 50 prosent av de totale kostnadene. I tillegg stiller NAV Modum med 200.000 kroner per år.

Basert på antall elever er kostnadene per elev beregnet til ca. 600.000 kroner per skole år. Dette er en betydelig sum, som kun treffer en liten del av elevmassen i fylket. Ved en nedleggelse av prosjektet er det behov for tilbud til ressursvake elever i skoler og/eller hos UngInvest. Eksempelvis kan det opprettes et tilbud ved Buskerud VGS, for flere fag enn anlegg (Vikersund-prosjektet). Det vil uansett et behov for tilbud til denne gruppen.

Fylkeskommunen ser at ikke elevenes rettigheter er ivaretatt og dokumentert på en god nok måte i tidligere praksis i dette prosjektet. I mangel av overordnet avtale er det også uklart hva bedriften kan beslutte av praktiske løsninger i opplæringshverdagen, sett opp mot hva som kun fylkeskommunen og skolen må beslutte ut fra lovverket. Fylkeskommunen skal se på muligheter for et videre samarbeid med Hæhre der alle rettigheter for elevene er ivaretatt.

Utdelingsseremonier

For fag- og svennebrev er det lange tradisjoner knyttet til større seremonier, sammenlignet med skolene. Det er to seremonier i Drammen i løpet av året, og årlige seremonier i Ål, Hønefoss og Kongsberg. Det leies eksterne lokaler samt lyd, lys, kultur m.m. Hver seremoni koster i størrelsesorden 100.000-160.000 kroner. De fem seremoniene koster samlet i overkant av 700.000 kroner i året. Det inviteres ca. 130 elever til seremoniene, men bare halvparten møter opp og kostnadene blir de samme.

Kongsberg teknologipark (K-Tech)

Kongsberg teknologipark tar inn ca. 70 lærlinger i året og har over 130 lærlinger i år med 1. og 2. års lærlinger. Dette er lærlingsplasser innenfor et bredt spekter av industri, service, kantine mv. I tillegg til ordinær tilskuddsordning (basistilskudd I og II) betaler fylkeskommunen 2,9 mill. kroner til leie og drift av lokaler.

Alle får læreplass, det er ikke frafall i læretiden og minimalt med fravær. Det er 100 % gjennomføring med gode resultater. Prosjektet kan derfor ses på som en investering som gir besparing. Samarbeid skole og arbeidsliv aktualiserer opplæring og gir svært gode resultater vedrørende gjennomføring.

Tiltaket gir arbeidstaker med kompetanse arbeid umiddelbart etter endt læretid. Dersom dette tilbudet ikke hadde eksistert ville Kongsberg teknologipark hatt stor mangel på arbeidskraft.

OKvekst (Opplæringskontoret for vekstbedrifter i Viken)

OKvekst er et opplæringskontor for vekstbedrifter i flere fylker. Avtalen med OKvekst er sagt opp da Viken ble bestemt oppløst. Fylkeskommunen bruker i dag ca. 6,7 mill. kroner til å dekke tilskudd for lære kandidater som fortsatt er i kontrakt med OKvekst. Beløpet vil avta når kontraktene avsluttes. Dette er en svært dyr ordning, som er betydelig dyrere enn avtalene med andre opplæringskontor.

Buskerud fylkeskommune kommer til å fortsatt benytte seg av tilbudet til OKvekst, men da med lik tilskuddsordning som til andre Opplæringskontor. I tillegg er det muligheter for å søke om ekstra tilretteleggingstilskudd på bakgrunn av sakkyndig vurdering, og tilskuddet vil være individuelt etter behov.

UngInvest

Fag- og yrkesopplæring gir en ramme på ca. 3,8 mill. kr. til UngInvest for opplæring til inntil 15 lære kandidater i Vg3 fagopplæring i skole. Hvis antallet er mer enn 15 justeres det og blir gitt i forhold til de tilpasningene fylkeskommunen ser det er behov for.

Læreplassregnskapet

Læreplassregnskapet ble innført i Viken og har hatt suksess. Det gir god oversikt og bidrar til at flest mulig får utplasseringsplasser i YFF. Ca. 75 % av elevene som er ute i YFF får tilbud om læreplass etter vg2. Likevel er det ikke en lovpålagt oppgave og kan kuttes. Å fjerne læreplassregnskapet kan føre til at man mister oversikten og færre utplasseringsplasser. Med læreplassregnskapet kan man raskt gå inn og sjekke om de er i godkjente lærebedrifter og om alle elever har fått en utplasseringsplass i faget Yrkesfaglig fordypning.

Innføringen av læreplassregnskapet kostet i Viken ca. 10,6 mill. kroner i 2023. For at tiltaket skal kunne fortsette må det påregnes ca. én mill. kroner årlig til skoloring, vedlikehold og oppdateringer. Fylkeskommunen bidrar med personalressurser til opplæring, utvikling og vedlikehold på skolene. Summen vil variere i forhold til behovet ute på skolene og om læreplassregnskapet skal innføres på vg1 på alle skoler. Per i dag brukes det kun på vg2 på de fleste yrkesfagskolene. Anslaget inkluderer ikke kostnader ved å ta lærere ut av undervisning.

Om fylkeskommunen ikke får elevene ut i lære risikerer man å få dem tilbake på vg3, i UngInvest eller annet type tiltak. Tiltaket kan derfor ses på som en investering som gir besparing på sikt.

Aktiv på vei mot læreplass

Tiltaket er et samarbeid med NAV og retter seg mot de som har gjennomført Vg2 yrkesfaglig utdanningsløp, men som ikke har læreplass eller går Vg3 i skole. Her kan du få bistand ut fra behov, om det er fag man mangler eller om man trenger hjelp til å finne relevant praksis eller læreplass. Det er 45 elever som benytter seg av tilbudet i år.

Fylkeskommunen støtter tiltaket med ca. 400.000 kroner for fellesfagundervisning på Lier vgs. Andre elever har også mulighet til å delta i undervisningen. Her får man tett oppfølging og hjelp med mål om å komme videre og få en læreplass eller videre skolegang. Samlet legger NAV betydelig ressurser i dette arbeidet og langt mer enn det bidraget som kommer fra fag- og yrkesopplæringen.

De fleste som inngår i programmet går ut på noen form for tiltak og de aller fleste består fellesfagene. Det er besluttet at fag- og yrkesopplæringen setter ned en arbeidsgruppe sammen med NAV for å se på muligheten for mer digital- og modulbasert undervisning. Dette skal vurderes, men må hensynta målgruppen for programmet.

Omprioritering av aktivitetene i seksjonen

Det brukes mye ressurser på fysiske besøk til lærebedrifter og lærlinger i vår digitale tid. Det utgjør at seksjonen ikke rekker over andre arbeidsoppgaver som er nødvendige. Det skaper også stress blant de ansatte og dermed en del overtid for å utføre alle oppgavene. På sikt kan det vurderes antall ansatte i seksjonen ved å omprioritere oppgaver. Opplæringskontorene anbefales å ta en større rolle i oppfølging av lærebedrifter og lærlinger. Å benytte seg i mye større grad av digitale verktøy og fysiske møter på fylkeshuset vil være både tid og kostnadsbesparende.

7

Øvrig opplæringstilbud og støttetjenester

Om kapittel 7 - Øvrig opplæringstilbud og støttetjenester

Innledning til kapittelet

I Buskerud fylkeskommune finnes det et bredt spekter av opplæringstilbud utover den ordinære undervisningen. Disse tilbudene møter en rekke forskjellige behov og interesser, slik at alle elever har muligheten til å oppnå sine utdanningsmål. Fra voksenopplæring og kombinasjonsklasser, til spesialundervisning og opplæring for elever i institusjoner, etterstreber Buskerud å tilby inkluderende og tilpasset opplæring.

Voksenopplæring (VOV) i Buskerud er for voksne over 25 år som ikke har fullført videregående opplæring. Kombinasjonsklasser tilbyr et alternativt opplæringstilbud for ungdommer mellom 16 og 24 år med kort botid i Norge. Spesialundervisning er en lovpålagt rettighet for elever som ikke har eller ikke kan få et tilfredsstillende utbytte av den ordinære, tilpassede opplæringen. Lerberg skole og kompetansesenter har ansvaret for skoletilbudet til barn og unge som er plassert i institusjon, mens UngInvest tilbyr et skreddersydd tilbud for unge (16-24 år) som trenger en alternativ vei gjennom videregående opplæring og fagopplæring i skole for lærekandidater, uten at de bruker av opplæringsretten.

Karriere Buskerud gir lovpålagt karriereveiledning til befolkningen i Buskerud etter opplæringsloven, og karriereveiledning til nyankomne voksne flyktninger etter integreringsloven. Oppfølgingstjenesten (OT) og Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) er støttetjenester til opplæringen i Buskerud som server hele fylket.

I tillegg til disse tilbudene, finnes det også andre tilbud som blant annet Fagskolen i Viken, Ringerike Folkehøgskole og landslinjer som tilbyr spesialiserte studieretninger.

I dette kapitlet vil vi fortløpende se på tilbudene i separate underkapitler slik de er listet i oversikten til høyre. I disse delene ser vi på volum og fordeling av tjenesten og gir analytiske perspektiver og funn som kan være gjenstand for senere diskusjoner.

- 7.1 Voksenopplæring
- 7.2 Kombinasjonsprogram
- 7.3 Spesialundervisning
- 7.4 Opplæring i barnevern- og helseinstitusjoner
- 7.5 UngInvest
- 7.6 Karriere Buskerud
- 7.7 Oppfølging og PPT
- 7.8 Fagskolen i Viken
- 7.9 Ringerike folkehøgskole
- 7.10 Landslinjer

Hovedfunn kapittel 7 - Øvrig opplæringstilbud og støttetjenester

Hovedfunn kapittel 7

Voksenopplæring (VOV) i Buskerud opplever en økende trend i søkertall, delvis drevet av den nye opplæringsloven som trer i kraft i august 2024. Voksenopplæring er til sammen tildelt ca. 43 mill. kroner, hvor majoriteten av aktiviteten skjer på Åssiden vgs og innen Helse og oppvekstfag. Det er først og fremst Drammensregionen som har et tilbud med stordriftsfordeler, med over halvparten av det totale antall klasser.

Kombinasjonsklasser tilbys i et omfang på til sammen 5 fulle kombinasjonsklasser på 5 videregående skoler. Det er en forholdsvis jevn fordeling med 0,5 - 2 klasser per skole. Den totale tildelingen beløper seg til ca. 8 mill. kroner. Satsen per klasse var 1 565 100 kr i 2023.

Spesialundervisning i Buskerud koster rundt 118 millioner og gjelder om lag 350 - 400 elever. Dette omfatter alt fra behov for noe spesialundervisning i enkeltfag til helhetlige, spesialpedagogiske opplæringstilbud. Rundt 150 elever får opplæringen sin i tilrettelagte tilbud utenfor ordinære klasser. Gruppen med omfattende behov er økende. Enkelte av skolenes tilbud ligger i grenseland mellom opplæring og helse / pleie. Det vil være gunstig om flere elever gjennomfører sine løp på ordinær tid, det vil si enten 3 år i skole eller 2 år i skole og 2 år i bedrift. Det er et åpent spørsmål hvordan ny opplæringslov vil påvirke dette bildet. Nærmere samarbeid med kommuner om hvilken aktivitet ungdom skal ut til etter videregående vil være hensiktsmessig.

Lerberg skole og kompetansesenter har ansvaret for opplæring i helse- og barnevernsinstitusjon samt refusjon på tvers av fylker innen dette feltet. I Buskerud er det en netto eksport av elever i institusjoner, noe som resulterer i at det betales flere refusjoner enn det mottas. Driften har høy grad av volatilitet. Budsjettet er på omtrent 35 mill. kroner, hvor de største kostnadene og volumene er knyttet til elever i barnevernsinstitusjoner.

UngInvest er ikke er lovpålagt. Det er satt av et budsjett på 39,3 mill. kroner for tjenesten i 2024. I løpet av det siste skoleåret benyttet omtrent 250 ungdommer seg av tilbudet. En del av arbeidet er også tilknyttet deres eget Viten-senter. UngInvest har vist gode resultater i form av at unge er i positiv aktivitet ett år etter endt løp.

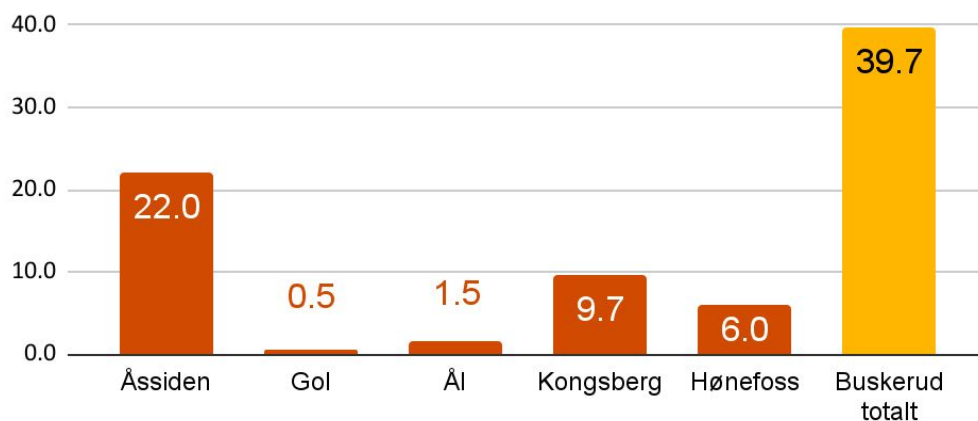
Oppfølgingstjeneste (OT) og PP-tjenesten (PPT) er lovpålagte oppgaver. PPOT får betydelig flere oppgaver i fremtiden med en større vekt på systemrettet arbeid. Det er per i dag lite arbeid på systemnivå i regi av PPOT. Det vil kreves mer tilstedeværelse på skolene og samhandling med NAV i fremtiden. PPOT har også grenseflater opp mot UngInvest.

Fagskolen i Viken (FiV) har 2 campus og over 1000 studenter i Buskerud. Fagskolene mottar finansiering både fra statlige tilskudd og fra fylkeskommuners frie midler, hvor sistnevnte ikke er lovpålagt. I 2024 bidrar Buskerud med 21,6 millioner i frie midler til FiV. Dette er en betydelig sum som representerer 28,8% av de statlige midlene de mottar, et bidrag som er markant høyere enn gjennomsnittet på 14,3% blant andre fylkeskommuner. Det er derfor relevant å vurdere om Buskeruds tilskuddsnivå er fornuftig.

Andre opplæringstilbud medfører også kostnader. Imidlertid er disse enten i stor grad statsfinansierte, eller de tilbys i mindre volum, slik at fylkeskommunen ikke påløper en stor kostnad. Disse tilbudene spiller en viktig rolle i å skape et mangfoldig og inkluderende utdanningslandskap.

7.1 Voksenopplæring

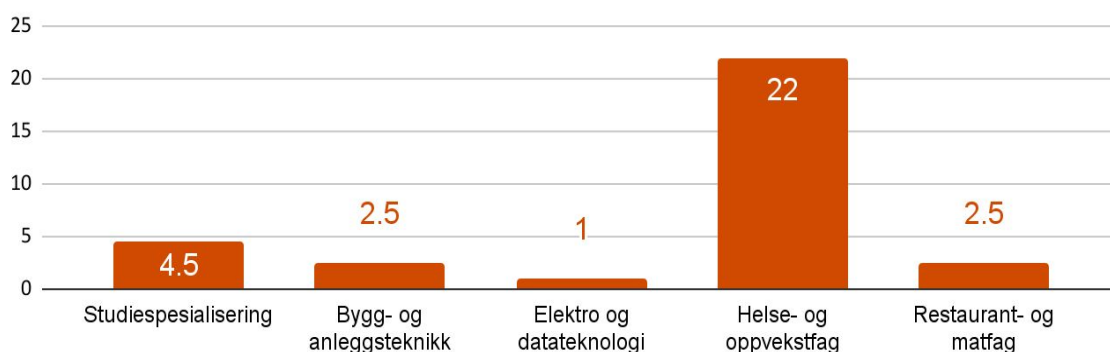
Voksenopplæring (VOV) er videregående opplæring som er tilpasset voksne. For å ha rett til opplæring for voksne, må du være over 25 år og ikke ha fullført videregående (eller ha videregående opplæring fra et tredjeland som ikke har formell akkreditering i Norge). Voksenopplæringen tilbys ved én skole i hver region, med unntak av Hallingdal hvor både Ål og Gol tilbyr VOV. Det er med andre ord 5 av de 12 videregående skolene i Buskerud som har VOV med til sammen 40 klasser.

Figur 7.1: Fordeling av klasser for voksenopplæring ved ulike skoler i Buskerud. Kilde: Viken FK, Tildelingsmodell VOV og Kombinasjonsprogram 2023

Over halvparten av klassene, 22 klasser, tilbys ved Åssiden vgs. I Hallingdal er tilbudet splittet via utdanningsprogrammer mellom Studiespesialiserende og Helse- og oppveksfag.

Søkertallet til Voksenopplæring (VOV) har vist en økende trend, og per starten av mars antas det at søkertallet vil overskride det som er budsjettert. Denne veksten kan delvis tilskrives den nye opplæringsloven som trer i kraft i august 2024, hvor voksne vil få flere rettigheter. Denne loven kan være en drivkraft for økt interesse for VOV.

Figur 7.2: Antall voksenopplæringsklasser fordelt på utdanningsprogram. Kilde: Viken FK, Tildelingsmodell VOV og Kombinasjonsprogram 2023

I Buskerud er det utdanningsprogrammet Helse- og oppveksfag som tiltrekker seg flest deltakere innen voksenopplæring, med totalt 22 klasser. Studiespesialisering er det nest mest populære programmet, med 4,5 klasser. Bygg- og anleggsteknikk samt Restaurant- og matfag følger deretter, begge med 2,5 klasser hver. Det finnes også et tilbud innen Elektro- og datateknologi, som har én klasse.

I tillegg settes det opp 4,2 klasser for tilpasset språkopplæring og 3 klasser for tillegg norsk som ikke går under definisjonen av utdanningsprogram. Dette er grunnen til at summen i figur 7.1: antall klasser fordelt på utdanningsprogram" ikke blir 39.7 som den totale summen av voksenopplæringsklasser i Buskerud.

Tabell 7.1: Tildeling til voksenopplæring ved ulike skoler i Buskerud.

Skole	Tildeling (kr)
Åssiden vgs	23 745 376
Gol vgs	963 269
Ål vgs	1 864 731
Kongsberg vgs	10 214 997
Hønefoss vgs	6 266 125
Buskerud sum	43 054 498

Kilde: Viken FK, Tildelingsmodell VOV og Kombinasjonsprogram 2023

I 2023 ble det tildelt i overkant av 43 mill. kroner til voksenopplæring i Buskerud totalt. Over halvparten av denne tildelingen, 23,7 mill. kroner, går til tilbudet ved Åssiden vgs. Kongsberg vgs og Hønefoss vgs har også tilbud av en viss størrelse, med tildeling på henholdsvis 10,2 mill. kroner og 6,2 mill. kroner. Gol vgs og Ål har mindre tilbud med en samlet tildeling på ca. 2,8 mill. kroner.

Tabell 7.2: Tildelingsmodell for voksenopplæring

Utdanningsprogram	Klasser	Kapasitet	Klassesats 2023
Studiespesialisering (komprimert løp)	4.5	30 elever	1 362 538
Bygg- og anleggsteknikk (komprimert løp)	2.5	20 elever	1 063 303
Elektro og datateknologi (komprimert løp)	1	20 elever	1 143 642
Helse- og oppvekstfag (forskjell i komprimert/fullt løp)	22	20 elever	989 649 - 1 359 408
Restaurant- og matfag (komprimert)	2.5	20 elever	1 106 514
Tilleggssatser	Klasser		Klassesats 2023
Administrasjon	42.2		65 000
Tilsynsvakt	2		217 000
Tilpasset språkopplæring	4.2		678 210
Tillegg norsk	3		480 000

Kilde: Viken FK, Tildelingsmodell VOV og Kombinasjonsprogram 2023

Klassesatsen for de ulike utdanningsprogrammene er satt basert på en sammenligning av KOSTRA-satsene for Viken og Landet uten Oslo i 2021. Man har deretter valgt å benytte laveste sats av disse to summene for hvert utdanningsprogram, med en korrigeringsfaktor på 85 % gitt den økonomiske totalrammen. Satsene skal representere et objektivt mål på de gjennomsnittlige kostnader for ulike utdanningsprogram. Satsene har også blitt nedjustert ved komprimerte tilbud.

Klassesatsen for Helse- og oppvekstfag skiller seg i beløp på de ulike skolene hvor det er forskjell på om det tilbys fullt eller komprimert løp. Klassesatsen for studiespesialisering er høyest, men til gjengjeld så er det her tiltenkt klasser på 30 elever, mens 20 for yrkesfaglige utdanningsprogrammes klassekapasitet. Det er også kostnader forbundet med tilleggssatser for administrasjon, tilsynsvakt, tilpasset språkopplæring og tilleggsfag i norsk.

Tabell 7.3: Vedtak, sats og estimert kostnad for særskilt språkopplæring i Viken

Særskilt språkopplæring			
Mottaker	Antall vedtak 2022 (estimat)	Sats pr. vedtak	Tildelingssum (estimat)
Videregående skoler (hele Viken)	1600	10,000	16 000 000

Kilde: Viken FK, Tildelingsmodell VOV og Kombinasjonsprogram 2023

I tillegg tildeles et tilskudd for særskilt språkopplæring i løpet av året som er ment å dekke saksgangen, bruk av tolketjenester, innkjøp av digitale verktøy og dekke den administrative delen av tilbudet. Særskilt språkopplæring tildeles alle skolene i fylket, ikke som del av videregående for voksne. Satsen er valgt med bakgrunn i den høyeste satsen for tilsvarende i de tre tidligere fylkene. Skolene rapporterer høst og vår på antall vedtak, og seksjon voksenopplæring og karriereveiledning utbetaler basert på innrapportering fra den enkelte skole.

7.2 Kombinasjonsprogram

Kombinasjonsprogram er et opplæringstilbud til ungdommer mellom 16 og 24 år med kort botid i Norge, med varighet på 1-3 år avhengig av behov. Tilbudet er ment for de som ikke har gode nok norskkunnskaper og/eller fagkunnskaper til å følge undervisningen i videregående skole eller ikke har skolebakgrunn fra hjemlandet som tilsvarer norsk grunnskole. I kombinasjonsklassen får du ett eller flere forberedende år med grunnskoleundervisning på videregående skole, og du bruker ikke av retten til videregående opplæring.

5 av de 12 videregående skolene i Buskerud har kombinasjonsklasser. Regionen Numedal og Kongsberg tilbyr ikke kombinasjonsklasser. Omfanget i form av antall klasser og kostnadene knyttet til disse vises i tabellen under:

Tabell 7.4: Antall kombinasjonsklasser og tildeling til disse i Buskerud

Skole	Klasser	Tildeling
Eiker vgs	1.0	1 665 100
St. Hallvard vgs	0.5	832 550
Åssiden vgs	2.0	3 330 200
Gol vgs	0.5	617 360
Hønefoss vgs	1.0	1 665 100
Buskerud sum	5.0	8 110 310

Kilde: Viken FK, Tildelingsmodell VOV og Kombinasjonsprogram 2023

Det tilbys til sammen 5 fulle kombinasjonsklasser i Buskerud fordelt på 5 videregående skoler med en total tildeling på ca. 8 mill. kroner. Det største tilbudet er på Åssiden vgs, hvor det tilbys 2 kombinasjonsklasser. Majoriteten av tilbudet finnes i den nedre delen av Buskerud i Drammensområdet på Åssiden vgs, St.Hallvard vgs og Eiker vgs. Det tilbys også en klasse på Hønefoss vgs og en klasse på Gol vgs.

Tabell 7.5: Satser per klasser for kombinasjonsprogram i Buskerud

Kombinasjonsprogram - Satser	
Sats per klasse	1 565 100
Sats per klasse - adm. og ledelse	100 000

Kilde: Viken FK, Tildelingsmodell VOV og Kombinasjonsprogram 2023

Tildelingssatsen for kombinasjonsprogram på 1,5 mill. kroner per klasse per regnskapsår er basert på en elevsats tilsvarende 100 000 kroner, og videre at hver kombinasjonsklasse som regel består av 15 elever. Dette er en videreføring av tidligere praksis. I utgangspunktet blir satsene prisjustert med lik deflator som ellers på tjenesteområdet, men det må vurderes innenfor rammen til hver økonomiplan. 2021-tallene i modellen ble lønns- og prisjustert tilsvarende 2,3 % i 2022 og 4,34 % i 2023. Det kan være interessant å sammenlikne tildelingssatsen med andre fylkeskommuner for å identifisere potensielle innsparingsmuligheter.

7.3 Spesialundervisningen

Elever som ikke har eller som ikke kan få tilfredsstillende utbytte av det ordinære opplæringsstilbudet, har en lovpålagt rett til spesialundervisning. Spesialundervisning kan for eksempel være at eleven får tilpassede kompetansemål, hjelp til å bryte ned og sortere informasjon og strukturere skolehverdagen, jobber ekstra med sosial læring og språk, eller får ekstra støtte for kunne å kommunisere. Spesialundervisningen skal være tilpasset elevens behov. Alle skoler skal kunne tilrettelegge for de fleste spesialundervisningsbehov. Noen har i tillegg en mer spesialisert innretning, basert på historikk, beliggenhet og bygningsmessige forhold.

Tabell 7.6: Organisering av spesialundervisningen på de videregående skolene i Buskerud

Skole	Tilbuds-type	Fokusområde			Tilretteleggingsgrad			Spesialiserte Fasiliteter/Tilbud
		Utviklings-hemming	ASF	Generell	Lett	Moderat	Alvorlig	
Drammen	Spesialklasse							
Eiker	Tilrettelagt avdeling							
Lier	Ressurscenter							Skjermede bygg for atferdsutfordringer
St. Hallvard	Spesialavdeling							Pleiebehov
Åssiden	Tilrettelagt avdeling							Restaurant- og matfag, IT- og medieproduksjon, ASDro-Space
Gol	Egen avdeling							Restaurant- og matfag, Reisevei-tilrettelegging, Studiespesialisering
Ål	Individuell tilrettelegging							Reisevei-tilrettelegging
Numedal	Individuell tilrettelegging							Reisevei-tilrettelegging
Kongsberg	Spesialavdeling							
Ringerike	Egen avdeling							
Buskerud	AO-avdeling							Nytt bygg, Paviljonger, Naturbruk
Hønefoss	Egen avdeling							

* ASF står for autismespekterforstyrrelse

Kilde: BFK, Organisering av spesialundervisningen i Buskerud V2024

Antall plasser er ikke fast definert, da den enkelte elevs tilretteleggingsbehov kan påvirke dette i stor grad. Flere skoler har gjennom tid opparbeidet et opplæringsmiljø som kan bestå av lokaler, bemanning og kompetanse egnet for å ivareta et visst antall elever i målgruppen. Dette vil utgjøre et «ressursmiljø» eller «kompetansemiljø» for å kunne ivareta et visst antall elever med tilretteleggingsbehov av forskjellige typer og grader.

Individuell Opplæringsplan (IOP)

Alle elever som mottar spesialundervisning skal ha en individuell opplæringsplan (IOP). Der IOPen ikke nås, kan det resultere i at eleven går et fjerde eller femte år i opplæring, noe som er kostnadsdrivende. Det har tidvis vært spenning på dette området knyttet til om en elev skal gå et fjerde eller femte år. I flere tilfeller har Statsforvalter som klageinstans vært involvert. Det er indikasjoner på at praksis er varierende i hvordan disse sakene vurderes. Dette spenningsbildet involverer også kommunene, fordi mange elever etter endt opplæring går over til kommunalt eide dagsentre eller arbeidsmarkedsbedrifter med tilbud om varig tilrettelagt arbeid. Det er nærliggende å stille spørsmål ved om bedre planlagte opplæringsløp i nær dialog med kommunene kunne gi mer forutsigbarhet og bedre opplæring for denne gruppen. Intervjudata indikerer at gruppen med behov for omfattende behov øker. Dette betyr at grep på dette feltet også vil kunne virke kostnadsbesparende. Det er imidlertid et åpent spørsmål hvordan ny opplæringslov vil påvirke dette bildet fremover.

Tildeling

Buskerud fylkeskommune fordeler midlene til spesialundervisning basert på en fastsatt modell. Selv om det ble utarbeidet prinsipper for en ny økonomimodell høsten 2022, ble det ikke vedtatt noen ny modell, og den opprinnelige modellen er fortsatt i bruk, justert med deflatorregulering. Modellen fordeler en avsatt sum. Fordelingen av midler skjer på to måter:

Tildeling basert på ressurskrevende elever:

- Nokså ressurskrevende elever: Disse er elever med middels til sterkt nedsatt funksjonsevne, tatt inn etter § 6-17/30 eller med tilsvarende behov. De trenger ofte undervisning i mindre grupper. Satsen for disse elevene var for 2022/2023 på 350 000 NOK.
- Særlig ressurskrevende elever: Disse er elever som krever en-til-en eller to-til-en oppfølging gjennom hele sin skolegang. Satsen for disse elevene var for 2022/2023 til 600 000 NOK.

Poengbasert tildeling:

- Hver skole mottar en sum per elev basert på elevenes grunnskolepoeng.

Tabell 7.7: Fordeling av midler til de 12 videregående skolene i Buskerud for skoleåret 2022-2023 basert på tildelingsmodellen

Skole	Sum skoleåret 2022/2023	Nokså ressurskrevende	Særlig ressurskrevende
Drammen videregående skole	8 105 342	15	2
Eiker videregående skole	4 598 941	11	0
Lier videregående skole	15 893 349	21	11
St Hallvard videregående skole	12 920 013	0	20
Åssiden videregående skole	15 060 629	17	5
Gol videregående skule	5 990 632	8	5
Ål videregående skole	2 435 754	2	1
Numedal videregående skole	1 989 978	2	1
Kongsberg videregående skole	15 205 779	21	8
Ringerike videregående skole	7 042 207	9	5
Buskerud videregående skole	12 972 507	18	8
Hønefoss videregående skole	7 278 758	10	2
SUM	109 493 889	134	67

Kilde: BFK, tildelingsmodell spesialundervisning H2022

I skoleåret 2022/23 ble det tildelt i underkant av 110 mill. kroner til spesialundervisning i Buskerud. Lier vgs er skolen med størst tildeling på ca. 16 mill. kroner fordelt på 32 elever. St. Hallvard vgs, Åssiden vgs, Kongsberg vgs og Buskerud vgs er andre skoler med større spesialundervisningstilbud med 20 elever eller flere. Andre skoler, som Ål og Gol, har mindre tilbud på kun et par elever.

Det er også stor variasjon i fordelingen på elever i kategorien nokså ressurskrevende og særlig ressurskrevende mellom skolene. I skoleåret 2022/23 hadde Eiker vgs kun elever i kategorien nokså ressurskrevende, St. Hallvard vgs hadde kun elever i kategorien særlig ressurskrevende, mens resten av skolene hadde ulike fordelinger av begge kategoriene. I skoleåret 2022/23 utgjorde spesialundervisningstilbudet 201 elever, hvor 134 elever var definert som nokså ressurskrevende og 67 som særlig ressurskrevende. Andelen av totale elever som hadde spesialundervisning dette skoleåret utgjorde 2,45%. Til sammenlikning viser utdanningsdirektoratet i Utdanningsspeilet 2022 at 2,6 prosent av elevene i videregående opplæring i Norge hadde spesialundervisning skoleåret 2021/22.

7.4 Opplæring i barneverns- og helseinstitusjoner

I Buskerud fylkeskommune er det Lerberg skole og kompetansesenter (LSK) som har ansvaret for å oppfylle retten til opplæring for barn og unge som er plassert i institusjon. Lerberg skole og kompetansesenter har ansvaret for å gi grunnskole- og videregående opplæring samt spesialpedagogisk hjelp i barnehage for sin målgruppe. Hovedfokuset og det største volumet av undervisningen ligger innenfor grunnskoleområdet.

Grunnskole

Lerberg skole og kompetansesenter tilbyr grunnskoleopplæring både på egne lokaler i Hokksund og gjennom kjøp av elevplasser hos kommunale grunnskoler for barn og ungdom plassert på barnevernsinstitusjoner. Omtrent 50 prosent av elever plassert på institusjon går på kommunale grunnskoler. Senteret har også samarbeidsavtaler med Hol kommune og Modum kommune, hvor de drifter skolene, mens Lerberg finansierer dem.

Videregående skole (vgs)

De fleste elever i videregående alder innenfor LSKs målgruppe får opplæringen sin i en av de videregående skolene. Et av tilbudene som kan gis av LSK for målgruppen er opplæring etter 23-5 regelen. Dette tilbudet fokuserer på å gi elevene generell studiekompetanse når de fyller 23 år, gitt at de har fem års praksis og fullfører seks nødvendige fag. Undervisningen tilbys i fellesfagene på studiespesialisering, og elevene kan ta ett til tre fag i året. Undervisningen er organisert i små grupper med tett læreroppfølgning.

Sykehusundervisning

Elever i grunnskole- og videregående skolealder som er innlagt på Drammen sykehus får undervisning i skolens lokaler i 14. etasje. Dette tilbudet er bemannet med tre lærere.

BUPA

Lerberg skole og kompetansesenter har også ansvaret for opplæring for elever i BUPA-systemet. Uteteamet ved skolen har undervisningsansvar i perioden eleven er innlagt. Undervisningen foregår primært på institusjonen, og fag, hyppighet og lengde på øktene avtales i oppstartssamtalen. Det skrives en pedagogisk rapport etter oppholdet.

Refusjonsordningen

Lerberg skole og kompetansesenter har også ansvaret for økonomisk forvaltning i form av utbetalinger og refusjoner knyttet til elever i institusjoner som mottar spesialundervisning på tvers av fylker. Det er fylket hvor eleven opprinnelig kommer fra som er ansvarlig for å betale disse kostnadene. Refusjonssatsen for en elev med spesialundervisning er per dags dato litt over 500 000 kr, men det er forventet en oppjustering av denne satsen i den nye opplæringsloven. I Buskerud er det en netto eksport av slike elever, noe som resulterer i at det betales flere refusjoner enn det mottas. Tjenesten bidrar til at fylkeskommunen påløper en stabil kostnad for sine elever uavhengig av om de får tilbudt institusjon og opplæring i et annet fylke. Det er derfor ikke et innsparingspotensial ved å sørge for at flere elever får disse tilbudene i eget fylke, da refusjonssatsen er satt ganske nært den reelle kostnaden.

Økonomi

Lerberg skole og kompetansesenter opererer med et budsjett på omtrent 35 millioner kroner. De største kostnadene og volumene er knyttet til elever i barnevernsinstitusjoner. For å bli tatt opp ved Lerberg skole og kompetansesenter, må elevene komme fra en institusjon, og det er ikke mulig å søke seg inn på ordinære måter. Dette skaper en viss grad av økonomisk og planleggingsmessig usikkerhet, ettersom skolen på kort varsel kan bli ansvarlig for nye ungdommer som trenger deres tjenester. Dette fører også til perioder med over- og underkapasitet. Tendensen er at det er overkapasitet i august, og at arbeidsbelastningen gradvis øker frem mot mai/juni. Denne organisasjonsstrukturen skaper også utfordringer når det kommer til kostnadsreduksjon. Dette skyldes at tilbudet er av stor betydning, og at de største kostnadsdriverne i stor grad ligger utenfor virksomhetens direkte kontroll.

7.5 UngInvest

UngInvest er et fylkeskommunalt tilbud på nivå med videregående skole, skreddersydd for unge (16-24 år) som trenger en alternativ vei gjennom videregående opplæring. Målet er at unge finner sin vei i utdanningssystemet, gjennomfører og ender opp med jobb, egen inntekt og gode liv. Tilbudet er for unge som enten ikke er klare for å gå på Vgs eller allerede går der, men av ulike grunner har behov for et annet tilbud - helt eller delvis. Blant deltakerne i UngInvest er det tungt innslag av psykiske diagnoser, ADHD/ADD, Autisme/Asberger/Tourette, samt mindre innslag av generelle utfordringer som lærevansker, rus og fysiske diagnoser. Virksomheten har fem avdelinger: Kongsberg, Ringerike, Midtfylke, Hallingdal og Drammen. Sistnevnte er den største av disse. Det har tilsammen vært omlag 250 ungdommer i UngInvest i 2022 / 2023. Det kjøres kontinuerlig inntak gjennom ordinært skolesøk i VIGO.

Opplæringstilbud og metodikk

Praktiske og teoretiske verksteder tilbyr opplæring i fag som norsk, matematikk, engelsk og samfunnsfag, basert på videregående skoles utdanningsprogram og nasjonale læreplaner. Utplassering i arbeidslivet brukes for avklaring med kyndig karriereveiledning. Det er også mulighet for å ta opp fag fra grunnskolen og privatisteksamen bistås. Hovedvekten ligger imidlertid på yrkesfag med vekt på servicenæring og helse og oppvekst. Virksomheten står parat til å ta i mot elever som dropper ut av Vgs på to-dagers varsel. Alle elever i Buskerud har mulighet for et år uten å bruke retten for videregående opplæring.

Virksomheten har et betydelig innslag av utviklingsrettet arbeid gjennom Vitensenteret og koplinger til universitetsmiljø (NTNU). Metodikken er forskningsbelagt og såkalt 'styrkebasert', som betyr at man grunnleggende sett tar utgangspunkt i det enkelte individs styrker og interesser, og at man utjevner det tradisjonelle lærer-elev relasjonen gjennom å være henholdsvis eldre og yngre læringskollegaer. Tilnærmingen til UngInvest har generert betydelig interesse fra myndighetshold og andre fylkeskommuner.

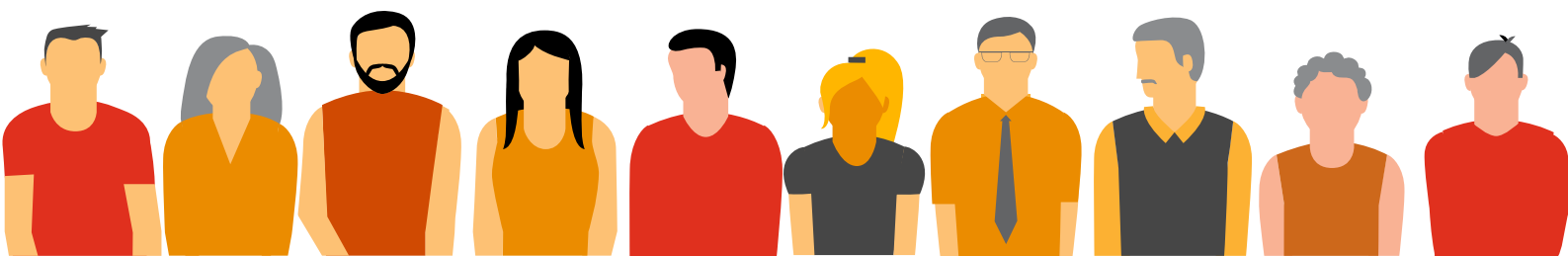
Virksomheten ble evaluert i 2017 (DNV-GL). Resultatene viste at mellom 75-85 % er i videregående opplæring eller arbeid året etter endt løp. Inkludert andre aktive tiltak (tilrettelagt arbeid, NAV-kurs, vernet bedrift, omsorg for egne barn, militæret eller behandlingsopplegg) var over 90 % i positiv aktivitet, 80 % flere unge har fullført Vgs etter fem år og at UngInvest har hatt positiv påvirkning på elevenes psykiske og fysiske helse.

Finansiering

Tilbudet til UngInvest er ikke lovpålagt, og virksomheten har en betydelig kostnad med et budsjett som i 2024 beløper seg til 39,3 mill. kroner. Det er et betydelig tilbud hvor 6,6 stillinger utgjør ledelsen til virksomheten, avdelingsledere inkludert. I tillegg kommer 38,7 stillinger fordelt på lærere, instruktører og rådgivere, samt 1,2 merkantil stilling. Samlet gir dette en gjennomsnittlig ledertetthet på 5 stillinger/årsverk per leder.

Inntektene til UngInvest er begrensende. Dette beløper seg kun til 800 000 kr fra diverse aktiviteter som konferanser, undervisning, samarbeid m.m. I tillegg har virksomheten 300 000 kr fra andre læringsfestivaler og Kronprinsens fond.

Gitt virksomhetens resultater og (inter)nasjonale interesse, er det nærliggende å stille spørsmål om inntektssiden kunne vært høyere gjennom tilskuddsordninger og finansierende stiftelser. Dette ville være særskilt relevant for utviklingsarbeidet og spredningen av metodikken nasjonalt. UngInvest hadde eksempelvis en støtte på 6,5 mill. kroner fra Egmont Fondet mellom 2016 og 2019.

7.6 Karriere Buskerud

Organisering og formål

Det er lovfestet at alle fylker skal ha et tilbud om karriereveiledning, som er gratis og åpent for alle innbyggere. Opplæringsloven og Integreringsloven har begge bestemmelser om karriereveiledning. Opplæringsloven sikrer et tilbud om gratis karriereveiledning til alle innbyggere i et fylke. For å realisere dette, er det et krav at fylkeskommunen samarbeider med Arbeids- og velferdsetaten. På den annen side, fokuserer Integreringsloven på karriereveiledning for en spesifikk gruppe, nemlig nybosatte voksne flyktninger. Disse skal motta karriereveiledning senest tre måneder etter bosetting, som en del av deres deltakelse i kommunale introprogrammer.

Karriere Buskerud organiserer fire karrieresentre i Buskerud fylkeskommune, i Drammen, Hønefoss, Gol og Kongsberg. Målgruppen er ungdom og voksne, i tillegg til veiledere/rådgivere innen karriereveiledning i skolene. Karriere Buskerud har også ansvar for nyankomne flyktninger.

Målet til Karriere Buskerud er å bistå brukerne med å ta reflekterte jobb- og utdanningsvalg. I tillegg er de et ressurs- og kompetansesenter for alle som jobber med karriereveiledning. Sentrene samarbeider med arbeidslivet i omstillingsprosesser og kan tilby kompetansekartlegging og analyse av kompetansebehov.

Karriere Buskerud har en partnerskapsavtale med NAV og, som første senter i landet, en samarbeidsavtale med USN.

Karriere Buskerud har pt 14 årsverk:

- 9 veiledere (1 årsverk er tidsavgrenset)
- 3 nettverksrådgivere
- 1 kommunikasjonsmedarbeider (tidsavgrenset)
- 1 leder.

* NAV finansierer 2,1 av veilederårsverkene.

Utfordringer og muligheter

Det er i dag ca 3 ukers ventetid på karrieretime, noe Karriere Buskerud selv mener er i grenselaget for hvor lenge det er rimelig å vente på time. De forventer økt pågang ifm Fullføringsreformen, men usikre på omfanget.

Dersom pågangen øker, må man se på hvilke oppgaver som er viktigst prioritere, sett fra fylkeskommunens side.

Karriere Buskerud løfter fram at det kan være et gevinstpotensial i å øke samarbeidet med oppfølgingstjenesten.

7.7 Oppfølging og PPT

Oppfølgingstjenesten (OT) og Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) er støttetjenester til opplæringen i Buskerud. Oppfølgingstjenesten (OT) i Buskerud er en gratis, lovpålagt tjeneste for ungdom mellom 15 og 21 år som har rett til videregående opplæring, men som ikke har skoleplass, læreplass eller arbeid. OT bistår med å identifisere aktuelle muligheter for den enkelte, inkludert de som ikke har søkt eller tatt imot tildelt skole- eller læreplass, de som har avbrutt opplæringen, eller de som har mistet opplæringsretten. I 2022 og 2023 var det henholdsvis 3173 og 3741 ungdom som ble tilmeldt OT i Viken.

Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT) i Buskerud er en sentral tjeneste fra fylkeskommunens perspektiv, som tilbyr veiledning og oppfølging til elever, lærlinger, lære kandidater, samt ansatte i de videregående skolene og fagopplæringen. PPTs hovedoppgaver inkluderer å bistå i saker som berører skolesituasjonen, med spesiell fokus på psykososiale vansker, lærevansker, og utfordringer knyttet til læringsmiljøet. I tillegg vurderer PPT behovet for tilrettelegging og spesialundervisning, og gir råd om hvordan disse behovene best kan imøtekommes. Tjenesten er dermed en viktig ressurs for å sikre at alle elever får den støtten de trenger for å lykkes i utdanningsystemet.

Organisering

PPT og OT er i Buskerud organisert i samme virksomhet - PPOT. Det er til sammen 26 ansatte i virksomheten. Regnskapet for virksomheten i 2023 beløp seg til 31 mill. kroner. Fra 01.09.24 er kontorstedene i Hønefoss og Drammen utstyrt med felles ledelse og administrasjon.

Det er egne samarbeidsavtaler i Hallingdal og Kongsberg. Her kjøper man tjenester innenfor PPT og OT, og avtalene har egne ledere. Det er foreløpig ingen bemanningsnorm som foreligger for PPT eller OT, selv om tjenestene vil måtte endre seg i nær fremtid. Det er vedtatt kutt i 2024 i Buskerud Fylkeskommune og dekningsgraden PP-rådgiver og antall elever i videregående er med dette blitt noe høyere i Hallingdal og Kongsberg enn i resten av fylket.

OT bidrar til rekrutteringen til UngInvests opplæringstilbud gjennom tidvis å kanalisere unge i den retningen. Målgruppens øvre aldersgrense øker fra 21 til 24 med endringer i den nye opplæringsloven. Det kan bety at arbeidstrykket øke og at man får mer inngripen med NAV. Med dette er det fra regjeringshold innvilget 16 mill. kroner til styrking av OT i fylkene. I Buskerud har man snarere mistet én stilling i OT-delen av virksomheten.

Endringsbehov og samhandling

PPT skal i prinsippet drive både på individnivå og systemnivå. Det individrettede arbeidet er i stor grad knyttet til sakkyndig vurderinger. Dette betyr at PPT fastslår om en elev har rett til spesialundervisning og hvilke tilrettelegginger som skal til for at eleven skal få en likeverdig opplæring. Det systemrettede er organisasjons- og kompetanseutvikling. Dette arbeidet knytter seg til PPT som fasiliterende i forebyggende arbeid i skoler for både elever og ansatte. Det er en ønsket utvikling fra nasjonalt hold at PPT i større grad dreier sine tjenester i retning av systemnivået for å kunne nå langt flere. Dette er utfordrende for PPT mange steder i landet generelt. Delvis er dette fordi individrettet og systemrettet arbeid krever ulike ferdigheter og ulik grad av tilstedeværelse ute i virksomhetene / skolene.

I nedre Buskerud, inneværende skoleår, har det så langt ikke vært noen henvisninger på systemnivå fra noen av skolene. Flere skoler har gode ressurser på feltet, og det er nærliggende å se for seg at PPT i større grad må være under samme tak som rektorer og lærere i fremtiden. Dette for å kunne bidra i en kompetanse- og systemutvikling som får flere inn i ordinære opplæringsløp.

På sikt får PPT ansvaret for enda flere oppgaver. StatPed skal nedskaleres og ansvaret skal flyttes ut til de lokale PP-tjenestene. I kontekst av kompetanseløftet og barnevernsreformen blir det også større forventninger til samhandling på tvers. Følgelig må tjenestene kunne møte individer med mer omfattende utfordringer, noe som krever mer spesialisert kompetanse. Summen av dette tilsier at PPT må rekruttere annerledes fremover.

UngInvest kan også sies å arbeide på systemnivå med skoler. Det foreligger en samarbeidsavtale mellom UngInvest og PPOT. I lys av at PPT er en lovpålagt tjeneste og generelt forventes å utføre en stadig viktigere del av sitt arbeid innen systemrettet arbeid, er det viktig å påse at samarbeidsavtalen er i takt med denne utviklingen.

7.8 Fagskolen i Viken

Fagskolen i Viken (FiV) ble formelt opprettet fra 01.08.2020, ved en sammenslåing av fagskoler i fylkene Østfold, Buskerud og Akershus. Fagskolen har 8 studiesteder og totalt i overkant av 2500 studenter i disse fylkene. Per våren 2024 er det 419 aktive studenter ved FiV med bostedsadresse i Buskerud. 2 av studiestedene til FiV er lokalisert i Buskerud, studiested Geilo og studiested Kongsberg. Disse to campusene har til sammen i overkant av 1000 studenter, noe som betyr at studiene ved FiV er meget attraktive utover eget fylke.

FiV tilby korte og yrkesrettede utdanninger som bygger på fag-/svennebrev, autorisasjon eller lang relevant yrkespraksis. Det tilbys utdanning innenfor tekniske fag, reiseliv, frisør, ledelse, helse, oppvekst og baker- og konditorfag. Det er ikke hjemlet i noen lov at en fylkeskommune skal eie og drive en fagskole. Men flere fylkeskommuner har tatt ansvar for egne fagskoler i svært mange år. Fagskoler er tett koblet til lokalt næringsliv og er viktig for næringsutviklingen lokalt og regionalt.

Finansiering

Buskerud fylkeskommune er med på å finansiere FiV. Fagskolene blir finansiert av statlige midler og tilskudd fra fylkeskommunenes frie midler. Det finnes data for perioden 2021 - 2023 som viser størrelsen på de statlige midlene som ble tildelt fylkeskommunen for viderefordeling til fagskoler. Det er også oppgitt hvilke beløp FiV mottok fra fylkeskommunens frie midler i løpet av disse tre årene.

Tabell 7.8: Statlige midler og tilskudd fra fylkeskommunen til drift av Fagskolen i Viken

Årstell	Statlige midler (tilskudd fra HKdir)	Av statlige midler mottok Fagskolen i Viken	Tilskudd fra fylkeskommunen
2021	133 822 000	85 981 641	61 206 000
2022	146 584 000	114 112 816	44 609 902
2023	160 742 097	124 363 573	47 690 000

Kilde: Data hentet fra DBH-F på innrapporterte tall fra Viken fylkeskommune

I 2024 mottar FiV både statlig driftstilskudd og tilskudd via fylkeskommunens frie midler fra hver av eierfylkene. Statlige midler til region Viken for 2024 utgjør totalt kr 180 065 000. Av dette er kr 75 087 000 tildelt til Buskerud fk. FiV fikk utbetalt en forholdsmessig andel tilsvarende antallet studieplasser for utdanningstilbudene i Buskerud. Det statlige driftstilskuddet til høyere yrkesfaglig utdanning, som fylkeskommunen mottar, er koblet til fylkeskommunens lovpålagte ansvar. Jf lov om høyere yrkesfaglig utdanning, §3 Fylkeskommunen skal sørge for at det tilbys akkreditert fagskoleutdanning i samsvar med behovet for kompetanse lokalt, regionalt og nasjonalt.

For 2024 gjelder følgende fordeling av kostnader som skal dekkes med frie midler, jf Samarbeidsavtale for FiV kommunale oppgavefelleskap §10. De frie midlene dekker henholdsvis leieutgifter for lokaler og en andel til fri disposisjon til dekning av utgifter som ikke dekkes tilstrekkelig gjennom statstilskuddet, herunder utdanningstilbud som er kostbare (hovedsaklig dyre tekniske utdanninger). Midlene til fri dispensasjon baserer seg på aktive studenter med bostedsadresse i Buskerud + 33% andel av studenter fra andre fylker enn ABØ, jmf Samarbeidsavtale for FiV kommunale oppgavefelleskap §10.

Tabell 7.9: Fordelingsnøkkel og tilskudd fra de ulike fylkene til Fagskolen i Viken 2024.

Fagskolen i Viken	Akershus	Buskerud	Østfold	Sum
Fordelingsnøkkel frie midler	30 %	32 %	38 %	100 %
Tilskudd per fylke frie midler	5 073 000	5 412 000	6 426 000	16 911 000
Tilskudd per fylke lokaler		16 195 000	17 927 000	34 122 000
Sum per fylke	5 073 000	21 607 000	24 353 000	51 033 000

Kilde: Samarbeidsavtale for Fagskolen i Viken kommunale oppgavefelleskap §10

Fagskolen i Viken mottar et totalt tilskudd på 21 607 000 fra Buskerud. Av dette beløpet utgjør omtrent 5,5 millioner en fordelingsnøkkel på 32%, som er fastsatt i henhold til §10 i *Samarbeidsavtalen for Fagskolen i Viken kommunale oppgavefelleskap*. Den mest betydelige kostnaden er knyttet til lokaler. På grunn av det store campuset i Kongsberg, bidrar Buskerud med over 16 millioner i tilskudd. Dette campuset finansieres av fylkeskommunen der det er lokalisert.

7.8 Fagskolen i Viken

Finansiering av fagskoler i andre fylker

Det er en variabel praksis blant fylkeskommunene når det gjelder størrelsen på tilskudd fra deres frie midler til fagskolene. Det er viktig å merke seg at det ikke finnes en lovpålagt sats som styrer denne tildelingen. Dette gir hver fylkeskommune autonomi til å bestemme omfanget av tilskuddet innenfor rammen av deres tilgjengelige midler.

Tabell 7.10: Oversikt over variasjonene i tilskuddene som fylkeskommunene gir fagskolene for skoleåret 2023.

Fylkeskommune	Tilskudd fra fylkeskommunen	Tilskudd fra HK-dir	Totalt antall fagskoler
Agder fylkeskommune	2 900 000	74 373 962	5
Innlandet fylkeskommune		102 245 637	7
Møre og Romsdal fylkeskommune	18 000 000	50 894 568	3
Nordland fylkeskommune	10 390 000	34 950 000	3
Oslo fylkeskommune		194 195 848	8
Rogaland fylkeskommune	5 957 688	116 809 550	6
Troms og Finnmark fylkeskommune	47 649 000	50 507 139	5
Trøndelag fylkeskommune	18 333 000	137 512 900	9
Vestfold og Telemark fylkeskommune		118 132 119	7
Vestland fylkeskommune	21 611 215	154 363 160	5
Viken fylkeskommune	47 690 000	173 487 931	9
Sum	172 530 903	1 207 472 814	67

Kilde: Tabell hentet fra DBH-F

I 2023 utmerket Viken seg ved å gi det største tilskuddet blant alle fylkeskommunene. Viken har flest fagskoler med totalt ni, men hele fylkeskommunens tilskudd går til Fagskolen i Viken. De andre fagskolene i Viken finansieres utelukkende med statlige midler.

På motsatt ende av skalaen er det tre fylkeskommuner som ikke bevilget noen form for tilskudd til finansiering av fagskolene i deres respektive fylker. Landsgjennomsnittet for tilskudd per fagskole ligger på omtrent 2 575 000 kr. Viken, med sitt betydelige tilskudd, har et gjennomsnitt på ca. 5 300 000 kr per fagskole, noe som er mer enn det dobbelte av landsgjennomsnittet.

Det er viktig å merke seg at det er store forskjeller i størrelser og kostnadsdrivere for de ulike fagskolene. I teorien skal statlige tilskudd være basert på og kompensere for disse forskjellene. Når vi ser på fylkeskommunens tilskudd i prosent av den statlige støtten, bidrar Viken med 27,5% av det statlige tilskuddet, mens landsgjennomsnittet er 14,3%. I 2024 er omfanget på tilskuddet fra Buskerud fk på 28,8% av tilskuddet de mottar av statlige midler, over dobbelt så høyt som landsgjennomsnittet i 2023.

For 2024 har tilskuddet av frie midler til FiV økt til 51 033 000, hvor Buskerud Fylkeskommune bidrar med 21 607 000 av summen. Oversikten over tilskuddene til fagskoler fra andre fylkeskommuner indikerer at BFKs bidrag til fagskolen er betydelig høyere enn andre fylkeskommuner. Det er derfor relevant å vurdere om tilskuddet fra BFK til Fagskolen i Viken ligger på et fornuftig nivå.

7.9 Ringerike Folkehøgskole

Ringerike folkehøgskole er en del av opplæringstilbudet i Buskerud og eies av fylkeskommunen. Skolen har et bredt tilbud hvor man kan velge mellom 8 linjer og 25 valfag. Driften til skolen er selvfinansiert, men BFK har ansvar for bygningsmassen. Skolen har blant annet to scener, to dansesaler, stort moderne treningsrom, Mac-lab, nyrenovert gymsal, lys og luftig matsal, to bandrom og verksteder.

Ringerike folkehøgskole har et samlet brutto areal på 8302 kvm og består av 6 større bygg og en del småbygg. I snitt utgjøre eiendomskostnadene knyttet til Eiendom og service rundt 377 kr per kvm. (Budsjett 2024). Totalt benytter BFK rundt 101 mill kroner til eiendom og service og med rundt 270 000 kvm bygningsmasse gir dette en samlet kostnad per kvm på dette. Hvis vi isolerer det som går på drift, vil beløpet være rundt 240 per kvm. Med bygningsmasse til Ringerike folkehøgskole vil dette beløpe seg til rundt 2 mill kroner per år.

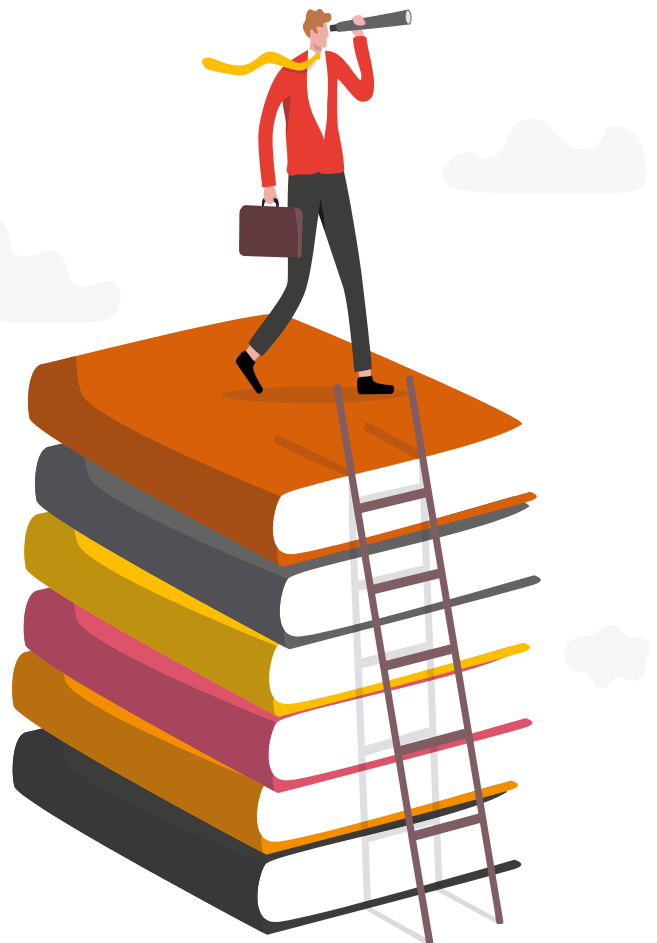
7.10 Landslinjer

Landslinjer er nasjonale utdanningstilbud innen spesialiserte studieretninger som tilbys i Buskerud. Disse linjene sikrer tilgang til unike og etterspurte utdanningsprogrammer som ikke er tilgjengelige overalt. I Buskerud finnes det to landslinjer:

Yrkessjåførfaget er bygd opp som et 19 ukers kurs med kapasitet på 30 elever. For skoleåret 2024/25 er det 18 elever på denne linjen, hvorav 8 kommer fra Buskerud.

Ur- og instrumentmakerfaget er et tilbud på VG2-nivå med kapasitet på 15 elever. For skoleåret 2024/25 går det kun 4 elever på denne landslinjen, hvorav 1 er fra Buskerud.

Selv om landslinjene i Buskerud ikke representerer et stort volum, kan det være verdt å undersøke innsparingspotensialet. Dette kan gjøres ved å vurdere om klassene blir fylt opp av elever og sammenligne kostnadene for disse linjene med andre. Fra fylkeskommunens perspektiv, bidrar landslinjer til å styrke utdanningslandskapet ved å tilby mangfold og spesialisering, tiltrekke seg studenter fra hele landet, og oppfylle nasjonale utdanningsbehov.

8

Muligheter for innsparing og konkrete tiltak

Tiltakene må sikre at vi rigger oss for fremtiden

I arbeidet med å identifisere tiltak har vi fått mange gode innspill og forslag. Som vi viser senere i dette kapitlet har vi kvantifisert innsparing på betydelig rekke enkelttiltak slik at det er mulig å danne seg et bilde av volum, oppsider og nedsider. Hvordan dette skal leses og sees i sammenheng er omtalet nærmere på neste side.

Rigge for å møte fremtiden - på kort og lang sikt

Tiltakene som er identifisert skal potensielt kunne gi en innsparing i perioden 2025-2028. I hovedsak er tiltakene vurdert i et kort og mellomlangt perspektiv. En del større strukturelle og radikale endringer må til, men vil innebære en noe lengre prosessuell tilnærming. Ikke minst gjelder det en strukturgjennomgang utover de endringene som foreslås her. På strukturtiltakene mangler vi også en del vital informasjon rundt byggenes egnethet og opprustingsbehov. Dette må frem før man går videre i den strukturelle diskusjonen som må til når man skal håndtere en synkende elevmasse.

Det viktig at fylkeskommunen rigger seg for fremtiden i lys av at dagens kapasitet er for høy samtidig som det er ventet fremtidig nedgang i elevtall.

Noen tiltak krever flere undersøkelser før konkretisering

Det har vært krevende å utforme og konkretiseres en del av tiltakene. Det finnes mye data, statistikk og informasjon, men det vil likevel være behov for å spesifisere og undersøke ytterligere. Blant annet knytter dette seg til oppdaterte tilstandsrapporter på bygningsmasse og ytterligere informasjon om næringslivets fremtidige behov for kompetanse. Dette må på plass før tiltak knyttet til skolestruktur og programvifte kan spesifiseres ytterligere og faktisk innsparingspotensial vurderes.

Endringer må gjennomføres innenfor lov- og avtaleverk

Det er svært viktig at endringene som vedtas gjennomføres slik at resultatet ivaretar opplæringsloven, hovedtariffavtalen med vedlegg og andre særavtaler.

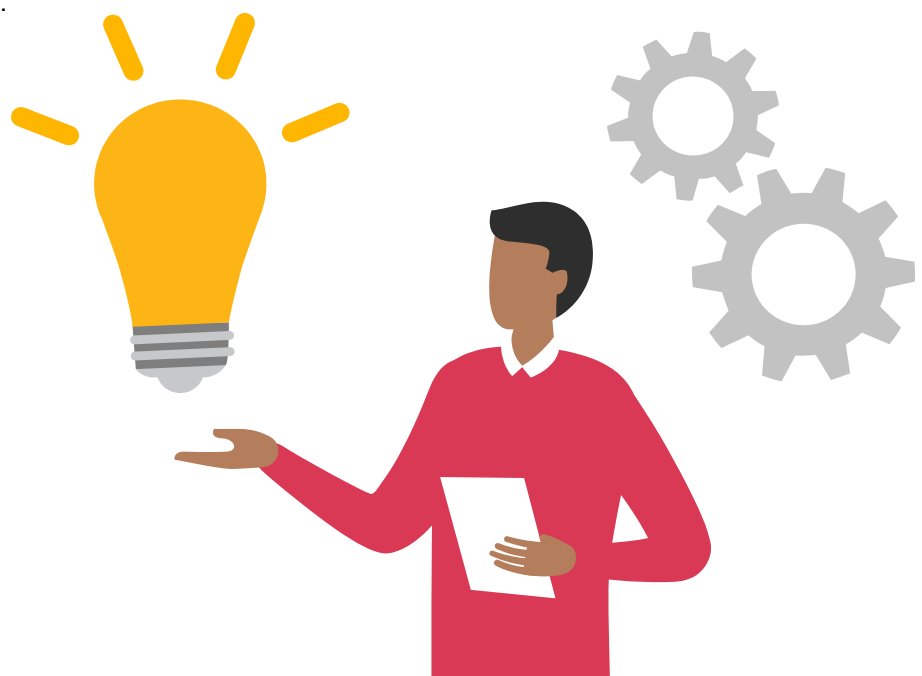
Helhetlig arbeid med omstilling. Tiltakene må sees opp mot de strategiske satsningene

Det er viktig å minne om at tiltakene må ses som byggesteiner i den helhetlige omstillingsprosessen. Man må evne å se kort og lang samtidig, og at tiltakene henger sammen med de strategiske satsningsområdene til fylkeskommunen. Det vil være behov for at sammensetningen av tiltak må understøttes av andre utviklingsprosesser. Blant annet vil det å styrke

Aktører må spille hverandre gode og man må undersøke hvordan tiltakene kan være komplementære. Det er slik omstillingsprosesser blir motiverende og gir en mer samhandlende og effektiv tjenesteyting. Dette rimer godt med de overordnede målene for omstillingsprosessen.

Dagens kapasitet er for høy

Fremtidig elevtall går ned

Vi har identifisert et mulighetsrom og kategorisert tiltakene

Hvordan har vi jobbet med å identifisere tiltak?

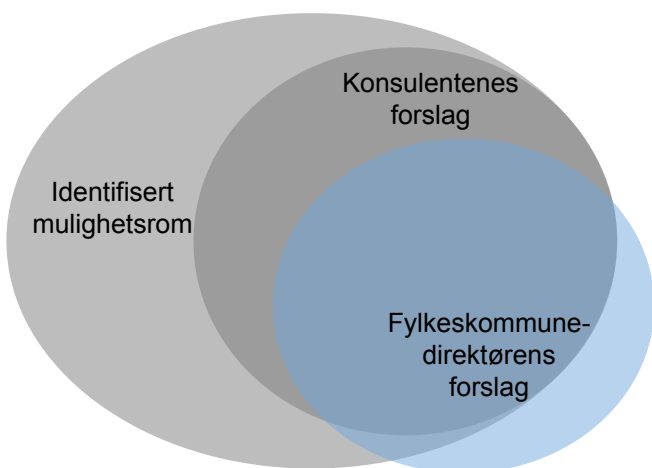
Mulighetsrommet er identifisert gjennom et stort arbeidsverksted med over 60 ansatte fra Opplæring og kompetanse, inkludert ledere og tillitsvalgte. I tillegg har mulighetsrommet blitt utforsket i intervjuer og som et resultat av grov- og dybdeanalysene.

Vi har identifisert et mulighetsrom

Oppdraget var å identifisere et mulighetsrom. Mulighetsrommet består av alle tiltak identifisert i prosessen som har et innsparingspotensial. Alle tiltakene i mulighetsrommet ligger i dokumentet *Tiltaksbeskrivelser*.

Mulighetsrommet består av tiltak som har alt fra ingen/få negative konsekvenser til store negative konsekvenser. Utgangspunktet for mulighetsrommet er at det er et innsparingspotensial, uavhengig av konsekvensene.

Fylkeskommunedirektøren skal legge frem sitt forslag for fylkesutvalget. Det forslaget kan innebære alle tiltak fra mulighetsrommet, også de vi ikke har anbefalt. I tillegg kan det innebærer tiltak som vi ikke har identifisert i mulighetsrommet gjennom denne prosessen.

Hvordan har vi vurdert tiltakene?

De økonomiske effektene av de identifiserte tiltakene er beregnet i samarbeid med fylkeskommunen.

De ulike positive og negative konsekvensene for brukere/elever, ansatte og samfunnet er vurdert i arbeidsverksted og gjennomgått og supplert i etterkant av både PwC og fylkeskommunen.

Tiltakene er delt inn i A-, B- og C-tiltak

Vi har delt tiltakene inn i tre kategorier. Vi forutsetter at alle tiltakene i mulighetsrommet har positive økonomiske effekter, det vil si innsparingspotensial.

Samlet oversikt over tiltakene i kategori A til C

Nedenfor er en oversikt over alle tiltakene og forventede økonomiske effekter i perioden 2025-2028 for hver kategori (A til C).

Til sammen er det identifisert 52 tiltak. Den samlede effekten av tiltakene er på i underkant av 150 mill. kroner, ettersom enkelte tiltak er gjensidig utelukkende. Dvs at man ikke kan gjennomføre alle tiltakene som presenteres. Eksempelvis er det flere tiltak vedrørende administrativ sammenslåing av skoler som anbefales (kategori A), samtidig som det er enkelte forslag om å legge ned skoler (kategori B). Den samlede effekten som fremgår av alle tiltakene er derfor høyere enn den effekten fylkeskommunen kan oppnå.

På de neste sidene er en mer detaljert oversikt over tiltakene med navn og effekt for fra 2028. Detaljert beskrivelse av hvert tiltak, inkludert beskrivelse av foreslått endring, konsekvenser og eventuelle risikoforhold, ligger vedlagt rapporten i dokumentet "Tiltaksbeskrivelser".

Tiltak i kategori A: Tiltak i mulighetsrommet vi anbefaler

34 tiltak med en samlet effekt på 111,6 mill. kroner	Økonomisk effekt			
	2025	2026	2027	2028
	-38,9	-86,1	-106,8	-111,6

Tiltak i kategori B: Tiltak i mulighetsrommet BFK bør vurdere

15 tiltak med en samlet effekt på 53,9 mill. kroner	Økonomisk effekt			
	2025	2026	2027	2028
	-19,6	-45,9	-53,9	-53,9

Tiltak i kategori C: Tiltak i mulighetsrommet vi ikke anbefaler

3 tiltak med en samlet effekt på 3,8 mill. kroner	Økonomisk effekt			
	2025	2026	2027	2028
	-1,5	-3,8	-3,8	-3,8

A: Tiltak i mulighetsrommet vi anbefaler

Positive økonomiske effekter.

Samlet positive eller nøytrale konsekvenser for brukere, ansatte og samfunn og/eller stort innsparepotensial sett opp mot øvrige konsekvenser.

Nedenfor oppsummerer vi tiltakene vi anbefaler fylkeskommunen. En mer detaljert beskrivelse av hvert tiltak, inkludert beskrivelse av konsekvenser, ligger vedlagt i dokumentet "Tiltaksbeskrivelser".

# Tiltaksnavn	Økonomisk effekt 2028 i mill. kr.
1.1 Gjennomgå og redusere fagvifta (utdanningstilbudet) i regionene	-3,6
1.2 Redusere antall programfag på VG2 og VG3 for studiespesialisering	-4,5
1.3 Redusere antall utdanningsprogram på VG2 yrkesfag	-3,2
1.5 Optimalisere klassestørrelser	-1,0
1.7 Aktiv og dynamisk timeplanlegging	-0,8
1.8 Administrativ sammenslåing av Ringerike VGS og Hønefoss VGS	-4,5
1.9 Administrativ sammenslåing av Lier VGS og St Hallvard VGS	-4,5
1.10 Administrativ sammenslåing av Numedal VGS og Kongsberg VGS	-3,6
1.11 Administrativ sammenslåing av Gol VGS og Ål VGS	-2,7
1.14 Styrke nettskolen	-1,8
2.1 Legge ned Vikersund-prosjektet	-2,0
2.4 Reduserte netto kostnader til UngInvest	-2,5
2.6 Ny organisering av utvalgte tjenester	0,0
2.8 Redusere tilskuddet til Fagskolen	-10,5
2.9 Inkludere eiendomskostnader til Ringerike folkehøgskole	-6,2
2.10 Ressursstyre kostnader til internasjonalisering og andre ekskursjoner, inkl. elevreiser	-1,5
2.13 Redusere kostnader til utdelingsseremoniene for fag- og svennebreiv	-0,4
2.14 Benytte lik tilskuddsordning til OKvekst som til andre opplæringskontor	-3,4
3.1 Arealeffektivisering og optimalisering av eksisterende bygningsbruk	-4,0
3.2 Krav til utlån av bygg, stramme inn reglementet for utlån utover det som er lovpålagt	-1,0
3.3 Energioptimalisering i VGS bygg	-3,0
3.4 Omorganisering/privatisering eller tilpasse driften av dagens kantinedrift	-7,0
3.5 Gjennomgå store faste kostnader ved VGS-ene	-0,9
3.6 Redusere ledelse og administrasjon via naturlig avgang	-19,6
3.7 Redusere vikarkostnader og utnytte kapasitet	-5,3
3.9 Redusere seniortiltak utover avtaleverket	-3,7
3.10 Sentralisere/samle ressursinnsats knyttet til sentrale drøftinger/sentrale avtaler	1,8
3.11 Redusere telefonordningen for ansatte i videregående opplæring	-2,2
3.14 Nedleggelse av RENKO	-1,8
3.17 Styrke overordnet styring og felles praksis	0,0
3.20 Salg av eiendom Lien i Ål kommune i fylkeskommunen	-0,2
3.21 Ny budsjettfordelingsmodell i Buskerud	-5,0
3.22 Effektivisering av administrative og merkantile funksjoner og ansettelseskontroll	-2,0
3.23 Reduksjon i sentral ledelse opplæring og kompetanse	-1,1
Sum tiltak i kategori A	-111,6

B: Tiltak i mulighetsrommet BFK bør vurdere

Positive økonomiske effekter.

Samlet svakt negative eller uklare konsekvenser for brukere, ansatte og samfunn.

Nedenfor oppsummerer vi tiltakene vi mener fylkeskommunen bør vurdere, enten fordi det er uklart hva som er de samlede konsekvensene, eller fordi det er en tydelig avveining mellom svakt negative konsekvenser og økonomisk effekt. En mer detaljert beskrivelse av hvert tiltak, inkludert beskrivelse av konsekvenser, ligger i dokumentet "Tiltaksbeskrivelser".

# Tiltaksnavn	Økonomisk effekt 2028 i mill. kr.
1.4 Fjerne dobbeltkompetanseløp (og andre særløp)	-3,0
1.12 Legge ned Numedal VGS	-10,1
1.13 Legge ned Eiker VGS	-13,8
1.15 Redusere kostnader til avslutningsseremoniene ved skolene	-0,2
2.2 Redusere VOV - ny organisering	-0,1
2.3 Redusere omfang spesialundervisning	-15,0
2.5 Redusere omfang av Karriere Buskerud og vurdere å relokalisere dette ut på skolene	-0,9
2.7 Redusere kostnader til Vg3 fagopplæring skole	-1,0
3.8 Gjennomgang av ansattgoder og frikjøp av tillitsvalgte og verneombud	-1,5
3.12 Reduserer kostnader til personalturer for ansatte i VGO	-1,0
3.13 Digitalisering av ansattsamlinger for å redusere reise-, opphold og vikarkostnader	-0,5
3.15 Reduserte kostnader renhold	-4,0
3.16 Fjerne kostnad med innleid fotograf til elevfotografering	-0,2
3.18 Kutte Miljøfyrtårnsertifisering	-0,3
3.19 Redusere IKT-support bemanning på skolene	-2,4
Sum tiltak i kategori B	-53,9

C: Tiltak i mulighetsrommet vi ikke anbefaler

Positive økonomiske effekter.

Samlet betydelige negative konsekvenser for brukere, ansatte og samfunn og/eller svært lite innsparingspotensial sett opp mot øvrige konsekvenser.

Nedenfor oppsummerer vi tiltakene som er identifisert i mulighetsrommet, men som vi *ikke* anbefaler fylkeskommunen, fordi vi anser de negative konsekvensene for brukere, ansatte og/eller samfunn som betydelige sett opp mot økonomisk innsparing. En mer detaljert beskrivelse av hvert tiltak, inkludert beskrivelse av konsekvenser, ligger i dokumentet "Tiltaksbeskrivelser".

# Tiltaksnavn	Økonomisk effekt 2028 i mill. kr.
1.6 Samordne undervisning på tvers av årskull	-0,8
2.11 Effektivisere "Aktiv på vei mot læreplass"	-0,1
2.12 Kutte støtten til K-Tech utover basistilskudd I og II	-2,9
Sum tiltak i kategori C	-3,8

Kilder

Elevenes valg av utdanningsprogram og fag | *udir.no*. (2022). Udir. Hentet 6. mai, 2024, fra

<https://www.udir.no/tall-og-forskning/publikasjoner/utdanningsspeilet/utdanningsspeilet-2022/videregaende-opplaring/elevenes-valg-av-utdanningsprogram-og-fag/>

Furuholt, J., & Pål Børing. (2024, 31. januar). *NHOs kompetansebarometer 2023*. Næringslivets Hovedorganisasjon.

Hentet 6. mai, 2024, fra

<https://www.nho.no/contentassets/8e109c8e8c654fcb74ec48cabf5a142/nhos-kompetansebarometer-2023.pdf>

Katralen, T. M. S., Medin, H., Rabben, Å. K., Sundberg, K., & Tkachenko, O. (2024, 7. mars). *Framtidige*

kompetansebehov. Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse. Hentet 6. mai, 2024, fra

<https://cdn.sanity.io/files/dc7vqrwe/production/3d3b6b6f5cf75b2c9772073cf9dc6f70b5a86364.pdf?dl=>

Meld. St. 14 (2022–2023) - regjeringen.no. (2023, 24. mars). Regjeringen.no. Hentet 6. mai, 2024, fra

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-14-20222023/id2967608/>

Meld. St. 21 (2020–2021). (2021, 26. mars). Regjeringen.no. Hentet 6. mai, 2024, fra

<https://www.regjeringen.no/contentassets/581b5c91e6cf418aa9dcc84010180697/no/pdfs/stm20202021002100dddpdfs.pdf>

Myklathun, K., Simson, K. v., & Johannes Sørbo. (2023, 14. juni). Utviklingen på arbeidsmarkedet. NAVs

arbeidsmarkedsprognose.

<https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kunnskap/analyser-fra-nav/arbeid-og-velferd/arbeid-og-velferd-arbeid-og-velferd-nr.2-2023/utviklingen-pa-arbeidsmarkedet--navs-arbeidsmarkedsprognose-2023-2>

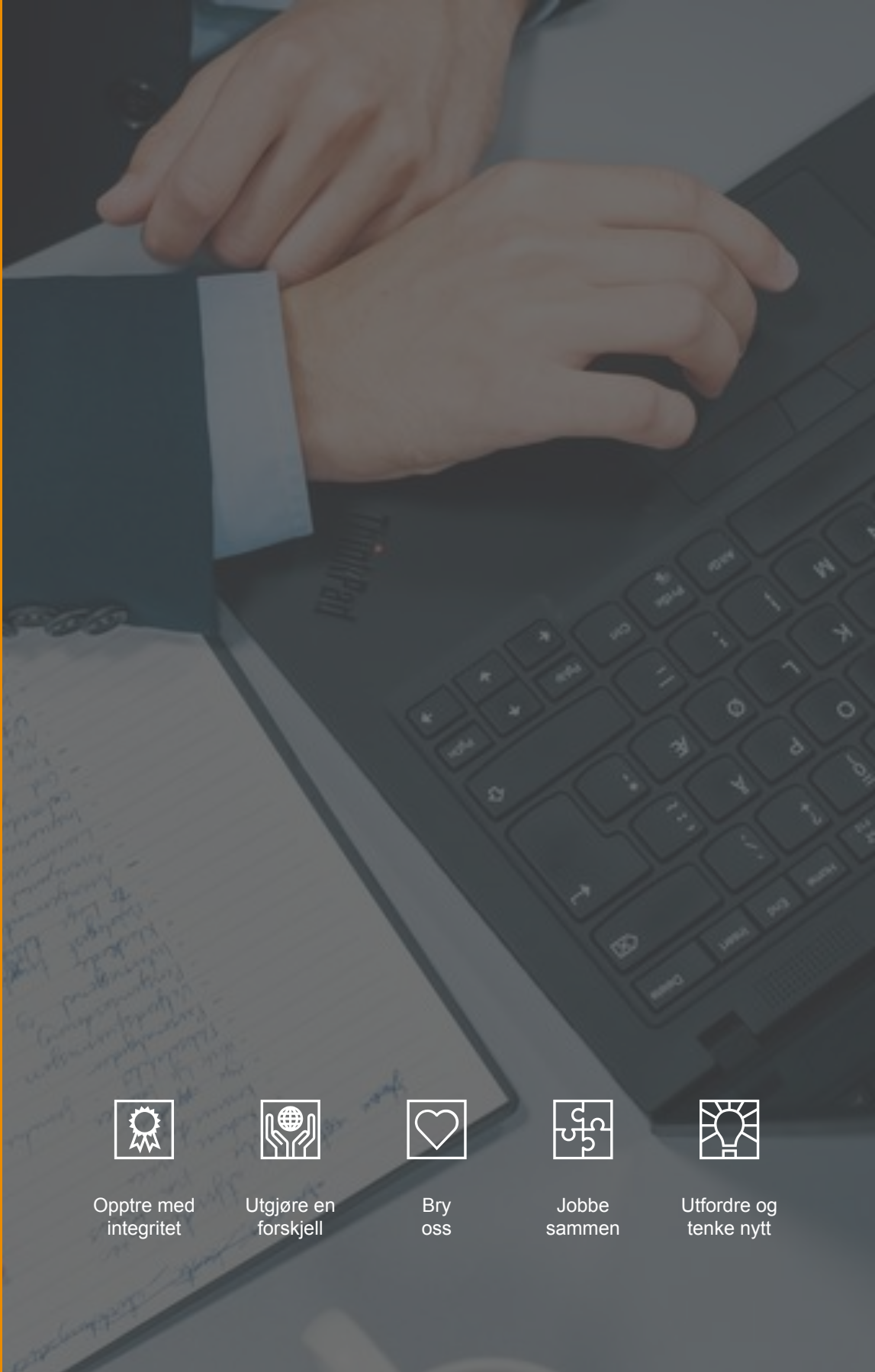
Stensig, N. (2023, 16. august). *Nøkkeltall for videregående opplæring 2022*. Utdanningsforbundet. Retrieved Hentet 6.

mai 2024, fra

<https://www.utdanningsforbundet.no/var-politikk/publikasjoner/2023/nokkeltall-for-videregaende-opplaring-2022/>

Utdanningsspeilet 2021. (2021). Udir. Hentet 6. mai, 2024, fra

<https://www.udir.no/tall-og-forskning/publikasjoner/utdanningsspeilet/utdanningsspeilet-2021/vgo2/>

Opptre med integritet

Utgjøre en forskjell

Bry oss

Jobbe sammen

Utfordre og tenke nytt

© 2024 PwC. Med enerett. I denne sammenheng refererer «PwC» seg til PricewaterhouseCoopers AS, Advokatfirmaet PricewaterhouseCoopers AS, PricewaterhouseCoopers Accounting AS og PricewaterhouseCoopers Tax Services AS som alle er separate juridiske enheter og uavhengige medlemsfirmaer i PricewaterhouseCoopers International Limited

PwC tar forbehold om at lovpålagt kundekontroll etter hvitvaskingsloven blir ferdigstilt, samt at øvrige risikovurderinger av selskapet blir godkjent før endelig avtale kan inngås mellom partene.